

Assisi Szent Ferenc Virágoskertje Fioretti

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

**ASSISI SZENT FERENC
VIRÁGOSKERTJE
FIORETTI**

*ferences
T
források*

Impresszum

Assisi Szent Ferenc Virágoskertje Fioretti

Ferences Források – 6.

A kiadás alapjául szolgáló mű:
Assisi Szent Ferenc Virágoskertje. Fioretti.
Bécs, 1978. – 2. kiadás, uo. 1988.

Fordító: É. Megyeri András

A sorozatot szerkesztik: Varga Kapisztrán OFM
és Várnai Jakab OFM

Borítóterv: Palkovics János

A rendi elöljárók engedélyével

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az Agapé Kiadónál 1999-ban megjelent, ISBN 963 458 145 5 azonosítójú könyv elektronikus változata. Az elektronikus kiadás engedélyét a Kapisztrán Ferences Provincia Tartományfőnöke adta meg. A programot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár elvei szerint korlátlanul lehet lekipásztorni célokra használni. Minden más jog a Kapisztrán Ferences Provincia tulajdonában marad.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó az új kiadáshoz	5
Bevezetés.....	6
A Fioretti elnevezése és eredete.....	6
A Fioretti tartalma és szerkezete.....	7
A Fioretti korábbi magyar nyelvű kiadásai és magyar vonatkozásai.....	8
Assisi Szent Ferenc (1182-1226).....	9
Assisi Szent Ferenc Virágokertje	10
1. Szent Ferenc tizenkét társat választott magának, miként Krisztus tizenkét apostolt	10
2. Bernát testvér, Szent Ferenc első társáról.....	11
3. Szent Ferenc megparancsolja Bernát testvérnek, hogy alázza meg őt	14
4. Fráter Éliás fölfuvalkodottan elutasítja Isten angyalát	16
5. Szent Ferenc Bolognába küldi Bernát testvért, hogy ott kolostort alapítson.....	19
6. Szent Ferenc halála előtt megáldja, és utódjául rendeli Bernát testvért	21
7. Szent Ferenc negyvennapos böjtöt tart a perugiai tó egyik lakatlan szigetén.....	23
8. Szent Ferenc megmagyarázza Leó testvérnek, miben áll a tökéletes boldogság.....	24
9. Szent Ferenc Leó testvérral breviárium nélkül mond zsoltármát	26
10. Maseo testvér próbára teszi Szent Ferenc alázatosságát	28
11. Szent Ferenc és Maseo testvér Sienába megy	29
12. Szent Ferenc meg akarja alázni Maseo testvért.....	30
13. Szent Ferenc Maseo testvér társaságában lelkesen magasztalja a szent szegénységet	31
14. Szent Ferenc társaival Krisztusról beszélget.....	33
15. Szent Ferenc meghívja Szent Klárát ebédre	34
16. Szent Ferenc a madaraknak prédikál.....	36
17. Egy barátnövendék éjnek idején meglési Szent Ferencet.....	38
18. Szent Ferenc egyetemes káptalant tart Assisiben.....	39
19. Szent Ferenc csodát tesz a rieti pap szőlőjében	41
20. Egy novícius látomásáról, aki el akarta hagyni a szerzetet.....	43
21. Szent Ferenc jó útra téríti a gubbiói farkast	44
22. Szent Ferenc megszelídíti a gerléket	46
23. Szent Ferenc megszabadítja az egyik frátert az ördögtől	47
24. Szent Ferenc Egyiptomba megy, és megtéríti a szultánt	48
25. Szent Ferenc meggyógyít egy bélpoklost	50
26. Szent Ferenc megtérít három rablógyilkost	52
27. Szent Ferenc Bolognában prédikál, és fölvesz rendjébe két tudós diákot.....	56
28. Bernát testvér erényeiről.....	57
29. Ruffino testvért félrevezeti, és kétségbeesésbe sodorja a sátán	58
30. Szent Ferenc Ruffino testvért meztelenül küldi prédikálni Assisibe	60
31. Szent Ferenc ismerte társainak erényeit és hibáit.....	61
32. Maseo testvér kész odaadni szeme világát az alázatosság kegyelméért	62
33. Szent Klárát személyesen meglátogatja a pápa.....	63
34. Egyed testvért fölkeresi Szent Lajos, Franciaország királya	64
35. A beteg Szent Klára karácsony éjszakája	65
36. Szent Ferenc megmagyarázza Leó testvér látomását	66

37. Szent Ferenc imádságának hatására egy nemes ember belép a rendbe	67
38. Szent Ferenc közbenjárására fráter Éliás megmenekül a kárhóztattól	68
39. Pádúai Szent Antal a pápai udvarban prédikál.....	70
40. Szent Antal a halaknak prédikál.....	71
41. Simon testvér megszabadítja egyik társát az ördög kísértéseitől.....	72
42. A testvérek bizonyosságot szereznek egymás jámborságáról.....	74
43. Konrád testvér kiszabadítja a tisztítóútból egyik rendtársának lelkét	76
44. Péter testvérnek megjelenik Szűz Mária Szent Jánossal és Szent Ferencsel.....	77
45. Delta Penna János testvérnek hosszú utat kell megtennie a mennyországig	78
46. Pacifico testvér látja, hogy Umile testvér lelke az égbe száll	80
47. Az egyik testvért halálos ágyán meglátogatja Szűz Mária	81
48. Massai Jakab testvér látomása a rend jövőjéről.....	82
49. Alvernai János testvérnek megjelenik Krisztus	84
50. Alvernai János testvér látja, amint a lelkek kiszabadulnak a purgatóriumból.....	86
51. Alvernai János testvér fölkeresi a haldokló falleronei Jakab testvért	87
52. Alvernai János testvér bepillant a teremtés titkaiba	88
53. Alvernai János testvér misézés közben összeesik	89
Szent Ferenc sebhelyeinek története	91
1. Szent Ferenc számárháton Alverna hegyére érkezik.....	91
2. Szent Ferencnek és társainak életmódja Alverna hegyén.....	94
3. Szent Ferenc Alverna hegyén elnyeri a szent sebhelyeket	98
4. Szent Ferenc Alverna hegyéről visszatér az Angyalos Boldogasszony klostromába, és elköltözik e világból	102
5. Szent Ferenc sebhelyeiről jámbor személyek jelenést látnak, és kinyilatkoztatást kapnak	108
Függelék	113
Assisi Szent Ferenc Hálaéneke	113
Assisi Szent Ferenc Naphimnusza	114

Előszó az új kiadáshoz

Ha ma megkérdezzük az embereket, ismernek-e valamilyen legendát Szent Ferenc életéről, a legtöbben a *Fioretti* említik. Nem csoda ez a nagy népszerűség, hiszen a már 1476-ban nyomtatásban is megjelent, és a múlt században ismét felfedezett mű, stílusa és atmoszférateremtő ereje révén az egyik olyan ferences forrás volt, amely Szent Ferenc szeretetét sugározva az eredeti források még alaposabb megismerésére ösztönözte olvasóit. De talán ezzel be is töltötte hivatását. Ma ugyanis, amikor már nyugodtan mondhatjuk, hogy megszilárdult a ferences források „kánonja”, a tudományos igényű kiadások nem mindig hozzák a kedvelt *Fioretti*t, mert ebből a szempontból elsőbbséget élvez annak eredetije, a latin nyelvű *Actus Beati Francisci et sociorum eius*. Az olvasóközönség azonban nem vált hűtlenné kedves legendájához. Jól mutatja ezt az is, hogy a kommunizmus éveiben három kiadásban is megjelent *Szent Ferenc Virágokertje*, és ma is keresett életrajz.

A jelen kiadás ezt a két szempontot tartja szem előtt. Egyrészt a közismert legenda kiadásával gazdagodik a ferences források sorozata, és a *Fioretti*t (újra) olvasni vágyók ismét kezükbe vehetik a szent e kedves, kedvelt életrajzát. Másrészt azonban a *Fiorettinek* a ferences források közt elfoglalt helyét tekintetbe véve az látszott célszerűnek, hogy a szöveget ne tűzdeljük tele kommentárokkal, hanem csak ott tegyük ezt, ahol nagyon szükséges.

Ami a *Fioretti* tartalmát illeti, ebben a kiadásban nem hozzuk azokat a függeléseket, amelyekkel Kaposy József – néhány szövegvariánst figyelembe véve, és érzelmeire hallgatva teljesen más forrásokból is merítve – kiegészítette az eredeti és az általánosan elfogadott szöveget. Itt tehát csak a *Fioretti*t és *Szent Ferenc Sebhelyeinek Történetét* találja az olvasó.

A fordítás és a jegyzetek É. Megyeri András munkája. Úgy tűnik, ez a fordítás, – ami most már harmadik kiadásban jelenik meg – Kaposyé mellett a *Fioretti* másik klasszikus magyar szövege lesz.

Bevezetés

A Fioretti elnevezése és eredete

Az *I Fioretti di san Francesco* cím, – amit magyarul egyszerűen vagy csak *Fiorettiként* emlegetünk, vagy az egyes fordítók címadásának megfelelően *Szent Ferenc Virágos kertjének*, *Virágoskertjének*, vagy *Kis Virágainak* – nem ritka a középkori irodalomban. A *Fioretti* a latin *Floretum* fordítása. Florétumoknak, vagy Florilégiumoknak azokat a legendakompozíciókat nevezték a középkorban, amelyek – gyakran a mai kritikai érzéktől merőben eltérően, innen-onnan összeszedve – egy-egy szent életének csodáit, példáit, tanításait tartalmazták.

A ferences legendairódomnak aránylag késői szakaszában jelentek meg a Szent Ferenc életéről szóló florilégiumok. 1266-ban Szent Bonaventúra legendája lett az egyedül hivatalos életrajz, és a párizsi nagykáptalanon elrendelték a többi megsemmisítését. Ez azonban így nem érte el a várt hatást, mert már 1276-ban, a páduai nagykáptalanon kiadták Hieronimus de Ascoli minister generális felhívását, amelyben kérték a Szent Ferencre vonatkozó, még élő hagyomány felkutatását. Ennek eredményeként indult meg a „szabad életrajzírás.” A fennmaradt és ekkor föllett életrajzok vagy azok töredékei szolgáltattak alapot a XIII-XIV. század fordulóján keletkezett florilégiumoknak.¹

Ezek közül az egyik legismertebb gyűjtemény az *Actus Beati Francisci et sociorum eius*.² Az *Actus* keletkezési idejét az 1331 és 1337 közötti évekre, megírásának helyét az Anconai Márkában lévő sarnanói kolostorba teszik,³ szerzőjének pedig fr. Hugolinus de Monte S. Mariaet tartják.⁴ Kétségtelen, hogy vannak párhuzamos helyei a korai, nagy legendákkal, de nem ez a jellemző. Epizódjainak nagy része egyetlen korábbi legendában sem fordul elő, hangvételnél pedig a szokásosnál erősebben érződik a célzatosság, a spirituális befolyás. Mondhatjuk, hogy a szájhagyomány őrizte meg ezeket a történeteket. De elég erős érv-e ez akkor, amikor látjuk, milyen nagyszerű források állnak rendelkezésünkre a Szent Ferenc halálát követő első évtizedekből? Több alkalommal is kaptak a rendtagok felszólítást, hogy gyűjtsék össze, amit tudnak Szent Ferencről. Ennek ellenére csak ekkor, több mint száz évvel Szt. Ferenc halála után kerülnek elő ezek a részek? Hol lappangtak eddig? Száz éves szóbeli hagyományra hivatkozni, olyan írásos tanúk mellett, mint Celanói Tamás vagy Szent Bonaventúra, túlságosan nagy bizonytalanság. Mindez jelentősen befolyásolja az *Actus* hitelességét. Fontosságát nem is annyira ez, mint inkább a spirituális és obszerváns irodalomban betöltött helye adja meg.

1370 és 1385 között ennek, az *Actusnak*, nagy részét fordította olaszra egy mindmáig ismeretlen ferences testvér. Az így keletkezett olasz nyelvű fordítás viseli a *FIORETTI* nevet. Nyelvezete alapján a fordítóról annyit tudunk, hogy Toscana délkeleti vidékéről, az

¹ Vö.: Ferences Források – 5. Assisi Szent Ferenc Perugiai Legendája; Agapé, 1997; 10-11. o.

² Jelentősebb kiadásai: *Actus Beati Francisci et sociorum eius*, edidit P Sabatier, Paris 1902 (Collection d'études et de documents sur l'histoire religieuse et littéraire du Moyen age, 4.); *Actus Beati Francisci et sociorum eius*, Nuova edizione postuma di Jacques Cambell con testo dei Fioretti a fronte a cura di Mariano Bigaroni e Giovanni Boccali; Edizioni Porziuncola, 1988. FONTES FRANCISCANI a cura di ENRICO MENESTO e STEFANO BRUFANI e di Giuseppe Cremascoli, Emore Paoli, Luigi Pellegrini, Stanislao da Campagnola; Apparati di Giovanni M. Boccali; Edizioni Porziuncola 1995. 2057-2219. o.

³ *Actus Beati Francisci et sociorum eius*, Nuova edizione postuma di Jacques Cambell con testo dei Fioretti a fronte a cura di Mariano Bigaroni e Giovanni Boccali; Edizioni Porziuncola, 1988. 36-37. o.

⁴ Vö.: i. m., 40-44. o.

Umbriával határos területekről származott; sok időt kellett töltenie Alvernán. „Bár nem ismerjük pontosan azt a latin kéziratot, amit használt, az világos, hogy amikor nem sűrített, akkor nagyon hűségesen fordított. Alázatos, de mégis elegáns egyszerűsége és stílusának bája a középkori olasz irodalom egyik nagy írójává teszi, Petrarca és Boccaccio méltó kortársává.”⁵

A Fioretti tartalma és szerkezete

Mindaz, amit a *Fioretti* elmond Szent Ferencről, nagyon megfogja az olvasót. Annak ellenére, hogy az egyes epizódok irodalmi előzményét nem ismerjük, nem mondhatjuk, hogy a Szent világtól idegenek lennének az itt olvashatók. Sőt Szent Ferencnek jellemző cselekedeteit, szavait, mondásait tartalmazzák, igen szép stílusban. Helyenként mégis óvatosan kell kezelnünk a *Fioretit*, mert túlságosan egyszerűsít, idealizálja az első testvérek életét, és főként az utolsó fejezetekben, melyek az anconai spirituálisokról szólnak, érződik a spirituális irodalom hatása, és annak néhány jellegzetes motívuma is feltűnik. (Jóllehet ritkán, de még keserű szavakat is használ.)

A *Fioretti* 53 fejezete a következőképpen áll össze:

1. 1–38. fejezet: Szent Ferenc és az első társak (Bernát, Illés, Egyed, Leó, Masszeusz, Rufinus, Szilveszter és Szent Klára) élete. Nincs benne semmiféle kronológiai rend, sem kompozíciós elképzelés, ennek ellenére csak úgy áradnak a csodálatos történetek: a tökéletes boldogságról, a szegénységről, a teremtmények iránti szeretetéről, a madaraknak tartott prédikációról, a gubbiói farkasról stb.
2. 39–40. fejezet: A Pádúai Szent Antalról szóló fejezetek.
3. 41–53. fejezet: Az Anconai Márka híresebb spirituálisai: Offidai Konrád, Della Penna János, Alvernai János, Massai Jakab stb. Ezek között található a 48. fejezet, melyet egyértelmű spirituális polémianak kell tartanunk. (Vö.: Angelus Clarenus: *Historia septem tribulationum Ordinis Minorum*.⁶)

A tulajdonképpeni *Fioretti* 53 fejezetét, a kéziratok egyértelmű hagyománya szerint, követik a szent sebhelyekről szóló elmélkedések. Különleges fejezetei ezek a ferences irodalomnak, mert az eredetileg is csak olasz nyelven ismert, különálló kis traktátus csupán részben alapul az *Actus* öt fejezetén. Az *Actuson* túl Celanói Tamás és Szent Bonaventúra írásai, valamint különböző XIV. századi ferences források és helyi tradíciók inspirálták az ismeretlen szerzőt. Így jött létre ez a tévedésektől sem mentes néhány fejezet, ami azonban a ferences irodalom legszebb darabjai közül való.

Sokan talán azt kérdezik, miért nem kapott a kötetben helyet a Kaposy-féle kiadásban szereplő többi függelék, úgy mint Fr. Juniperus élete, Fr. Egyed élete és mondásai és még egyebek? Erre azt válaszoljuk: azért nem, mert az imént felsorolt kisebb művek nem tartoznak szorosan a *Fioretti*hez. Nem az *Actus* kompilátora írta, és nem a *Fioretti* fordítója fordította őket. Nem képeznek egységes egészet sem, hanem különböző XIV-XV. századi olasz vagy latin nyelvű forrásokból származnak, amelyeket stílus vagy tetszés alapján válogatott össze Kaposy József. Ez sajnos még akkor is igaz, ha különösen kedves fejezetekről van szó. Hogy nála miért szerepelnek a *Fiorettivel* együtt? Azért, mert amikor ő kiadta a *Fioretti* fordítását, még nem tisztázódott a „ferences kánon”. Különböző

⁵ Vö.: St. Francis of Assisi: Writings and Early Biographies, English Omnibus of the Sources for the Life of St. Francis, Edited by Marion A. Habig; Franciscan Herald Press, Chicago; 1973., 1285. o.

⁶ Vö.: Fonti Franciscane, Scritti e biografie di san Francesco d'Assisi, Cronache e altre testimonianze del primo secolo francescano, Scritti e biografie di santa Chiara d'Assisi; Edizioni Messaggero Padova, 1977., 1452. o.

sorozatokban, más-más legendákból és kéziratokból jelentek meg részek, gyakran teljesen önkényesen kiragadva és csoportosítva. Ne feledjük, hogy akkortájt fedezték fel újra a ferences legendairódmalmat, amely még sok meglepetést tartogatott, és mindenkire az újdonság varázsával hatott.

A Fioretti korábbi magyar nyelvű kiadásai és magyar vonatkozásai

A Fiorettinek eddig 5 magyar nyelvű fordítása készült, és eddig 17 kiadásban jelent meg. Ezek a következők:

1. *Fioretti*. Fordította: Erdős Renée. Élet ny., Bp. 1911. – 2. kiadás: Révai, Bp. 1911. – 3. kiadás: Révai, Bp. 1931.
2. *Assisi Szent Ferenc Virágos kertje. Fioretti*. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: Kaposy József. Franklin, Bp. 1913 – 2. kiadás: Genius, Bp. 1921. – 3. kiadás: Athenaeum, Bp. 1943. – 4. kiadás: Athenaeum, Bp. 1944. – 5. kiadás: Szent István Társulat, 1980.
3. *Assisi Szent Ferenc Kis Virágai. I Fioretti di Sancto Francesco*. Fordította: Tormay Cecília. Magyar Irodalmi Társaság, Bp. 1926. – 2. kiadás: uo. 1927. – 3. kiadás: uo. 1927. – 4. kiadás: Genius, Bp. 1937.
4. *Virágszálak Szent Ferenc és társai életéből. Fioretti*. Fordította: Kőszeghy Mihály. Gyöngyös 1943. – 2. kiadás: uo. 1943. – 3. kiadás: A magyar Barát kiadása Bp. 1944.(?) – *Vérrózsák. Assisi Szent Ferenc dicsőséges sebei. Fioretti II*. Fordította: Kőszeghy Mihály. A Magyar Barát kiadása, Bp. (1944. v. 1946?)
5. *Assisi Szent Ferenc Virágoskertje. Fioretti*. Fordította, az előszót írta, és a jegyzeteket készítette: É. Megyeri András. Bécs, 1978. – 2. kiadás: uo. 1988.
A Ferences Források sorozatban is most ez a fordítás jelenik meg.

A *Fioretti*ről beszélve nem tehetjük meg, hogy a középkori magyar irodalmat szóba ne hozzuk. Mégpedig azért, mert Kaposy József nagy lelkesedéssel, helyenként érdekes ugrásokkal izgalmas történetet komponált arról, miként vettek részt magyar ferencesek is a *Fioretti*, vagy az annak alapul szolgáló *Actus* létrejöttében. A kép mára sokkal árnyaltabbá vált, és ennek alapján a következőket mondhatjuk anélkül, hogy túlságosan belemerülnénk a kérdés vizsgálatába.

Az *Actus Beati Francisci* ismert volt a középkorban Magyarországon is. Ez már abból is világosan kitetszik, hogy a legrégebbi magyar nyelvű könyv, a *Jókai-kódex*⁷ több fejezete – szám szerint 28 – az *Actus* fordítása. A másik fontos dolog pedig az, hogy nyelvemlékünk is pontosan a *Fiorettivel* egy időben, az 1370-es években, lett magyarra átültetve. Ezt pedig igen fontos momentumnak kell tartanunk, mert azt jelzi, hogy nálunk is, Itáliával egy időben merült fel az igény Szent Ferenc életének magyar nyelven való olvasására, és ennek az igénynek eleget tudott tenni a mi ismeretlen fordítónk éppúgy, mint a *Fiorettié*

Fr. Varga Imre Kapisztrán

⁷ Vö.: *Jókai-kódex* XIV-XV. század. A nyelvemlék betűhív olvasata és latin megfelelője. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátva közzéteszi P. Balázs János. Akadémiai Kiadó, Bp. 1981.

Assisi Szent Ferenc (1182-1226)

Assisi Szent Ferenc szülővárosáról, a közép-itáliai Assisiról kapta a nevét. Apja textil-nagykereskedő volt, s fiát is kereskedő pályára szánta. Ferenc előbb a városka aranyifjainak életét élte, majd hadi tettekkel lovagi hírnevet akart szerezni magának. Ám nemsokára lemondott a világi dicsőségről és örömeiről, és életeszményét az Evangéliumban találta meg. Minden idők egyik legnagyobb és legvonzóbb szentje, az európai kultúrának elevenen élő alakja. Egyénisége és működése rendkívüli hatást gyakorolt mind saját korára, mind pedig az utókorra. Az elvilágiasodott Egyházat az evangéliumi szegénység és egyszerűség alapján kívánta megújítani. Ezért alapította három közösséget: a Kisebb Testvérek Rendjét (amely később ferences, minorita és kapucinus ágra oszlott), a Szent Kláráról elnevezett klarissza apácákét és világi hívei számára a Harmadik Rendet. Törekvései középpontjába az Ember-Krisztus minél tökéletesebb követelését állította, akinek szent sebeit élete utolsó éveiben testén hordozta.

Az Egyház megújítására indított mozgalma ma különösen időszerűvé teszi alakját. Jelképes cselekedetnek tekinthetjük, hogy a II. Vatikáni zsinat megnyitása előtt XXIII. János pápa Assisibe, „Isten szegénykéjé”-nek sírjához zarándokolt. II. János Pál pedig követte példáját 1978. november 5-én.

A *Fioretti* életéről, törekvéseiről és lelkületéről nyújt valóságos és legendás elemekből szőtt képet.

Assisi Szent Ferenc Virágoskertje

1. Szent Ferenc tizenkét társat választott magának, miként Krisztus tizenkét apostolt

Mindenekelőtt azt kell tudnunk, hogy Szent Ferenc Atyánk életének minden cselekedetében Krisztushoz hasonlított.

Miként Krisztus nyilvános működésének kezdetén tizenkét apostolt választott, hogy megvetve e világ dolgait kövessék őt a szegénységben és más erényekben; úgy Szent Ferenc is rendjének alapításakor tizenkét társat vett maga mellé, akik a legteljesebb szegénységet vállalták magukra.

És amint a tizenkét apostol közül az egyik, kárhozatra ítélve, fölakasztotta magát; úgy Szent Ferenc tizenkét társa közül az egyik, Della Cappella János nevű fráter, a szerzetet hűtlenül elhagyva, végül kötéllel vetett véget életének. Ez az eset Isten választottjait alázatosságra és üdvös félelemre inti: senki sem lehet csalhatatlanul biztos abban, hogy utolsó leheletéig kitart Isten kegyelmében.

S amint azok a szent apostolok, eltelve a Szentlélekkel, életük szentségével kiérdemelték az egész világ csodálatát, akként Szent Ferenc társai is olyan jámborok voltak, hogy az apostolok ideje óta nem látott a világ oly csodálatosan szent életű férfiakat. Egyikük például, Egyed testvér, Szent Pálhoz hasonlóan a harmadik évig ragadtatott. Egy másiknak, Lungo Fülöp testvérnek az angyal, akárcsak Izajás prófétának, eleven parázssal érintette ajkát. Ismét egy másik, Szilveszter testvér, Mózes módján úgy beszélgetett Istennel, mint barát a barátjával.⁸ Volt olyan köztük, az alázatos szívű Bernát testvér, aki Szent János evangélista nyomán sasként szárnyalt az isteni bölcsesség fényéig, s éles elmével fejtegette a Szentírás mély értelmét. S akadt olyan is köztük, Ruffino testvér, egykor assisibeli nemes ember személyében, akit Isten még itt földi életében a szentek sorába helyezett a mennyekben.

Egyszóval mindegyikük a szentségnek valamilyen különös ajándékával jeleskedett, amint még ki fog tűnni a következőkből.

⁸ Gondoljunk ezzel kapcsolatban a II. Vatikáni zsinat szavaira: „A láthatatlan Isten szeretetének bőségében, mint barátaihoz szól az emberekhez, társalog velük, és közösségbe fogadja őket.” (Idézi Békés Gellért *Istenkeresés* c. könyvében, Róma, 1978[2], 84.)

2. Bernát testvér, Szent Ferenc első társáról

Szent Ferenc első társa az assisibeli Bernát testvér volt, aki az alábbi módon tért meg.

Szent Ferenc, bár jó ideje szakított már a világgal, akkoriban még világi ruhát hordott, és az önsanyargatástól sápadt és megviselt arccal járta az utcákat. Önmagát megvetve, külsejét annyira elhanyagolta, hogy sokan eszelősnek nézték, rokonai csakúgy, mint az idegenek gúnyt űztek belőle, s mint afféle hóbortost kövel meg sárral hajigálták. Ő pedig türelmesen szenvedte el a bántalmakat, és mintha süketnéma lenne, ügyet sem vetett a gúnyolódásra.

Így történt, hogy Bernát úr, Assisi városának egyik legelőkelőbb, leggazdagabb és legbölcsebb polgára megfigyelve Szent Ferencet, eltűnődött magában hősies világmegvetésén, a bántalmak elviselésében tanúsított mérhetetlen türelmén, meg azon, hogy az emberek fitymáló és ócsárló viselkedése nemhogy csökkentette, hanem még inkább növelte benne az állhatatosságot. Újra és újra elgondolkozva a dolgon, arra a következtetésre jutott: semmi esetre sem lehetséges, hogy Ferenc ne legyen birtokában Isten különös kegyelmének. Meghívta hát magához egy este vacsorára és éjjeli szállásra; Szent Ferenc pedig elfogadta a meghívást, és nála maradt éjszakára is.

És akkor Bernát úr eltökélte magában, hogy meglesi vendégének jámborságát, azért saját szobájában vettetett néki ágyat, ahol éjjelente mindig mécses égett. Szent Ferenc pedig, hogy észrevétlenül végezhesse imáját, a szobába lépve nyomban ledőlt az ágyra, és úgy tett, mintha máris aludnék. Kisvártatva Bernát úr is lefeküdt, s szörnyen horkolni kezdett, mintha azonnal elnyomta volna az álom. Szent Ferenc abban a hiszemben, hogy házigazdája csakugyan már első álmát alussza, fölkel az ágyából, és imádkozni kezdett. Szemét és kezét az égre emelve, áhítatos buzgalommal mondogatta: – Én Istenem! Én Istenem! – Miközben sűrűn hullottak könnyei, mind csak ezt ismételte egészen a hajnal közeledtéig: – Én Istenem! Én Istenem! – Ezt mondogatta Szent Ferenc, mert egészen elmerült az isteni Fölség jóságának szemléletében és csodálatában, aki kegyesen megkönyörült a romlásnak indult világon, és szegényke szolgálja,⁹ Ferenc által kívánt gondoskodni a lelkek megmentéséről. És mert a jövendölés lelke, a Szentlélek megvilágosította elméjét, nyilvánvalóvá váltak előtte mindazok a nagy dolgok, amelyeket Isten általa akar cselekedni, s egyszersmind eléje tárult csekély erejének elégtelensége. Ezért hívta és esdette hát Istent, hogy mindenható kegyelmével, ami nélkül a gyarló ember semmire sem megy, pótolja, segítse és véghez vigye, amire ő magától nem képes.

Bernát úr pedig látva a mécsvilágnál Szent Ferenc ájtatos cselekedeteit, és alaposan megfontolva az ajkáról elhangzott szavakat, a Szentlélek indítására és sugallatára elhatározta, hogy új életet kezd. Reggelre kelvén, magához hívta tehát Szent Ferencet, és így szólt hozzá: – Ferenc testvér, én elszántam magam, hogy elhagyom a világot, és követlek téged mindenben, ahogy parancsolod. – Hallván ezt, Szent Ferenc igen megörült, ám így felelt: – Bernát Uram, amit mondasz nekem, oly nagy jelentőségű és súlyos dolog, hogy ehhez föltétlenül ki kell kérnünk a mi Urunk Jézus Krisztus tanácsát, könyörögve hozzá, hogy nyilvánítsa ki akarátát, és adja értésünkre azt is, hogyan fogjunk megvalósításához. Miért is menjünk el együtt a püspökségre, van ott egy derék pap, mondassunk vele misét, azután töltsük még imádságban az időt terciáig,¹⁰ kérve a jó Istent, hogy a misekönyv háromszori fölnyitása által¹¹ jelölje meg nekünk a kedvére való utat, amelyet választanunk kell. – Bernát

⁹ Az olasz *poverello*.

¹⁰ A hajdani időfelosztás szerint, amely a papok és szerzetesek zsolozsmás könyvében, a *breviárium*-ban mindmáig megőrződött, a *prima*, a nap első órája reggeli hat óra, a *tercia*, a nap harmadik órája pedig reggeli kilenc óra.

¹¹ Középkori szokás a misekönyvnek vagy a Szentírásnak a fölütése Isten akarátának kifürkészésére, amelyet komoly lelki ügyekben egyes egyházatyák is megengedhetőnek tartottak.

úr azt felelte, hogy nagyon jónak találja a gondolatot, úgyszólván mindjárt fölkerelkedtek, és elmentek a püspökségre.

Miután misét hallgattak, és imádkoztak terciáig, Szent Ferenc kérésére a pap fogta a misekönyvet, keresztet vetett, és Jézus Krisztus nevében háromszor egymásután fölütötte. Az első fölnyitáskor azokra a szavakra pillantottak, amelyeket Krisztus a tökéletességre vágyó evangéliumi ifjúnak mondott: Ha te tökéletes akarsz lenni, menj el és add el, amid van, és add oda a szegényeknek, és kövess engem. A második fölnyitásra tekintetük azokra a szavakra esett, amelyeket Krisztus az apostoloknak mondott, amikor prédikálni küldte őket: Semmit se vigyetek magatokkal az útra, se botot, se tarisznyát, se sarut, se pénzt, így akarván figyelmeztetni őket, hogy megélhetésük gondját bízzák Istenre, s egyedüli törekvésük a szent evangélium hirdetése legyen. A harmadik fölnyitáskor Krisztus Urunknak ez a tanítása került szemük elé: Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét, és kövessen engem.

Akkor Szent Ferenc így szólt Bernát úrhoz: – Íme ez a tanács, amit Krisztus ad nekünk. Menj tehát és teljesítsd, amit hallottál. Áldott legyen a mi Urunk Jézus Krisztus, aki méltóztatott megmutatni nekünk az ő evangéliumi útját. – Erre Bernát úr elment, azonnal eladta mindenét, pedig föltöbb gazdag volt, s az árát örvendező szívvel osztotta szét a szegényeknek, árváknak, zarándokoknak, a kolostoroknak és a kórházaknak. Szent Ferenc meg mindenben hűségesen és okosan segítette őt.

Egy Szilveszter nevű papban pedig, aki látta, hogy Szent Ferenc milyen könnyen bánik a pénzzel, és hogyan szórja a szegényeknek, fölbredt a kapzsiság ördöge, odaférfközött hát Szent Ferenchez, és így szólt neki: – Hallod-e, te adósom maradtál a kövek egy részéért, amit templom-javítgatásra¹² vettél tőlem; most hogy van pénzed, fizess! – Szent Ferenc szerfölött elképedt ugyan ezen a pénzsóvárságon, ám mint aki komolyan veszi az evangélium tanítását, ahelyett hogy vitába szállt volna vele, egyszerűen belenyúlt Bernát úr pénzes zacskójába, s teli marokkal adta Szilveszternek a pénzt, hozzáfűzve: ha többet akar, még többet is kaphat. Szilveszter fogta a pénzt, és elégedetten hazament. Este azonban, amikor visszagondolt a napközben történetekre: egyrészt saját kapzsiságára, másrészt Bernát úr lángoló buzgalmára és Szent Ferenc jámborságára, nyugtalanítani kezdte a lelkiismeret. Éjjel aztán s még a rákövetkező két éjszaka is, Isten jóvoltából, látomásban volt része. Azt látta álmában, hogy Szent Ferenc szájából aranykereszt nő ki, amelynek csúcsa az eget érinti, szárai pedig átfogják a földet napkelettől napnyugatig. A látomás hatására, Isten iránti szeretetből, ő is szétosztotta minden vagyonát, és a kisebb testvérek¹³ közé lépett, s a szerzetnek oly szent életű és kegyelemmel megáldott tagja lett, hogy úgy társalkodott a jó Istennel, mint barát a barátjával. Ezt Szent Ferenc is többször tapasztalta, amint a későbbiek során még ki fog világlani. Bernát úr hasonlóképpen oly bőségesen részesült a kegyelemben, hogy elmékedés

¹² Megtérésének kezdetén Szent Ferenc szó szerint vette a Szent Damján templomban a feszületről hozzá szóló Üdvözítő parancsát: „Menj Ferenc, állítsd helyre hajlékomat, amely mint látod, összeomlással fenyeget (I. Celanói Tamás és Szent Bonaventúra életrajzaiban); és 1206-1208 táján nagy buzgalommal látott hozzá Assisiben a Szent Damján, Szent Péter és Porziuncola templomainak helyreállításához.

¹³ *Kisebb testvérek* (latinul *fratres minores*, olaszul *fratri minori*): Szent Ferenc akarta, hogy szerzetének tagjait kisebb testvéreknek, magát a szerzetet pedig *Kisebb Testvérek Rendjének* (latinul: *Ordo Fratrum Minorum*, rövidítve: *OFM*) nevezzék. Első életrajzai mind megegyeznek abban, hogy az elnevezés tőle való. Celanói Tamás előadása szerint: Szent Ferenc az első regula azon sorainak fogalmazása közben, hogy a testvérek „legyenek kisebbek és mindenkinek alávetve” (7. fejezet: „sint minores et subditi omnibus”), fölkiáltott: – Azt akarom, hogy ezt a közösséget a kisebb testvérek rendjének nevezzék. – Ugyanennek a regulának 6. fejezetében olvashatjuk: „Senkit se hívjanak priornak, hanem mindenkit kisebb testvérnek nevezzenek.” Nem látszik kétségesnek, hogy a regula „sint minores” parancsa az alábbi evangéliumi helyen alapszik: „Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor: et qui praecessor est, sicut ministrator.” Azaz: „Köztetek ne így legyen: hanem aki a legnagyobb, legyen a legkisebb, és aki parancsol, legyen olyan, mint aki szolgál.” (Lk 22,26).

közben gyakran Istenhez ragadtatott. Szent Ferenc úgy nyilatkozott róla, hogy minden tisztelet megilleti, és hogy igazában őt tekinti rendje megalapítójának. Ő mondott le ugyanis először a világról, osztotta szét mindenét a szegények között, semmit sem tartva meg magának, s ezzel elkezdte az evangéliumi szegénység megvalósítását. Mindentől megfosztva, pőrén vetette magát a Megfeszítettnek karjaiba.

Ki legyen áldott örökkön örökké! Amen.

3. Szent Ferenc megparancsolja Bernát testvérnek, hogy alázza meg őt

A Megfeszítettnek legodaadóbb szolgája, Szent Ferenc Atyánk a kemény önsanyargatás és a gyakori sírás következtében akkoriban már csaknem megvakult, úgyhogy alig látott valamit. A többi között egy alkalommal mégis útra kelt, mert meg akarta látogatni Bernát testvért, hogy az isteni dolgokról beszélgethessen vele. Amikor azonban odaért, nem találta őt szállásán, mert az erdőbe elvonulva, teljes elragadtatásban és Istennel egybeforrva imádkozott. Utána ment tehát és főnhangon így szólította: – Jöjj, és beszélj ezzel a világtalannal! Szavára azonban semmi feleletet sem kapott. Bernát testvér ugyanis, az elmélkedésnek ez a nagyszerű mestere, egész elméjével Isten szemléletében volt elmerülve. Minthogy ezenfölül külön adománya volt, hogy csodálatosan tudott Istenről beszélni, Szent Ferenc, aki tapasztalatból tudta ezt, nagyon szeretett volna most is társalogni vele. Ezért némi szünet után másodsor, sőt harmadszor is ugyanazon a módon szólította őt, ám Bernát testvér egyszer sem hallotta, s így sem nem felelt neki, sem oda nem ment hozzá. Szent Ferenc erre egy kissé bizony vigasztalanul távozott, részben csodálkozva, vajon miért nem ment hát hozzá Bernát testvér, mikor háromszor is hívta.

Miközben így füstölgött magában, s már valamelyest eltávolodott az erdőtől, egyszer csak így szólt kísérő társához: – Várj meg itt – és visszavonult egy közeli magányos helyre, imádságba fogott, kérte a jó Istent, fedje föl előtte, miért nem válaszolt neki Bernát testvér. S íme nemsokára a következő isteni szózatot hallotta: – Ó, szegény emberke! Hát mi zavart meg téged annyira? Vajon elhagyhatja-e az ember a Teremtőjét a teremtményért? Bernát, amikor szólítottad, velem volt elfoglalva, azért nem mehetett oda hozzád, s még csak nem is válaszolhatott neked. Ne csodálkozz tehát, hogy nem felelt, mert annyira magán kívül volt, hogy szavaidból semmit sem észlelt. – Alighogy elhangzott Isten szava, Szent Ferenc nagy sietve visszaindult, hogy gyanakvó gondolatáért Bernát testvér előtt megalázkodva bevádolja magát.

Amikor Bernát testvér közeledni látta őt, elébe sietett, s lábai elé borult. Szent Ferenc fölemelte, és nagy töredelemmel bevallotta neki fölmerült gondolatát és ellene támadt indulatát, és elmondta azt is, hogyan világosította föl Isten a dolgok állásáról. Végül így fejezte be: – Most pedig a szent engedelmesség nevében megparancsolom, hogy azt tedd, amit mondok neked.

Bernát testvér attól tartott, hogy Szent Ferenc szokása szerint megint valami rendkívülit talál parancsolni, azért iparkodott szépszerével kibújni az engedelmesség kötelékéből, s ilyenformán válaszolt: – Én kész vagyok az engedelmességre, ha viszont te is megígéred, hogy teljesíted, amit én kívánok tőled. – Szent Ferenc megígérte, Bernát testvér pedig így szólt: – Mondd, Atyám, mit akarsz, hogy cselekedjem! – Akkor Szent Ferenc azt mondta: – A szent engedelmesség nevében parancsolom, hogy büntetésül gyanakvásomért és indulatosságomért most, amikor majd itt a földön hanyatt fekszem, taposs egy lábaddal a torkomra, a másikkal meg a szájamra, majd pedig szidalmazva és gyalázva háromszor lépj keresztül rajtam, s főként így kárpálj: „Csak fetrengj itt Bernardone Péter semmirekellő fia! Mi jogon vagy fölfuvalkodott, te hitvány férge a Teremtőnek?” – Bernát testvér, bár igen nehezebbre esett, a szent engedelmességnél fogva, ám milyen kíméletesen csak tehetette, teljesítette a parancsot.

Utána Szent Ferenc így folytatta: – Most pedig rajtad a sor, mond meg, mit tegyek, mivelhogy én is engedelmisséget fogadtam neked. – Bernát testvér erre azt mondta: – A szent engedelmesség nevében parancsolom, hogy amikor együtt vagyunk, kíméletlenül szememre vesd és nyesegezd hibáimat. – Nagyot nézett erre Szent Ferenc, mert Bernát testvér oly szentül élt, hogy igen nagy tiszteletben tartotta őt, és igazán semmi kivétnivalót nem talált

benne. Ezért attól kezdve azon volt, hogy minél kevesebbet legyen együtt vele, mert sehogy sem lelt szemrehányó szavakat annak számára, akit tökéletesnek ismert. Amikor pedig mégis látni akarta őt vagy hallani Istenről szóló beszédét, utána igyekezett minél hamarabb elválni tőle. Meghatóan épületes látvány volt, milyen szeretettel, tisztelettel és alázatossággal viselkedett és beszélt Szent Ferenc Atyánk Bernát testvérrel, az ő elsőszülött fiával.

Jézus Krisztus és a szegényke Ferenc dicséretére és dicsőségére! Amen.

4. Fráter Éliás fölfuvalkodottan elutasítja Isten angyalát

Kezdetben, a rendalapítás idején, amikor kevesen voltak a barátok, és nem laktak még kolostorokban, Szent Ferenc egy alkalommal áhítatos buzgalomból zarándokolni indult néhány társával, köztük Bernát testvérrel, Szent Jakab apostol galiziabeli sírjához.¹⁴ Amint mendegéltek, útközben egyszer csak egy szegény beteget találtak. Szent Ferencnek annyira megesett a szíve rajta, hogy azt mondta Bernát testvérnek: – Fiacskám, azt akarom, hogy te itt maradj, és ápd ezt a beteget. – Bernát testvér letérdelt, fejét meghajtotta, alázatosan így fogadta a parancsot, és ott maradt a betegnél. Szent Ferenc pedig a többi testvérrel folytatta útját Szent Jakabhoz. Megérkezésük után az éjszakát imádságban virrasztották át Szent Jakab templomában, és akkor adta Isten tudtára Szent Ferencnek, hogy széles e világon számos kolostort kell alapítania, mert rendje nagyon el fog terjedni, és a testvérek száma nagyon meg fog növekedni. E kinyilatkoztatás hatására Szent Ferenc mindjárt neki látott, hogy azon a vidéken kolostorokat létesítsen. Majd pedig ugyanazon az úton térve vissza, amelyen jöttek, ott találták Bernát testvért annál a betegnél, akinél hagyták. A beteg azóta teljesen fölgyógyult, s ezért Szent Ferenc megengedte Bernát testvérnek, hogy legközelebb ő is elzarándokoljon Szent Jakabhoz.

Szent Ferenc pedig visszavonult Spoleto völgyébe, s Maseo testvérrel, fráter Éliással és még néhány társával ott maradt egy magányos kolostorban. A testvérek mindnyájan nagyon vigyáztak arra, hogy Szent Ferencet valamiképpen meg ne zavarják az elmélkedésben, egyrészt annál a tiszteletnél fogva, amellyel körülvették őt, másrészt mert tudták, hogy Isten imádság közben szokott nagy dolgokat kijelenteni neki. Történt egy napon, amikor Szent Ferenc éppen az erdő mélyén ájtatosságban volt elmerülve, hogy úti ruhába öltözve egy fiatal és szép ifjú érkezett a kolostor kapujához, és oly türelmetlenül, erősen és hosszan zörgetett, hogy a testvérek mind csak ámulva néztek egymásra. Maseo testvér ment a kapuhoz, kinyitotta s így szólt: – Mi szél hozott ide, fiacskám? Erőszakos kopogásodból azt gyanítom, hogy még sosem jártál erre. – Mire az ifjú megkérdezte: – Hát hogyan kell kopogni nálatok? – Maseo testvér meg így oktatta ki őt: – Kopogj egymásután háromszor rövid időközökben, majd várj, amíg a fráter elmondja a *Pater noster*-t, s ha ezután sem jönne, akkor újra kopogtathatsz. – Azt válaszolta erre az ifjú: – Nekem azonban sürgős dolgom van, azért zörgettem erősebben, mert még hosszú út áll előttem. Ferenc testvérrel szerettem volna beszélni, de mivel ő most az erdőben imádságban van elmerülve, nem akarnám zavarni. Menj hát, és küldd ide fráter Éliást, igen okos ember hírében áll, hadd kérdezzek tőle valamit.

Maseo testvér megkeresi fráter Éliást és küldi, hogy menjen ki az ifjúhoz; fráter Éliás azonban dühbe gurul és nem mozdul. Most aztán Maseo testvér mit tegyen, és főképp mit mondjon az ifjúnak? Mert ha azt mondja: fráter Éliás most nem jöhet, hazudik; ha viszont elárulja, hogy dühösködik és nem akar jönni, megbotránkoztatja őt. Míg így bizonytalankodva húzta az időt, az ifjú ismét ugyanúgy kezdett zörgetni, mint előbb. Erre aztán Maseo testvér mégis kiment hozzá, és azt mondta neki: – Te ugyan nem szívelte meg az oktatást, amit az imént a kopogtatásról adtam neked. – Az ifjú viszont így felelt neki: – Valld be inkább, hogy fráter Éliás nem akar ide jönni. Menj hát Ferenc testvérhez, s mond meg neki, hogy vele szerettem volna beszélni, de minthogy imádságában nem akarom zavarni, kérem, küldje hozzám fráter Éliást.

Maseo testvér tehát odament Szent Ferenchez, aki égre emelt arccal imádkozott az erdőben, és hírül adta neki mind az ifjú üzenetét, mind fráter Éliás viselkedését. Az az ifjú

¹⁴ Idősebb Szent Jakab apostol sírja Santiago de Compostelá-ban, Spanyolország Galizia nevű tartományában a középkor idején Róma és Jeruzsálem után a leghíresebb és leglátogatottabb búcsújáráhely volt.

pedig Isten angyala volt ember képében. A Szent anélkül, hogy elmozdult volna helyéről vagy odafordította volna arcát, így szólt Maseo testvérnek: – Eredj, és közöld fráter Éliással, hogy a szent engedelmességnél fogva nyomban menjen az ifjúhoz. – Fráter Éliás, ahogy meghallotta a köteles engedelmességre való hivatkozást, mérgesen a kapuhoz rohant, nagy dérrrel-dúrral föltépte, és azt kérdezte az ifjútól: – Na, mit akarsz? – Az ifjú pedig így válaszolt: – Vigyázz, testvér, csillapodj le, mert a harag rossz tanácsadó, és meggátol az igazság megismerésében. – Fráter Éliás viszont csak ezt ismételte: – Add elő, mit akarsz tőlem! – Így szólt erre az ifjú: – Azt kérdezem tőled, hogy az evangélium követőinek szabad-e megenniük, amit eléjük tesznek, ahogy Krisztus mondta tanítványának? Kérdem továbbá, hogy bárki emberfiának szabad-e olyasmit előírnia, ami ellenkezik az evangéliumi szabadsággal? – Gőgösen így felelt fráter Éliás: – Mindezt én igen jól tudom, de nem fogom az orrodra kötni. Menj a dolgozra! – Mire az ifjú csak ennyit jegyzett meg: – Én jobban meg tudtam volna felelni a kérdésre. – Fráter Éliás meg dühödten rácsapta az ajtót, és bement.

Aztán elkezdett gondolkodni a kérdésen, s egyre bizonytalanabbá vált, mert nem tudta megtalálni a helyes választ. Ő ugyanis mint a rend helytartója, az evangéliumon, meg Szent Ferenc reguláján túllépve elrendelte, hogy senki a testvérek közül ne egyék húst. A föltett kérdés éle tehát nyilvánvalóan ellene irányult. Mivel nem tudott tisztába jönni magával, meg utólag az ifjú komoly és szerény viselkedése is hatott rá, ahogyan azt mondta, hogy jobban meg tudott volna felelni a kérdésre: kapja magát, visszamegy a kapuhoz, kinyitja, hogy megkérdezze az ifjút a helyes válasz felől. Akkorra azonban már hült helyét találta, mert a gőgös fráter nem volt méltó arra, hogy az angyaltól fölvilágosítást kapjon. A történetek után Szent Ferenc, akinek Isten mindent kinyilvánított, visszatért az erdőből, előhívta, és fennhangon így dorgálta meg őt: – Rosszul cselekszel, gőgös fráter Éliás, hogy elűzöd tőlünk Isten szent angyalait, akik azért jönnek, hogy tanítsanak minket. Bizony mondom neked, igen félek, hogy kevélységed miatt a renden kívül végzed életedet. – És úgy is lett, ahogy Szent Ferenc előre megmondotta neki, mert a rend kötelékén kívül halt meg.¹⁵

Ugyanazon a napon, mégpedig éppen abban az órában, amikor innen távozott, az angyal szakasztott abban az alakban megjelent Bernát testvérnek, aki Szent Jakab sírjától jövet egy nagy folyóhoz ért. Az angyal így köszöntötte őt anyanyelvén: – Isten adjon békességet neked, jó testvér. – Bernát testvér szemügyre véve az ifjú szépségét és derűs tekintetét, hallva barátságos, honi nyelven szóló köszöntését, fölöttébb elcsodálkozott, és megkérdezte tőle: – Honnan jössz te, derék ifjú? – Onnan jövök – felelte ő – ahol maga Szent Ferenc tartózkodik most. Azért néztem be hozzá, hogy beszéljek vele, de nem tehettem, mert akkor az erdőben az égiekkel volt elfoglalva, s nem akartam volna zavarni. Vele lakik ott még három társa: Maseo és Egyed testvér meg fráter Éliás. Maseo testvér meg is tanított, hogyan kell barátmódrára kopogtatni a kapun. Fráter Éliás azonban szóba sem akart állni velem, s nem volt hajlandó föltett kérdéseimre választ adni. Utóbb ugyan megbánta, s szeretett volna hallani és látni, de akkor már elkésett.

Miután ezt elmondta, megkérdezte Bernát testvért: – Miért nem kelsz át a folyón? – Úgy látom – felelte az –, a víz igen mély s veszedelemmel fenyeget. – Menjünk hát együtt – mondta az angyal –, s ne tarts semmitől. – Ezzel megfogta kezét, s egy szempillantás alatt áttette a túlsó partra. Bernát testvér most fölismerte benne Isten angyalát, s nagy tisztelettel és ujjongó örömmel kiáltott föl: – Ó, Isten áldott angyala, mondd hát meg, mi a neved! – Csodálatos az én nevem – ennyit mondott, s azzal nyomban el is tűnt az angyal. Bernát testvér pedig a béke vigaszával lelkében nagy vidáman tette meg a hátralévő utat, és jól megjegyezte a napot és az órát, amelyben az angyallal találkozott. Megérkezve aztán a kolostorba, ahol Szent Ferenc és említett társai tartózkodtak, rendre elmesélte a vele

¹⁵ L. a 38. fejezetet és a 108. oldalhoz csatlakozó jegyzetet.

történeteket. Így megbizonyosodtak arról, hogy azon a napon és abban az órában ugyanaz az angyal jelent meg nekik.

És hálát adtak Istennek. Amen.

5. Szent Ferenc Bolognába küldi Bernát testvért, hogy ott kolostort alapítson

Minthogy Isten Szent Ferencet és társait azért választotta ki és hívta meg, hogy teljes szívvel és egész odaadással hordozzák és hirdessék Krisztus keresztjét; ezért ők öltözetükben, szigorú életmódjukban és minden cselekedetükben keresztre feszített emberekhez hasonlítottak, amint valósággal azok is voltak. Ahelyett hogy világi tisztességre, földi elismerésre és hiú dicsőségre áhítoztak volna, inkább a szegény és gyalázat vállalására törekedtek Krisztus szerelméért, úgyhogy örültek, ha bántalmazták, és elszomorodtak, ha fölmagasztalták őket. Mint vándorok és idegenek járták e világot, s nem vittek magukkal egyebet, csak a Megfeszítettnek keresztjét. Mivel Krisztusnak, az igazi szőlőtőnek valódi hajtásai voltak, bőségesen hozták a jó gyümölcsöt azzal, hogy megnyerték Istennek a lelkeket.

Nem sokkal a rendalapítás után történt, hogy Szent Ferenc Bolognába küldte Bernát testvért, hogy Istentől kapott kegyelmével ott hozzon Néki jó gyümölcsöket. Bernát testvér keresztet vetett magára, szent engedelmségből útra kelt, s meg is érkezett Bologna városába. Amint az utcán a gyerekek meglátták szokatlan és hitvány csuhájában, mindjárt csúffá tették őt, és gúnyt űztek belőle. Bernát testvér békésen és jókedvűen viselte el a bántalmakat Krisztus szerelméért. Sőt hogy még jobban meggyötörhessék, szánt szándékkal a város főterén telepedett le. Ott üldögélvén a földön, rengetegen köréje gyűltek, gyermekek csakúgy, mint felnőttek: és ki előlről, ki meg hátulról ráncigálta csuklyáját, egyesek az utca porát szórták rá, mások kövel dobálták, hol jobbról lökdösték, hol meg balról taszigálták. Ő pedig változatlan nyugalommal és mosolygó arccal tűrt mindent, nem mérgeződött, nem is jött ki a sodrából, hanem újból és újból kiült arra a helyre, hogy csak annál több megpróbáltatásban részesüljön.

És mert a türelem a tökéletesség műve és az erény próbája, egy bölcs jogtudós, aki jó ideje figyelte már Bernát testvér állhatatosságát és lelkierejét, amelyet semmiféle bosszantás és sértés nem volt képes megrendíteni, azt mondta magában: „Ennek mindenképpen szent embernek kell lennie!” Odament hát hozzá, és megkérdezte: – Ki vagy te? És miért jöttél ide? – Bernát testvér válaszképpen benyúlt kámzsájába, kihúzta onnan Szent Ferenc reguláját,¹⁶ és odaadta neki, hogy olvassa el. Miután az átolvasta, és fölmerkte tökéletes voltát, meglepetésében álmétkodva így fordult a körülötte állókhoz: – Valóban ez a legmagasabb fokú szerzetesi állapot, amiről valaha is hallottam, ezért ő és társai a világ legszentebb emberei közé tartoznak. Nagy bünt követ el, aki sértegetni vagy bántalmazni merészezi őt, hiszen a legteljesebb tiszteletet érdemli, mivelhogy az Isten barátja. – Majd így szólt Bernát testvérhez: – Ha ti itt rendházat akartok alapítani, hogy illendően szolgálhassátok Istent, lelkem üdvösségéért én szívesen rendelkezésetekre bocsátanék egy épületet. – Azt felelte Bernát testvér: – Uram, erősen hiszem, hogy ezt a mi Urunk Jézus Krisztus sugallta neked, ezért ajánlatodat örömelem elfogadom Krisztus dicsőségére. – Erre az említett jogtudós barátságos szeretettel házába hívta Bernát testvért, majd pedig átadta neki az ígért hajlékot, saját költségén fölszerelve és berendezve minden szükségessel. És attól kezdve Bernát testvérnek és társainak valóságos atyja és különleges oltalmazója lett.

¹⁶ 1211-ben vagyunk. Az a „regula”, amelyet Bernát testvér Bolognába vitt magával, a regulának csak őse, vázlata volt, igen egyszerű és rövid formában, főképp az evangélium szavaival, életszabályokat tartalmazott, és amelyet III. Ince pápa csak szóbelileg ismert el. Eredeti szövege nem maradt ránk, de minden bizonnyal belekerült az 1221-ben elkészült ún. „regula non bullatá”-ba, vagyis abba a regulába, amelyet III. Ince még mindig csak szóbelileg hagyott jóvá. A végleges, az ún. „regula bullatá”-t III. Honorius pápa 1223-ban pápai bullával megerősítve hagyta jóvá.

Időközben Bernát testvért csodálatos beszédei miatt annyira kezdték tisztelni az emberek, hogy boldognak tartotta magát, aki megérinthette vagy csak láthatta őt. De ő mint Krisztusnak és az alázatos Ferencnek hűségese tanítványa attól tartott, hogy a világ tisztelete veszélyeztetheti lelke békéjét és üdvösségét. Ezért egy nap elhagyta Bolognát, visszatért Szent Ferenchez, és ezeket mondta neki: – Atyám, Bologna városában megvan a kolostor, küldj oda testvéreket fenntartására és az isteni szolgálat ellátására, mert nekem már nem válik hasznomra az ott tartózkodás. Sőt a túlzott tisztelet miatt, amellyel körülvesznek az emberek, attól félek, hogy lelkiükben többet vesztenék, mint nyernék. – Szent Ferenc nagy figyelemmel végighallgatva mindazt, amit Isten Bernát testvér által művelt, hálát adott az Úrnak, amiért lehetővé tette, hogy a Megfeszítettnek szegényke követői egyre nagyobb teret nyerjenek a földön. Küldött tehát társai közül néhányat Bolognába meg Lombardiába, akik aztán számos kolostorral népesítették be ezt a vidéket.

Jézus Krisztus és a szegényke Ferenc dicséretére. Amen.

6. Szent Ferenc halála előtt megáldja, és utódjául rendeli Bernát testvért

Bernát testvér annyira jámbor életet élt, hogy Szent Ferenc ezért igen nagy tiszteletben részesítette, és mindig dicsérettel emlegette őt.

Egy napon Szent Ferenc imádság közben Istentől azt a kijelentést nyerte, hogy Bernát testvérnek kemény harcot kell vívnia az ördöggel. Szent Ferenc mély részvétet érzett iránta, mert úgy szerette, mintha tulajdon fia lett volna. Ezért sűrű könnyek közt hosszasan esedezett érte Istennél, és Jézus Krisztus oltalmába ajánlotta őt, hogy győzedelmeskedni tudjon a sátánon. Amint így imádkozott, egyszer csak megszólította az Úr: – Ne aggódj, Ferenc, mert a kísértéseket, amelyekkel Bernátnak szembe kell szállnia, azért engedtem meg, hogy gyakorolja magát az erényekben, és gyarapodjanak érdemei. Végül minden ellenségét legyőzi, mert ő az égi lakoma hivatalosai közé tartozik. – Igen megörült Szent Ferenc a hírnek, és hálát adott Istennek. Attól kezdve még jobban szerette és tisztelte Bernát testvért, és ennek nemcsak életében, hanem halálában is jelét adta.

Mikor ugyanis halálához közeledett és őt is, miként Jákob pátriárkát, hűséges fiai körülállták fájdalommal siratva drága atyjuk elköltözését, azt kérdezte: – Hol van az én elsőszülöttem? Gyere hozzám, fiacskám, hogy lelkem megáldjon téged, mielőtt meghalnék. – Erre Bernát testvér odasúgta fráter Éliásnak, a rend helytartójának: – Atyám, menj a Szent jobbára, hogy megáldjon. – Fráter Éliás csakugyan elhelyezkedett jobb felől, Szent Ferenc azonban, aki ugyan a sok sírás miatt elvesztette látását, ahogy jobb kezét fráter Éliás fejére tette, mindjárt megjegyezte: – Ez nem az én elsőszülött Bernátomnak a feje. – Bernát testvér most Szent Ferenc baljára térdelt, ő pedig karjait keresztbe fektette úgy, hogy jobb kezét Bernát testvér, bal kezét pedig fráter Éliás fejére helyezte, és így adta áldását Bernát testvérré:

– Áldjon meg téged Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja minden lelki és mennyei áldásával, mert te voltál ebben a szerzetben az első kiválasztott, aki követted Krisztust az evangéliumi szegénységben. És nemcsak vagyonodat osztottad szét önként és teljesen, hanem jó illatú áldozatként magadat is föláldoztad. Áldjon meg Krisztus, mint ahogy én, szegény szolgálja megáldalak jártodban és nyugtodbán, virrasztásodban és nyugovásodban, életedben és halálodban. Aki téged megáld, az is legyen áldott, aki téged megátkoz, vegye el méltó büntetését. Te legyél az első testvéreid között, és parancsaidnak mindenki engedelmeskedjék. Azt vedd föl a szerzetbe, akit te jónak látsz; egy társadnak se legyen hatalma fölötted; oda mehess, ahová akarsz és ott maradhass, ahol neked tetszik.

Szent Ferenc halála után a barátok Bernát testvért úgy szerették és becsülték, mint tiszteletreméltó atyjukat. Amikor közeledett halála, a világ különböző részeiből jöttek hozzá a rendtársak, köztük az angyali Egyed testvér, aki mikor meglátta őt, nagy vidáman így köszöntötte: – *Sursum corda*,¹⁷ Bernát testvér, *Sursum corda!* – Ő pedig titokban meghagyta az egyik fráternek, hogy Egyed testvér számára külön helyet készítsen, ahol zavartalanul elmélkedhet. És így is történt.

Amikor Bernát testvérnek érkezett utolsó órája, fölemelkedett ágyán, és így szólt a körülötte állókhoz:

– Drága testvéreim, nem akarok sokat beszélni nektek. Ám fontoljátok meg, hogy az a szerzetesi állapot, amelyben én voltam, abban vagytok most ti; és abba a helyzetbe, amelybe most én jutottam, ti is el fogtok jutni. Most hogy lelkembe nézek, bátran elmondhatom, hogy ehhez a világhoz hasonló ezer világgért sem szolgáltam volna soha mást, mint a mi Urunk

¹⁷ *Sursum corda*: „Föl a szívekkel”, illetőleg: „Emeljük föl szívünket az Úrhoz”, a szentmise szövegéből való.

Jézus Krisztust. Elkövetett vétkeimért vádolom magamat az én Megváltó Jézus Krisztusom előtt és előttetek. Kérlek titeket, szeressétek egymást.

E szavak után visszahanyatlott párnájára, arca derűssé vált és fölöttébb ragyogni kezdett, amin a testvérek erősen megilletődtek. És ebben a megdicsőült örömben költözött át lelke a jelenvaló életből az angyalok boldog örökkévalóságába.

Jézus Krisztus és a szegényke Ferenc dicséretére. Amen.

7. Szent Ferenc negyvennapos böjtöt tart a perugiai tó egyik lakatlan szigetén

Isten úgy akarta, hogy Szent Ferenc, akit második Krisztusként adott a világnak az emberek üdvösségére, sok mindenben hasonló legyen Jézus Krisztushoz, az ő egyszülött Fiához. Kitűnik ez abból, hogy Szent Ferencnek is Krisztus példája nyomán tizenkét társa volt, abból hogy csodálatos módon megkapta az Üdvözítő szentséges sebeit, és abból is, hogy Krisztushoz hasonlóan tartotta meg a negyvennapos böjtöt. Ez pedig a következőképpen történt.

Szent Ferenc egyszer húshagyókedden, miután a perugiai tó¹⁸ partján egyik tisztelője házában éjszakázott, azt a sugallatot kapta Istentől, hogy a nagyböjtöt a tó valamelyik szigetén töltsse. Megkérte hát vendéglátóját, hogy csónakján vigye el őt egy lakatlan szigetre, mégpedig hamvazószerdára virradóra, hogy senki se lássa. Ez a derék ember tiszteletből készséggel teljesítette kérését. Szent Ferenc nem vitt egyebet magával, csak két kis kenyeret. Amint a szigetre értek, s az ember már indulófélben volt haza, Szent Ferenc még lelkére kötötte, hogy senkinek se árulja el hollétét, és csak nagycsütörtökön jöjjön érte. Ezzel híve eltávozott, ő pedig egyedül maradt a szigeten.

Mivel semmiféle hajlékot nem talált, ahová visszavonulhatott volna, egy sűrű bozótos helyen húzta meg magát, ahol a bokroknak és cserjéknek összefonódása egy rejtett zugot, szinte kunyhót alkotott. Ezen a helyen töltötte imádságba és az égiek szemléletébe merülve a nagyböjt idejét. Se nem evett, se nem ivott, mindössze az egyik kenyér felét fogyasztotta el. Itt talált rá jó embere, amikor nagycsütörtökön érte ment, s látta, hogy az egyik kenyér szegetlenül maradt, a másiknak pedig csak a fele hiányzik. Általános volt a vélemény, hogy azt a darab kenyeret is csak az áldott Krisztus böjtje iránti tiszteletből ette meg. Krisztus ugyanis negyven nap és negyven éjjel böjtölt, és egyáltalán nem vett magához földi táplálékot. Szent Ferenc, bár követte Krisztus példáját, azzal a darab kenyérral űzte el magától a hiúság ördögét.

Később e csodálatos önmegtartóztatás színhelyén Isten számos csodát művelt Szent Ferenc érdemeiért, s ezért az emberek házakat kezdtek építeni a szigeten, és odajöttek lakni. Rövid idő alatt népes városka emelkedett, s épült benne kolostor is a barátoknak, amit a Sziget monostorának neveztek el. A városka férfiai és asszonyai még ma is nagy tisztelettel és kegyelettel őrzik azt a helyet, ahol Szent Ferenc a nagyböjtöt tartotta.

Krisztus dicséretére. Amen.

¹⁸ A perugiai tó: a Trasimenusi tó, Lago Trasimeno.

8. Szent Ferenc megmagyarázza Leó testvérnek, miben áll a tökéletes boldogság

Egy alkalommal Szent Ferenc Leó testvér¹⁹ társaságában Perugiából jövet az Angyalos Boldogasszony kolostora felé tartott. Kemény tél volt, úgyhogy az Isten hidege majd megvette őket. Egyszer csak Szent Ferenc odaszólt Leó testvérnek, aki egy kicsivel előtte ballagott, és azt mondta neki:

– Leó testvér, bár a kisebb testvérek életének és jámborságának példája az egész földön a lelkek épülésére szolgálna is, mindazonáltal írd és szorgosan jegyezd föl, nem ebben van a tökéletes boldogság.

Tovább haladva, Szent Ferenc másodszor is szólította őt:

– Leó testvér, ha kisebb testvérünk visszaadná is szeme világát a vakoknak, meggyógyítaná a sántákat, kiűzné az ördögöket, hallókká tenné a süketeket és járókká a bénákat, megszólíthatná a némákat, s ami még nagyobb dolog, feltámasztaná a négy napos halottakat; írd, hogy nem ebben van a tökéletes boldogság.

Ismét tovább haladva valamicskét, Szent Ferenc hangosan fölkiáltott:

– Ó, Leó testvér, bár kisebb testvérünk jártas lenne minden nyelvben, kisujjában volna minden tudomány és betéve ismerné az írásokat úgy, hogy jövedölni tudna, s nemcsak a jövőt tudná megfejteni, hanem megmondaná a lélek legrejtettebb titkait is; írd, hogy nem ebben van a tökéletes boldogság.

S még egy kicsit tovább menve, Szent Ferenc ismét erősen kiáltott:

– Ó, Leó testvér, Isten Juhocskája, szóljon bár a kisebb testvér az angyalok nyelvén, ismerje a csillagok járását és a gyógyfüvek erejét, tárjanak föl előtte a föld minden kincsei, s ismerje bár a madaraknak és halaknak és minden teremtett állatoknak fajtáit és az embereknek és a fáknak és a köveknek és a gyökereknek és a vizeknek természetét; írd, hogy nem ebben van a tökéletes boldogság.

És még egy darab utat megtéve, újból fennhangon szólt Szent Ferenc:

– Ó, Leó testvér, bár kisebb testvérünk oly jól tudjon prédikálni, hogy az összes hitetleneket Jézus Krisztus hitére térítené; írd, hogy nem ebben van a tökéletes boldogság.

Már jó hét mérföldnyi úton tartott ez a beszéd, amikor végre Leó testvér nagy álmélkodással megkérdezte Szent Ferencet, így szólván hozzá:

– Atyám, kérlek téged az Isten nevében, mondd meg tehát, miben van a tökéletes boldogság?

Szent Ferenc akkor így felelt meg neki:

– Amikor mi csuromvizesen az esőtől és összefagyva a hidegtől, mocskosan a sártól és elcsigázva az éhségtől, elérjük majd az Angyalos Boldogasszony kolostorát, s kopogunk a kapun, és a kapus mérgesen kinéz és megkérdezi: „Kik vagytok?”, mi meg azt feleljük: „Ketten a ti testvéreitek közül”, ő pedig így válaszol: „Hazudtok, közönséges csavargók vagytok, akik tekeregve a világon becsapjátok az embereket, és elorozzátok az alamizsnát a szegények elől, takarodjatok innen”, és nem nyitja ki nekünk a kaput, hanem kint hagy ácsorogni a hóban és a lucsokban, dideregve és éhezve a késő éjszakában. Akkor, ha mindezeket a bántalmakat, ha mindezt a durvaságot és megaláztatást türelmesen, fölindulás és zúgolódás nélkül elviseljük, sőt alázattal és szeretettel azt gondoljuk magunkban, hogy az

¹⁹ Leó testvér Szent Ferenc leghűségesebb tanítványa és legkedvesebb társa, bizalmasa, titkára és gyóntatója. 1210 után csatlakozott Szent Ferenchez, aki „Isten juhocskájá”-nak, „báránkám”-nak szokta nevezni élete egyszerűsége és ártatlansága miatt s mintegy cáfolva nevének „oroszlán” jelentését. 1271-ben halt meg. Assisiben a bazilikában, Szent Ferenc sírja mellett van eltemetve.

a kapus csakugyan jól ismer bennünket, és Isten adja a szót ajkára ellenünk; ó, Leó testvér, ird: ebben áll a tökéletes boldogság.

– Aztán ha mi mégis tovább kopogtatunk, s ő dühösen kijön, és ránk rivall: „Pusztuljatok innen, hitvány gazok, menjete az ispotályba,²⁰ mert egy falat nem sok, de itt még annyit sem kaptok, és ide ugyan be nem teszitek a lábatokat”; ha mi ezt is nyugalommal, sőt derűs lélekkel és szelíd szeretettel eltűrjük; ó, Leó testvér, ird: ebben áll a tökéletes boldogság.

– Ám ha mi az éhségtől és a hidegtől sarkallva meg az éjszakának zordságától kényszerítve, mégis újból bezörgetünk, és esedezve kiáltozunk, és az Isten szerelmére kérjük, hogy nyisson ki nekünk, és bocsásson be bennünket, ő pedig fölháborodva így szól: „Semmirekellő gazemberek ezek, de majd megfizetek nekik érdemük szerint”, és kijön egy görcsös bottal, megragad minket a csuklyánknál fogva, és leteper a földre, és alaposan meghemperget a hóban, és jól agyba-főbe ver a bot boldogabbik végével; ha mindezeket mi békességgel és örömmel viseljük, az áldott Krisztus szenvedéseire gondolva, hogy iránta való szeretetből el kell tűrnünk a bántalmakat; ó, Leó testvér, ird: ebben áll a tökéletes boldogság.

– Most pedig Leó testvér, halld a végső tanulságot! A Szentlélek mindazon kegyelmei és ajándékai közül, amelyekkel Isten az ő szeretteit elhalmozza, a legnagyobb adomány, ha önmagunkat le tudjuk győzni, és készek vagyunk Krisztus szeretetéért elviselni minden bántalmat és méltánytalanságot, minden igazságtalanságot és kellemetlenséget. Mert Isten többi ajándékával nem dicsekedhetünk, mivelhogy nem a miénk, hanem Istené; amint az Apostol mondja: Mid van, amit nem Istentől kaptál? S ha tőle kaptad, mit dicsekszel vele, mintha a magadé volna? De a nyomorúság és megpróbáltatás keresztjében bátran dicsekedhetünk, mert ez a mienk; ezért mondja az Apostol: Nem akarok másban dicsekedni, csak a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében.

Akinek tisztelet és dicsőség adassék, mindörökkön örökké. Amen.

²⁰ *Ispotály*: az eredetiben *ospedale* (a latin *hospitalis*-ből), amely ma ugyan „kórház”-at jelent, a középkorban azonban még főként szegények számára fönntartott, „menedékhely”, „menhely”, „beszállóhely”, „hálóláza” volt a jelentése, és amelynek etimológiailag is megfelel, a régi magyar *ispotály* szó, illetőleg az e szóval jelölt intézmény.

9. Szent Ferenc Leó testvérrel breviárium nélkül mond zsolozsmát

A szerzetesi élet kezdetén történt még, hogy Szent Ferenc Leó testvérrel egyszer egy olyan kolostorban tartózkodott, ahol nem volt imakönyvük, amelyből a szent zsolozsmát elmondhatták volna. Amikor tehát eljött a hajnali imádság²¹ ideje, Szent Ferenc így szólt Leó testvérhez: – Kedvesem, nincs breviáriumunk, amelyből elvégezhetnénk a zsolozsmát. Ám hogy az időt mégis Isten dicséretével töltsük, majd én mindig előre mondom a szöveget, te pedig úgy felelgetsz rá, ahogy megszabom neked. Én például azt fogom mondani: „Ó, fráter Ferenc, oly sok gonoszt cselekedtél, és annyi bűnt követtél el a világban, hogy méltó vagy a pokolra”, te pedig ezt fogod felelni rá: „Szent igaz, megérdemled, hogy a pokol fenekére kerülj”. – Leó testvér angyali ártatlansággal válaszolta: – Szívesen, Atyám, kezd el Isten nevében.

Szent Ferenc rákezdett az első versre: – Ó, fráter Ferenc, oly sok gonoszt cselekedtél, és annyi bűnt követtél el, hogy méltó vagy a pokolra. – Leó testvér pedig így folytatta: – Isten annyi jót visz véghez általad, hogy egyenest a mennyországba fogsz jutni. – Erre Szent Ferenc megszólalt: – Ne így, Leó testvér, hanem amikor azt mondom: „Ó, fráter Ferenc, annyi gonosz dolgot műveltél Isten ellen, hogy méltó vagy átkára”, akkor te ezt feleld: „Valóban méltó vagy arra, hogy az átkozottak közé kerülj.” – Mire Leó testvér: – Úgy lesz Atyám, ahogy kívánod.

Akkor Szent Ferenc könnyeit hullatva, mellét verve és föl-föl sóhajtozva így imádkozott: Ó, Uram, ég és föld Istene, annyi gonoszságot és oly sok bűnt követtem el ellened, hogy teljességgel méltó vagyok a kárhozatra. – Leó testvér pedig ezt vágta rá: – Ó, Ferenc testvér, Isten úgy megszentel, hogy az áldottak közt is kiváltképpen áldott leszel. – Szent Ferenc meglepődött, hogy Leó testvér épp az ellenkezőjét feleli annak, mint amit elébe adott neki, azért így intette meg: – Miért nem felelsz úgy, ahogy meghagytam neked? A szent engedelmesség nevében parancsolom, úgy válaszolj, ahogy előírom. Azt fogom most mondani: „Ó, fráter Ferenc, te szerencsétlen, azt képzeled, hogy irgalmat találsz Istennél, holott annyit vétkeztél a könyörület Atyja és a vigasztalás Istene ellen, hogy nem számíthatsz irgalomra.” És te báránykám, Leó testvér, ezt fogod felelni: „Semmi esetre sem vagy méltó Isten irgalmára.” – Ám amikor Szent Ferenc befejezte mondókáját, Leó testvér mindig csak így felelt: – Isten, a mi Atyánk, akinek végtelen irgalma meghaladja bűneidet, megkönyörül rajtad, és irgalmát kegyelmével tetézi.

Erre a feleletre Szent Ferenc gyöngéd nehezteléssel és mérsékelt haraggal kérdőre vonta Leó testvért: – Hogyan merészeltél az engedelmesség ellen véteni, és mindannyiszor az ellenkezőjét mondani annak, amit parancsoltam neked? – Mire Leó testvér tiszteletudóan és alázatosan így válaszolt: – Isten a tanúm, Atyám, hogy mindannyiszor eltökéltem szívemben, hogy utánad mondom, amit kívánsz. Isten azonban aszerint adja számba a szavakat, ahogy Neki tetszik, nem ahogy nekem.

Ezen igen csodálkozott Szent Ferenc, ám azért így szólt Leó testvérhez: – Mégis arra kérlek szeretettel, most az egyszer úgy felelj, ahogy mondtam neked. – Mire Leó testvér: Mondd, Isten nevében, mert ezúttal valóban úgy fogok felelni, ahogy te akarsz. – Szent Ferenc akkor zokogva megismételte az előbbi mondatot: – Ó, fráter Ferenc, te szerencsétlen, azt képzeled, hogy irgalmat találsz Istennél... – És Leó testvér nyomban így folytatta: – De még mennyire! Sőt nagy kegyelmet is nyersz Istentől, fölmagasztal és megdicsőít téged, mert

²¹ *Hajnali imádság*: így fordítom, a továbbiakban is, a *matutinum* szót, vagyis a *matutinum*-ot, a breviárium napi imádságai közül az elsőt.

aki magát megalázza, fölmagasztaltatik. Én csak ezt mondhatom, mert Isten adja ajkamra a szavakat.

Ily módon, ebben az alázatos versengésben, sok sírással és sok lelki vigasztalással virrasztottak egész napkeltéig.

Krisztus dicséretére. Amen.

10. Maseo testvér próbára teszi Szent Ferenc alázatosságát

Egy időben Szent Ferenc Maseo testvérrel²² a Porziuncoláról nevezett kolostorban lakott. Maseo szerény és nagyon szent életű testvér volt, gyönyörűen tudott a jó Istenről beszélni, s ezért Szent Ferenc igen-igen szerette őt.

Egyik nap, amikor Szent Ferenc imádsága végeztével előjött az erdőből, az erdőszélen elébe toppant Maseo testvér, s próbára akarván tenni alázatosságát, szinte szemrehányó hangon szólította meg őt: – Miért éppen téged? Miért éppen téged! Miért éppen téged? – Szent Ferenc megkérdezte: – Mit akarsz ezzel mondani? – Azt akarom mondani – felelte Maseo testvér –, miért éppen téged követ az egész világ? Miért van az, hogy mindenki látni és hallani kíván téged, s kész engedelmeskedni neked? Hiszen nem vagy szép férfi, nincs valami nagy műveltséged, s még csak nemes ember se vagy. Honnan van hát az, hogy az egész világ utánad megy?

Amikor Szent Ferenc megértette a kérdést, szívét öröm töltötte el, arcát égre emelte, és sokáig állt így, Istenhez szárnyaló lélekkel. Majd pedig magához térvén, letérdelt, és hálát zengett az Úrnak. Azután fordult Maseo testvérhez, s túlradó indulattal így adta meg a választ:

– Akarod tudni, miért utánam? Akarod tudni, miért éppen utánam? Akarod hát tudni, hogy miért éppen utánam jön az egész világ? Ezt én a Magasságbéli tekintetének köszönhetem, amely számon tartja a jókat és a gonoszokat. Minthogy azok a szentséges szemek a bűnösök közt sem találtak nálam hitványabb, gyarlóbb és galádabb bűnöst; s minthogy Isten a szándékában lévő csodálatos művének megvalósításához nem lelt nyomorultabb teremtményt a földkerekségen; éppen ezért választott ki engem, hogy megszégyenítse a világ nemességét és hatalmasságát és erejét és szépségét és bölcsességét; s ezáltal nyilvánvalóvá tegye, hogy minden erő és minden jószág egyedül tőle való, nem pedig a teremtménytől; s hogy senki se dicsekedhessék színe előtt, aki pedig dicsekszik, dicsekedjék az Úrnak, akié minden tisztelet és dicsőség örökkön örökké.

Erre a heves érzellemmel adott válaszra nagyon megilletődött Maseo testvér, és teljességgel megbizonyosodott arról, hogy Szent Ferenc lelkében igen mélyen gyökerezik az igazi alázatosság.

Krisztus dicséretére. Amen.

²² Di Marignano Maseo 1210 után csatlakozott Szent Ferenchez s legkedvesebb, legbizalmasabb társai közé tartozott. 1280-ban halt meg.

11. Szent Ferenc és Masseo testvér Sienába megy

Történt egy napon, hogy Szent Ferenc Masseo testvérrel az országutat róttá, és Masseo testvér valamicskét előtte ballagott. Egyszer csak egy hármas úthoz értek, ahol az egyik elágazás Firenzébe, a másik Sienába, a harmadik meg Arezzóba vezetett. Masseo testvér tanácstalanul megállt, és hátra szólt Szent Ferencnek: – Atyám, nekünk melyik úton kell mennünk? – Azon – felelte a szent –, amelyiken Isten akarja, hogy menjünk. – De miből tudjuk meg Isten akaratát? – kérdezte ismét Masseo testvér. – Abból a jelből, amit ad nekünk – felelte Szent Ferenc, majd így folytatta: – Ezért a szent engedelmesség nevében parancsolom, hogy ott helyben kezdjél forogni, ahogy a gyermekek szoktak játék közben, s addig meg ne állj, amíg nem mondom, hogy elég.

Masseo testvér elkezdett forogni, s csakhamar oly sebesen pörgött, hogy elszédült és elesett. De nyomban fölállt, és folytatta a forgást, mert Szent Ferenc nem mondott még „állj”-t, ő pedig híven ragaszkodott a szent engedelmességhez. Éppen amikor ismét javában pörgött, odakiáltott neki Szent Ferenc: – Állj és ne mozdulj! – Ahogy megállt, Szent Ferenc megkérdezte tőle: – Milyen irányban nézel most? – Ő pedig: – Siena felé. – Ez tehát az irány, amerre Isten akarja, hogy menjünk – fejezte be Szent Ferenc. Elindultak hát a Sienába vezető úton, s közben Masseo testvér kissé furcsállotta magában, hogy Szent Ferenc az arra haladó világiak szeme láttára úgy bánt vele, mint valami gyermekkel. Mindazonáltal az iránta való tiszteletből nem mert semmit sem szólni.

Amikor aztán Sienához közeledtek, minthogy közben híre futott már jövetelüknek, a polgárok elébük siettek, vállukra kapták és úgy vitték őket nagy ájtatosan egészen a püspökségig, hogy egy lépést sem kellett tenniük. Éppen abban az órában történt, hogy néhány sienai polgár összeverekedett egymással, s a csetepatéban már két ember életét is vesztette. Szent Ferenc azonnal odament, s a lelkükre beszélt, mégpedig oly meggyőzően és hatásosan, hogy a hadakozók békét kötöttek, és a legnagyobb egyetértésben távoztak. Amikor Siena püspöke értesült Szent Ferenc áldásos közbenjárásáról, mindjárt meghívta palotájába, nagy tisztelettel fogadta, s vendégül látta éjszakára is. Másnap reggel Szent Ferenc, az alázatosság mintaképe, aki cselekedeteiben sohasem a saját, hanem mindig az Isten dicsőségét kereste, jó korán fölkelte társával együtt, és a püspök tudta nélkül útra kelt.

Fráter Masseo pedig, ballagtukban, méltatlankodva így dohogott magában: „Mit csinál ez a jó ember? Tegnap engem, mint egy gyereket megforgatott, ma meg a püspöktől, aki annyira megtisztelt bennünket, még csak el sem búcsúzott, úgy távozott.” Úgy vélte, hogy Szent Ferenc helytelenül viselkedett. Később azonban égi sugallatra magába szállt, és így korholta magát: „Fráter Masseo, elbizakodottságodban isteni cselekedetek fölött ítélsz, minősíthetetlen vakmerőséged méltóvá tett a pokol tüzére. Szent Ferenc tegnap olyan szent dolgot cselekedett, hogy ha Isten angyala vitte volna véghez, akkor sem keltene nagyobb csodálatot. Miért is ha azt parancsolná neked, hogy köveket hajigálgj, azt is meg kellene tenned, mivel amit az országúton tett, azt isteni rendelésből tette. Kitűnik az eredményből, mert ha nem békíti ki egymással a hadakozókat, nemcsak tőr által test szerint haltak volna meg sokan, hanem az ördög a lelküket is a pokolra hurcolta volna. Mérhetetlenül ostoba vagy tehát, hogy azon méltatlankodsz, ami nyilvánvalóan Isten akaratából történt.”

Mindezeket a dolgokat, amiket útközben szívében forgatott, Isten kinyilvánította Szent Ferencnek. Ezért meggyorsítva lépteit, utolérte Masseo testvért, s így szólt hozzá: – Amiken most gondolkodsz, jól véd elmédbe, mert jók és hasznosak, ugyanis Istentől valók. Korábbi zúgolódásod azonban vak, hiú és öntelt volt, az ördög ültette azt a szívedbe. – Masseo testvér akkor meggyőződött róla, hogy Szent Ferenc ismeri szívének rejtett titkait, és az is világossá vált előtte, hogy a szent atyát mindenben az isteni bölcsesség lelke irányítja.

Krisztus dicsőségére. Amen.

12. Szent Ferenc meg akarja alázni Masseo testvért

Nehogy az Istentől nyert sok kegyelem és egyéb ajándék miatt Masseo testvért a hiú önteltség kerítse hatalmába, Szent Ferenc meg akarta őt alázni, hogy az alázatosság gyakorlása által fokról fokra fejlődjenek erényei. Ezért egy alkalommal, amikor első, igazán szent társaival, köztük Masseo testvérrrel egy remetekolostorban tartózkodott, mindnyájuk jelenlétében így szólt hozzá: – Ó, Masseo testvér, társaid az elmélkedés és az imádság különleges ajándékával vannak megáldva, te pedig a prédikálás adományát kaptad Istentől, hogy az ő szavát hirdesd a nép épülésére. Azért hogy ők zavartalanul a szemlélődésnek szentelhesék magukat, azt akarom, hogy te lásd el a kapus, az alamizsnaosztó és a szakács tiszttségét. Úgyhogy mikor a többiek étkeznek, akkor te a kolostor kapuján kívül egyél, hogy akik hozzánk jönnek, még mielőtt kopogtatnának, általad az Isten szavának vigasztalásában részesüljenek, s így a többiek közül senkinek se kelljen kimenni a kapuhoz. A szent engedelmesség nevében kötelezlek erre.

Masseo testvér erre lehúzta csuklyáját, meghajtotta fejét, alázatosan így fogadta a parancsot. S már jó néhány napja ellátta a kapus, az alamizsnás és a szakács hármast teendőjét, amikor testvérei, ezek az Istentől megvilágosult lelkek emiatt heves lelkifurdalást éreztek. Meggondolván, hogy Masseo testvér épp oly tökéletes, sőt talán tökéletesebb is, mint ők, s mégis a kolostor minden gondját neki kell viselnie, ők pedig nem veszik ki részüket a fáradságból. Ezért közös elhatározásból Szent Ferenc Atyához fordultak, s kérték, ossza szét köztük a teendőket, mert lelkiismeretük semmiképp sem tudja elviselni, hogy minden teher Masseo testvérré nehezedjék. Miután Szent Ferenc meghallgatta őket, elfogadta ajánlatukat, és engedett kérésüknek. Odahívta tehát Masseo testvért, és így szólt hozzá: – Masseo testvér, társaid részt akarnak vállalni azokból a munkákból, amelyeket egyedül rád bíztam. Azt akarom tehát, hogy osztozzatok a feladatokon. – Masseo testvér szelíd alázattal felelt: – Atyám, bármit parancsolsz, úgy fogadom, mint Isten akaratát.

Meggyőződve a testvérek egymás iránti szeretetéről és Masseo testvér alázatáról, Szent Ferenc csodálatosan szép prédikációt mondott nekik a szent alázatosságról. Különösen lelkükbe vésve azt a tanítást, hogy minél több kegyelmet és minél több ajándékot kapunk Istentől, annál alázatosabbnak kell lennünk. Alázatosság nélkül ugyanis semmiféle erény nem kedves Isten előtt. Befejezve szentbeszédét, Szent Ferenc nagy szeretettel osztotta föl köztük a tisztsegeket.

Krisztus dicséretére. Amen.

13. Szent Ferenc Masseo testvér társaságában lelkesen magasztalja a szent szegénységet

Krisztus csodálatra méltó szolgája és hűséges követője, Szent Ferenc Atyánk mindenben tökéletesen Mesteréhez akart hasonlítani. Ezért, mint az Üdvözítő, aki az evangélium elbeszélése szerint kettesével küldte előre tanítványait azokba a városokba, ahová menni készült, Szent Ferenc is párosával küldte tizenkét társát Isten szavának hirdetésére. Miután kijelölte nekik, hogy a világ mely tájaira menjenek, ő maga Masseo testvér társaságában Franciaország felé vette útját.

Egyik nap szörnyű éhesen érkeztek valamely városkába, ezért a regula előírása szerint Isten nevében elmentek koldulni, még pedig Szent Ferenc a város egyik részébe indult, Masseo testvér meg a másik részét járta végig. Tudnunk kell, hogy Szent Ferenc apró termetű, vézna emberke volt, akit az idegenek hitvány kis koldusnak néztek, és semmibe se vettek, ezért csak néhány darabka maradék száraz kenyeret sikerült összekoldulnia. Masseo testvér ellenben, aki magas termetű és szép alkatú férfi volt, jó nagy darab kenyereket kapott, köztük még szegetleneket is. Miután eleget koldultak, a városon kívül egy szép kis forrásnál találkoztak; még egy széles kőlapot is találtak ott, amelyen elhelyezték az összeszedett alamizsnát. Amikor Szent Ferenc meglátta, hogy Masseo testvér sokkal több, sokkal nagyobb és sokkal szebb kenyereket kapott, őszintén megörült, és örömeiben fölkiáltott: – Ó, Masseo testvér, igazán nem vagyunk méltók ilyen tömérdek sok kincstre. – S miután még vagy háromszor elismételte e szavakat, Masseo testvér is megszólalt: – Atyám, hogy beszélhetsz kincsekről, amikor akkora itt a szegénység, hogy még a legszükségesebbeknek is híjával vagyunk. Nincsen abroszuk, sem késünk, sem tányérunk, sem tálunk, nincs itt se ház, se asztal, se szolgálólány. – Azt válaszolta Szent Ferenc: – Éppen ez az, amit én fölbecsülhetetlen kincznek tartok, mert ami itt van előttünk, azt nem emberi kéz, hanem az isteni Gondviselés készítette elő számunkra. Nézd az összegyűlt kenyereket, a gyönyörű szép kőasztalt és a kristálytisza forrást. Azért azt kívánom, hogy ennek a szent szegénységnek nemes kincsét, amit maga az Úr szolgál föl nekünk, megszerettesse velünk egész szívünkéből. – Ezek után elmondták az asztali áldást, éhségüket kenyérrel, szomjukat forrásvízzel csillapították, és így fölfrissülve fölkerekedtek, hogy Franciaország felé folytassák útjukat.

Útközben egy templomhoz értek, s Szent Ferenc azt mondta társának: – Menjünk be, és imádkozzunk egy kicsit. – A templomban Szent Ferenc az oltár mögé húzódott, és imádságba merült. Az Istennel való beszélgetés közben a Szentlélek akkora szeretetre gyűjtotta szívét a szent szegénység iránt, hogy arca tűzben égett, félig nyitva maradt szájából pedig, úgy látszott, eleven lángnyelvek csapnak ki. A szeretet hevétől egészen átjárva közeledett társához, és lihegve szólt: – A, a, a,²³ Masseo testvér, add át magadat az égi tűznek. – Ezt háromszor mondta, harmadszorra szájának fuvallatával Masseo testvért magasba emelte, s maga előtt egy jó lándzsahossznyira hajította. Masseo testvér egészen elámult, s mint később elmesélte társainak, amikor Szent Ferenc leheletével a levegőbe emelte, bensejében oly nagy édességet érzett, és a Szentlélek akkora örömmel töltötte el szívét, mint még soha életében.

Ezek után azt mondta Szent Ferenc: – Drága társam, menjünk most Szent Péterhez és Szent Pálhoz, s könyörögjünk hozzájuk, hogy közbenjárásukkal segítsenek megszerezni a szentséges szegénység mérhetetlen kincsét. Mert valóban olyan óriási érték, hogy gyarló mivoltunkban nem is vagyunk méltók elnyerésére. Ez az az égi erény, amely által minden földi és mulandó dolgot lábbal taposhatunk. Átala a lélek, minden nyűgét lerázva, szabadon

²³ A, a, a: az elragadtatás (eksztázis) önfeledtségében ejtett tagolatlan hangokat érzékelteti. A jelenet az ószövetségi próféta elragadtatásának leírására emlékeztet (vö. Jer 1,6).

egyesülhet örökkévaló Istenével. Ez teszi a lelket képessé arra, hogy még itt a földön az égiekkel érintkezhesen. A szegénység kísérte Krisztust a kereszt magaslatára, Krisztussal temettetett el, Krisztussal föltámadott, és Krisztussal a mennybe szállt. Ez biztosítja itt a földön a lelkeknek azt a könnyedséget, hogy az égbe emelkedjenek, mert két fegyverrel rendelkezik, az alázattal és a szeretettel. Kérjük azért Krisztus apostolait, akik ennek az evangéliumi igazgyöngynek tökéletesen birtokában voltak, nyerjék el számunkra a mi Urunk Jézus Krisztustól a kegyelmet, hogy az ő végtelen irgalmából az evangéliumi szegénységnek igazi szerelmesei, hű megtartói és alázatos követői lehessünk.

Ilyen buzgó beszéd közben érkeztek Rómába, és egyenesen Szent Péter templomába siettek. Szent Ferenc a bazilika egyik sarkába, Maseo testvér meg a másikba vonult vissza. Hosszasan, mély áhítattal és sűrű könnyek közt imádkoztak, amikor egyszer csak Szent Ferencnek nagy fényességében megjelent Péter és Pál apostol, és e szavakkal fordult hozzá: – Mivelhogy azt kéred és azt kívánod, hogy megtarthatd, amit Krisztus és apostolai megtartottak, a mi Urunk Jézus Krisztus üzeni általunk, hogy könyörgésedet meghallgatta, és Isten teljesen átengedi neked és követőidnek a szent szegénység kincsét. És ugyancsak az ő nevében adjuk hírül neked, hogy mindazok, akik követik példádát a szegénységben, biztosak lehetnek üdvösségükben, s veled együtt megáldja őket az Úr.

Amint ezt elmondták, eltűntek, Szent Ferenc pedig nagy lelki vigasszal fejezte be imádságát. Majd fölkel, odament társához, s miután megtudta, hogy Maseo testvér nem látta és nem hallotta az apostolokat, elmondta neki, hogyan jelentek meg, és mit mondtak neki. E fölött való örömiükben elhatározták, hogy lemondanak a franciaországi útról, és visszatérnek Spoleto völgyébe.

Krisztus dicséretére. Amen.

14. Szent Ferenc társaival Krisztusról beszélget

A szerzetesi élet kezdetén Szent Ferenc egyszer összehívta a testvéreket, hogy Krisztusról beszélgessen velük. Szent buzgalmában megparancsolta egyiküknek, hogy Isten nevében mondja el mindazt Istenről, amit a Szentlélek sugalmaz neki. A testvér engedelmeskedett, s csodálatosan kezdett beszélni Istenről. Szent Ferenc nemsokára csöndre intette, s egy másik testvérnek adta át a szót, aki szintén igen okosan szónokolt. Majd ezt is csöndre intette, s egy harmadik testvért szólított beszédre, aki oly mély értelemmel fejtegette Isten misztériumát, hogy Szent Ferenc meggyőződhetett róla: belőle, miként az előző kettőből is a Szentlélek szólt.

És ennek bizonyossága volt az is, hogy beszélgetésük közben egyszer csak megjelent körülükben az áldott Krisztus gyönyörű ifjú képében. Megáldotta őket, és annyi édességgel töltötte el szívüket, hogy mindnyájan elragadtatásba estek, holttestként a földre zuhantak, és mit sem észleltek ebből a világból. Mikor némi idő elteltével magukhoz tértek, azt mondta nekik Szent Ferenc:

– Drága testvéreim, adjatok hálát az Úristennek, aki az együgyűek szája által akarja föltárni az isteni bölcsesség titkait. Ő az, aki megnyitja a némák ajkát, és az ügyefogyottak nyelvére adja a bölcsesség igéit.

Az ő dicsőségére. Amen.

15. Szent Ferenc meghívja Szent Klárát ebédre

Szent Ferenc, amikor Assisiben tartózkodott, gyakran meglátogatta Szent Klárát,²⁴ hogy üdvös tanácsokat adjon neki. Szent Klára nagyon szeretett volna egyszer együtt ebédelni vele, s bár sokszor kérte erre, Szent Ferenc nem akarta teljesíteni kívánságát. Azért a testvérek, akik hallottak Szent Klára óhajáról, azt mondták Szent Ferencnek: – Atyánk, úgy gondoljuk, túlzott szigorúságod nem fér össze a krisztusi szeretettel, hogy Klára nővért, ezt az Isten előtt kedves, szent életű szüzet nem hallgatod meg ilyen csekély dologban, hogy egyszer veled együtt ülhessen asztalhoz. Különösen méltánytalan ez, ha meggondolod, hogy a te tanácsodra mondott le a világ minden pompájáról. Úgyhogy ha valami nagyobb kegyet kérne tőled, nem ilyen apróságot, azt is meg kellene adnod lelki leányodnak. – Szent Ferenc erre megkérdezte: – Hát valóban úgy gondoljátok, hogy teljesítem kívánságát? – Társai meg így feleltek: – Igen, Atyánk, méltó dolog, hogy megszerezd neki ezt az örömet. – Akkor Szent Ferenc így szólt: Ha ti úgy gondoljátok, én sem ellenzem. S hogy még nagyobb örömet szerezzek neki, azt akarom, hogy az étkezés az Angyalos Boldogasszony rendházában folyjék le. Minthogy már régóta elzárkózva él San Damiano-kolostorban, bizonyára kedvére lesz, ha viszontláthatja a Boldogasszony hajlékát, ahol haját levágatva Krisztus jegyese lett. Ott fogunk tehát Isten nevében közösen ebédelni.

Amikor elérkezett a tervezett ebéd napja, Szent Klára egyik társnőjével elhagyta kolostorát, és Szent Ferenc társai kíséretében lement az Angyalos Boldogasszonyhoz. A Madonna oltára előtt, ahol egykor Szent Ferenc lenyírta haját, és fátyollal borította be fejét, ájtatosan köszöntötte Isten Anyját. Aztán amíg el nem jött az ebéd ideje, a testvérek végigvezették őt a kolostorban; közben Szent Ferenc, ahogy szokta, a pusztta földre terítettett. – Amikor pedig jelt adtak az ebédre, egymás mellé ült Szent Ferenc és Szent Klára, azután helyet foglalt Szent Ferenc egyik társa Szent Klára kísérelőjével, majd a többi testvér is nagy alázatosan elhelyezkedett a terítéknél. Első fogásként Szent Ferenc Istenről kezdett beszélni, méghozzá oly gyöngéden, oly magasztosan, oly felemelően, hogy az isteni kegyelem nagy bősége szállt le rájuk, és mindnyájan elragadtatásba estek.

Amint önkívületben kezüket és tekintetüket égre emelve ültek, Assisi és Bettona és az egész környék lakosai úgy látták, mintha az Angyalos Boldogasszony, a kolostor meg az akkor mellette elterülő erdő kigyulladt volna, és mindent: a templomot, a kolostort, az erdőt pusztító tűz emésztené. Ezért az assisibeliék nagy sietve rohantak tüzet oltani, mert biztosra vették, hogy ott minden lángokban áll. Mikor azonban odaértek, s tüzet sehol sem találtak, bementek a kolostorba, s akkor néztek csak nagyot, amikor látták, hogy Szent Ferenc Szent Klarával és társaival az asztal körül ül Istenben elragadtatva. Ebből világosan megértették, hogy nem földi, hanem mennyei tüzet láttak, amit Isten csodálatos módon azért gyűjtött, hogy láthatóvá tegye az égő isteni szeretetet, amelytől ezek a jámbor barátok és szent nővérek lángoltak. Eltűnődve ezen mélyen meghatódtak és lelkiükben épülve távoztak.

Amikor aztán jó sokára Szent Ferenc Szent Klarával és társaival együtt magához tért, úgy érezték, hogy a lelki táplálék által megerősödtek, és ezért már nem sokat törődtek a földi

²⁴ Szent Klára 1193-ban Assisiben született gazdag nemesi családból. Szent Ferencsel való ismételt találkozások és megbeszélések után 1212 virágvasárnapjának éjjelén titkon elhagyta a szülői házat, és az Angyalos Boldogasszony templomába ment, ahol Szent Ferenc a testvérekkel várta, a Szűzanya oltára előtt levágta haját, és fátyolt borított fejére. Szent Klára a Szent Damján kolostorba vonult vissza, s gyűjtött maga köré társnőket. Elsőként, két hét múlva, Ágnes húga követte. Így alakult meg Szent Ferenc második rendje, a ferences apácáké, akiket később Kláráról *klarissák*-nak neveztek el. Szent Klára 1253-ban halt meg, 1255-ben IV. Sándor pápa avatta szentté. Reguláját halála előtt két nappal IV. Ince pápa bullával is megerősítve hagyta jóvá. Első életrajzát, *Szent Klára legendája* címmel ismeretlen ferences szerző 1256-ban írta.

étellel. Így végződén az áldott ebéd, Szent Klára kíséretével visszatért Szent Damján-kolostorba. A nővérek, amikor meglátták, nagyon megörültek, mert már attól tartottak, hogy Szent Ferenc esetleg egy másik kolostor kormányzására rendelte. Mint ahogy korábban Ágnes nővért, Szent Klára húgát a firenzei Monticelli-kolostor apátnőjévé tette meg. És emlékeztek arra is, hogy Szent Ferenc néhányszor figyelmeztette Szent Klárát: – Légy készen, hogy ha szükséges, másik kolostorba küldhesselek. – Amire ő, a szent engedelmesség leánya csak annyit felelt: – Atyám, mindig készen vagyok, hogy odamenjek, ahová küldesz. – Ezért örültek hát a nővérek annyira, hogy viszontlátták, és Szent Klárát is nagy megnyugvás töltötte el köztük.

Krisztus dicséretére. Amen.

16. Szent Ferenc a madaraknak prédikál

Jézus Krisztus alázatos szolgáját, Szent Ferencet nem sokkal megtérése után, mikor már jó néhány társat gyűjtött és vett föl a szerzetbe, az a probléma foglalkoztatta, mit kell tennie: kizárólag a szemlélődésnek szentelje-e magát, vagy olykor-olykor prédikáljon is? Nyugtalanul vágyott arra, hogy megtudhassa ebben a kérdésben Isten akaratát. Mivel azonban alázatossága nem engedte, hogy önmagában és imádságában bízzék, elhatározta, hogy mások imája révén fogja kifürkészni Isten szándékát.

Magához hívta tehát Maseo testvért, és ezt a megbízást adta neki: – Fiacskám, menj el Klára nővérhez, és mondd meg nevében: legjámborabb társnőivel könyörögjön Istenhez, hogy kegyesen mutassa meg nekem, mi lenne jobb, ha prédikálnék is olykor-olykor, vagy ha egyedül csak az imádságnak élnék. Aztán menj el Szilveszter testvérhez s ugyanezt mondd el neki is. – Ez volt az a Szilveszter, aki még világi pap korában Szent Ferenc szájából aranykeresztet látott kinőni, amelynek csúcsa az eget érte, szárai pedig átfogták a földet. Olyan jámbor és szent életű szerzetes lett, hogy minden kérését teljesítette Isten, sőt nemegyszer beszélgetett magával az Úrral. Szent Ferenc nagyon megbízott benne.

Elindult Maseo testvér, és Szent Ferenc utasításának megfelelően előbb Szent Kláránál, azután meg Szilveszter testvérnél járt. Szilveszter testvér megértvén a kérdést, nyomban imádságba mélyedt, s hamarosan meg is kapta a választ, amely ekképpen szólt: – Mondd meg Ferenc testvérnek, hogy Isten őt nemcsak önmagáért választotta ki, hanem azért is, hogy a lelkek javán munkálkodva, sokan üdvözljenek általa. – Maseo testvér ezután betért Klára nővérhez, s megtudta, hogy ő és egyik társnője ugyanazt a feleletet kapta Istentől, mint Szilveszter testvér. Visszament tehát Szent Ferenchez, aki nagy szeretettel fogadta, megmosta lábát, asztalt terített neki, és megvendégelte. Az étkezés után az erdőbe hívta, letérdelt előtte, lehúzta csuklyáját, kezeit mellén keresztbe tette, és így kérdezte: – Mit parancsol az én Uram Jézus Krisztus? Maseo testvér ekkor elmondta Szent Ferencnek, hogy mind Szilveszter testvérnek, mind pedig Szent Klárának azt adta tudtára Krisztus: – Menj prédikálni, mert nemcsak önmagadért, hanem mások üdvösségére is téged választott ki az Úr.

Szent Ferenc megismerve Krisztus akaratát, föllállt, és nagy lelkesedéssel így szólt: – Menjünk akkor Isten nevében. – Maga mellé vette Maseo és Angelo testvért, ezt a két jámbor lelket, s olyan buzgalommal indultak neki, hogy nem néztek se utat, se ösvényt, és így jutottak el Cannario városkájához. Szent Ferenc itt mindjárt prédikálni kezdett a népnek, de előbb megparancsolta a fecskéknek, hogy hallgassanak, míg el nem mondja beszédét. Azok azonnal engedelmeskedtek, ő meg olyan hévvel beszélt, hogy a férfiak és az asszonyok mindnyájan ott akarták hagyni otthonukat, hogy kövessék őt. Szent Ferenc erre így szólt hozzájuk: – Ne hamarkodjátok el a dolgot, maradjatok csak itt; én majd előírom nektek, mit kell tennetek lelketek üdvéért. – Akkor határozta el, hogy minden ember üdvösségére megalapítja a harmadik rendet.²⁵ Nagy lelki békében és megtérésre készen maradt ott a városka népe.

Ők pedig nagy buzgalommal igyekeztek tovább, s amint a Cannario és Bevagna közti úton Szent Ferenc fölemelte tekintetét, észrevette, hogy az úttól nem messze a fákat óriási madársereg lepte el. Egészen elámult a madarak hihetetlen sokasága láttán, és azt mondta társainak: – Várjatok meg itt, amíg prédikálok húgocskáimnak, a madaraknak. Letért a mezőre, odament a madarakhoz, és elkezdett beszélni a földön csipegetőkhöz, mire a fákon

²⁵ Szent Ferenc első rendje a Kisebb Testvérek Rendje (l. a 20. oldalhoz csatlakozó jegyzetet) férfi szerzetesrend; második rendje a ferences apácáké (l. az előző jegyzetet) női szerzetesrend. A harmadik rendet 1221-ben laikusok, világi férfiak és nők számára alapította. A *harmadrendiek* vagy *terciáriusok* (a latin *tertio ordine* kifejezésből) hivatás- és állapotbeli köteleseik fönntartása mellett lépnek Szent Ferenc követőinek sorába.

ülők is mind odasereglettek, valamennyien szép csöndben várták végig a beszédet, s el nem szálltak addig, amíg Szent Ferenc áldásával égnék nem eresztette őket. Mint később Maseo testvér elmesélte a massabeli Jakab testvérnek, amikor Szent Ferenc közöttük sétált, s csuhájával súrolta, meg-megérintette a madarakat, akkor sem repült el egyik sem.

Szent Ferenc prédikációjának ez volt a lényege:

– Húgocskáim, madarak! Ti igen sokkal tartoztok a Teremtőnek, azért mindig és mindenütt kötelesek vagytok dicsérni Őt. Mert kétszeres, sőt háromszoros ruházattal látott el benneteket; szabadságot adott nektek, oda röpködhettek, ahová akartok; megőrizte Noé bárkájában fajotokat, hogy ki ne vesszetek. Hálával tartoztok a levegőért, amelynek uraivá tett. Azután gondoljátok meg, hogy se nem vetek, se nem aratok, Isten mégis gondoskodik rólatok: inni ad a folyókból és forrásokból, menedéket nyújt a hegyekben és völgyekben, helyet biztosít a fészekrakáshoz a fák lombos ágain. Azután még fenni és szőni sem tudtok, Isten ruház föl benneteket és fiókáitokat. Jótéteményeiből, amelyekkel elhalmozott, láthatjátok, mennyire szeret Teremtőtök. Őrizkedjétek tehát húgocskáim, a hálátlanság bűnétől, s azon legyetek, hogy szüntelenül áldjátok Istent.

Amint Szent Ferenc ezeket mondta nekik, a madarak tátogatni kezdték csőrüket, nyújtogatták nyakukat, rebentgették szárnyukat, nagy tisztelettel földig hajtották fejcskéküket, s ilyen módon: mozdulataikkal és énekükkel adták jelét, hogy gyönyörűségük telik a Szent szavaiban. Maga Szent Ferenc is velük örvendezett, elnézte sokaságukat, gyönyörködött szépségükben és változatosságukban, csodálta kedvességüket és szelídségüket, s nagy áhítattal velük együtt dicsőítette a Teremtőt.²⁶

Miután befejezte prédikációját, a kereszt jelével megáldotta, és útra bocsátotta őket. Erre az egész madársereg csodálatosan énekelve a magasba emelkedett, és a levegőben a szent kereszt jele szerint négy felé oszlott: az egyik csapat kelet, a másik nyugat felé, a harmadik csapat dél, a negyedik észak felé szállt. Azt példázták ezzel: amint Szent Ferenc, Krisztus zászlóvivője a madaraknak prédikált, és a kereszt jelével a világ négy tája felé küldte őket, úgy Krisztus keresztjének tanítását, Szent Ferenc által megújítva, az ő és társai közvetítésével kell szétvinni az egész világon. A testvérek pedig, akiknek a madarakhoz hasonlóan semmijük sincsen, egyedül Isten gondviselésére bízzák magukat.

Krisztus és szegényke szolgálja, Ferenc dicséretére. Amen.

²⁶ Liszt Ferenc e legenda témájára írt, „Saint François d'Assise, ou la predication aux oiseaux” (*Assisi Szent Ferenc, vagy prédikáció a madaraknak*) című zeneművével fejezte ki Szent Ferenc iránti szeretetét és hódolatát. Liszt a Ferences Világi Rend tagja volt (l. az előző jegyzetet) és azt kívánta, hogy ferences kármzsában temessék el.

17. Egy barátnövendék éjnek idején meglesi Szent Ferencet

Még Szent Ferenc életében történt, hogy egy igen ártatlan és tiszta szívű fiúcskát is fölvettek a rendbe, aki annyira szűkös kolostorba került, ahol a barátok ágy hiányában a földön aludtak. Egy alkalommal ide látogatott el Szent Ferenc, s a közös esti ájtatosság után hamarosan nyugovóra tért, hogy aztán szokása szerint éjjel, amikor a testvérek már alusznak, fölkeljen imádkozni.

Az említett fiúcska pedig föltette magában: alaposan kikémeleli Szent Ferenc életmódját, hogy közvetlen tapasztalatot szerezzen szentségéről, különösen pedig, hogy megtudja, mit csinál, amikor fölkel éjszaka. S hogy az alvás miatt el ne mulassza az alkalmat, Szent Ferenc mellé feküdt, kordáját Szent Ferenc kordájához kötötte, hogy észrevegye, amikor a Szent fölkel. Szent Ferenc e mesterkedésből mit sem vett észre. Éjszaka azonban, amikor a testvérek mindannyian első álmukat aludták, Szent Ferenc fölkel, és a kordákat összekötve találva, szép óvatosan kibogozta, nehogy megzavarja a fiúcskának álmát. Aztán magányosan kiment a kolostor melletti erdőbe, visszavonult egy kunyhóba, és imádságba merült.

Némi idő elteltével fölébredt a fiúcska is, s észrevéve, hogy kordája el van oldva, Szent Ferenc helye pedig üres, nyomban fölugrott, és keresésére indult. Mivel nyitva találta az erdőbe vezető kis kaput, mindjárt gondolta, hogy azon ment ki Szent Ferenc. Követte tehát az erdőbe, s amikor a kunyhóhoz közeledett, élénk beszélgetés ütötte meg a fülét. Hogy kivehessen valamit a szavakból, a kunyhó nyílásához lépett, s egyszerre különös fényt látott, amely körülvette Szent Ferencet, a fényözönben megpillantotta Krisztust, Szűz Máriát, Keresztelő Szent Jánost, János Evangélistát s fölöttük az angyalok roppant seregét. Mindnyájan Szent Ferencsel beszélgettek. Amikor a fiúcska mindezt látta és hallotta, ájultan a földre zuhant.

Miután a titokzatos jelenés véget ért, s Szent Ferenc a kolostor felé tartott, belebotlott a fiúcska ájultan heverő testébe. Nagy könnyörülettel, mint a jó pásztor az elveszett báránykát, karjaiba vette, és visszavitte a többiek közé. Mikor aztán később megtudta a fiúcskától, hogy tanúja volt a jelenésnek, lelkére kötötte, hogy amíg ő él, senkinek el ne árulja a történeteket. A fiúcska pedig gyarapodván Isten kegyelmében, és növekedvén Szent Ferenc ájtatos tiszteletében, igen derék tagjává vált a rendnek, s csak Szent Ferenc halála után mondta el a testvéreknek a szent jelenés titkát.

Krisztus dicséretére. Amen.

18. Szent Ferenc egyetemes káptalant tart Assisiben

Krisztus hűséges szolgája, Szent Ferenc egy alkalommal egyetemes káptalant tartott Assisiben, az Angyalos Boldogasszonynál, amelyre több, mint ötezer barát jött össze. Megjelent Szent Domonkos is, a prédikátorok rendjének feje és alapítója. Éppen Bolognából jövet Rómába tartott, amikor értesült róla, hogy a fráterek a Szent Ferenc által összehívott káptalanra gyülekeznek az Angyalos Boldogasszony melletti síkon. Ezért megszakította útját, hogy ő is részt vegyen rendjének hét tagjával a nagy eseményen.

Megjelent továbbá a káptalanon egy bíboros, nagy tisztelője Szent Ferencnek, aki megjövendölte neki, hogy pápa lesz belőle, ami később be is teljesedett.²⁷ Ez a bíboros Perugiából – ahol akkor a pápai udvar tartózkodott – mindennap azért ment Assisibe, hogy Szent Ferencet és a káptalanon résztvevő társait köszöntse, s egyszer énekes misét mondott, másszor meg prédikált nekik. Sokat gyarapodott lelkiekben, valahányszor meglátogatta ezt a jámbor gyülekezetet. Nagy öröme telt abban, hogy elnézhette a barátok foglalatoskodását: amint az Angyalos Boldogasszony körüli térségen negyvenes, nyolcvanas, százas csoportokban üldögélve, az egyik helyen az Örökkévalóról beszélgettek, a másik csoportban ájtatosan imádkoztak, ismét másutt a szeretet cselekedeteit gyakorolták. Mindezt oly halkán és szerényen végezték, hogy semmiféle zajt vagy lármát nem lehetett hallani. A bíboros nem győzött csodálkozni ezen a fegyelmezett sokaságon, könnyekig meghatva, egészen elérzékenyülve mondogatta: – Ez valóban Krisztus lovagjainak serege és tábora.

Meg lehetett figyelni, hogy hiábavaló beszéd vagy olcsó tréfálkozás nem hangzott el köztük, hanem ahol összejöttek, ott vagy imádkoztak és zsolozsmáztak, vagy saját és jötevőik bűneit siratták, vagy a lélek tökéletesítésének útjairól beszélgettek. A mezőn gyékényből megzsuppból összetakolt tetők voltak fölállítva, ezek alatt helyezkedtek el tartományok szerint a testvérek, úgyhogy ez a káptalan a „gyékényes” vagy „zsuppos” káptalan néven került be a rend történetébe. Ágyuk a puszta föld volt, legföljebb egy nyaláb szalma ha jutott egyiknek-másiknak, vánkosul meg kő- és fadarabokat raktak a fejük alá. Akik látták vagy hallották őket, nagy tisztelettel adóztak nekik, s messze földre vitték jámborságuk hírért. Ezért nemcsak Perugiából, a pápai udvarból, hanem Spoleto völgyének számos városából özönlöttek a látogatók: grófok, bárók, lovagok és más nemes emberek, meg a nép egyszerű fiai, aztán kardinálisok, püspökök, apátok és más rendbéli papok, hogy megcsodálják ezt a nagy, ájtatos és alázatos gyülekezetet, amelyhez hasonlót még nem látott a világ. Különösen pedig azért jöttek, hogy láthassák e szent népnek legszentebb atyját, aki ilyen tekintélyes zsákmányt ragadott el a világtól, ilyen jámbor nyáját terelt össze Jézus Krisztusnak, a Jó Pásztornak aklába.

Mikor pedig az egész nagykáptalan együtt volt, mindnyájuknak jószágos atyja és lelki vezére, Szent Ferenc lelkes hévvel kezdte hirdetni Isten szavát, nagy hatással tolmácsolva, amit a Szentlélek ajkára adott. Beszédének ez volt a lényege: – Fiacksáim, nagy dolgokat fogadtunk, ám Isten még nagyobbakat helyezett számunkra kilátásba. Tartsuk meg, amit fogadtunk, és biztosan számíthatunk arra, hogy Ő teljesíti, amit ígért nekünk. Kurta e világnak gyönyörűsége, de örökké tartó a nyomában járó gyötrellem. Csekély a földi lét nyomorúsága, de határtalan a túlvilági boldogság. – Ezeket a gondolatokat fejtegetve az Anyaszentegyház iránti engedelmességre és hódolatra intette, valamint a testvéri szeretet elmélyítésére sarkallta fiait. A továbbiakban még arra buzdította őket: imádkozzanak az Isten

²⁷ Akinek Szent Ferenc megjósolta pápaságát: Ugolino bíboros, ostiai püspök, IX. Gergely néven 1227-ben választották pápának. Szent Ferenc barátja, tisztelője, rendjének pedig pártfogója volt. – A pápa, aki Perugiában tartotta udvarát, 1216-ig: III. Ince.

népéért; legyenek béketűrők a balsorsban és tartózkodók a jó szerencsében; vigyázzanak az angyali ártatlanságra és tisztaságra; éljenek békességben Istennel, az emberekkel és saját magukkal. Végül lelkükre kötötte, hogy szeressék és őrizzék meg a szent szegénységet, s ehhez nyomatékosan hozzátette: – A szent engedelmesség nevében parancsolom mindnyájatoknak, akik itt összejöttetek, hogy senki se törődjék közületek az étellel és itallal és általában azzal, amire a testnek szüksége van. Egyedül azon legyetek, hogy Istent imádjátok és dicsérjétek, egyebekben pedig hagyatkozzatok Rá, mert Ő különösképpen gondoskodik rólatok. – Egytől egyig örvendező szívvel és vidám arccal fogadták a parancsot, és amikor Szent Ferenc befejezte beszédét, mindannyian imába merültek.

Ám Szent Domonkos, aki jelen volt, és megfigyelte mindezt, furcsállotta, sőt egyenesen helytelennek tartotta Szent Ferenc parancsát, mert el sem tudta képzelni, hogyan lehessen ekkora tömeget együtt tartani anélkül, hogy valaki rendszeresen gondoskodnék ellátásukról. A Jó Pásztor, az áldott Krisztus azonban meg akarván mutatni, hogy gondja van az ő juhaira, és különösen szívén viseli szegényeinek sorsát, arra indította Perugia, Spoleto, Foligno, Spello, Assisi és a többi környező városka lakóit, hogy vigyenek ételt és italt ennek a szent gyülekezetnek. Íme hamarosan meg is jelentek a környékbeli, ki számaron, ki lovon, ki meg szekéren, megrakodva kenyérrrel és borral, babbal és sajttal és sok más jó falattal, hogy ellássák Krisztus szegényeit. Hoztak ezenfelül terítőket, korsókat és poharakat, tányérokat és egyéb edényeket, mindazt, aminek hasznát vehette ez a sok ember. Boldognak tartotta magát, aki többet adhatott vagy serényebben szolgálhatott, olyannyira, hogy még a lovagok, bárók és más nemes emberek is, akik csak látogatóba jöttek ide, alázatos buzgalommal segédkeztek a fölszolgálásban.

Szent Domonkos tanúja lévén a történeteknek, és fölismervén bennük az isteni Gondviselés munkálkodását, alázatosan belátta, hogy hamisan ítélte meg Szent Ferenc rendelkezését. Ezért elébe járult, letérdelt előtte, nyíltan beismerte tévedését, és ezt fűzte vallomásához: – Valóban Istennek különös gondja van ezekre a szegénykékre, s én ezt nem tudtam. Fogadom azonban, hogy mától kezdve én is megtartom az evangéliumi szegénységet, sőt Isten nevében átokkal sújtom rendemnek azon tagjait, akik bármit is sajátjuknak merészelnék tartani. Szent Domonkosra mélyen hatott Szent Ferenc hite, épülésére szolgált ennek a nagy és fegyelmezett sokaságnak engedelmissége és szegénysége, nemkülönben az isteni Gondviselés, amely oly bőségesen ellátta őket.

Ugyanezen a káptalanon Szent Ferencnek tudomására hozták, hogy a testvérek közül sokan vezeklőpáncélt és vasövet viselnek meztelen testükön, ami egyeseknek betegségét, néhányuknak már halálát okozta, a többieket pedig az imádságban akadályozza. Mire Szent Ferenc, mint bölcs atya az engedelmisség nevében elrendelte, hogy aki ilyen vezeklőeszközt hord, azonnal vesse le, és rakja lába elé. Így is történt. Vagy ötszáz vezeklőpáncélt és még ennél is több, részint karra, részint derékra való vasövet számoltak össze, úgyszólván egy egész rakásra való halmozódott föl belőlük. Szent Ferenc elkobozta valamennyit.

A káptalan befejeztével Szent Ferenc megerősítette a testvéreket jó szándékukban, kioktatta őket arra, hogyan állhatják meg helyüket bűn nélkül ebben a gonosz világban, majd Isten és a saját áldását adta rájuk, és lelki vigasszal és örömmel elhalmozva küldte vissza őket tartományaikba.

Krisztus dicséretére. Amen.

19. Szent Ferenc csodát tesz a rieti pap szőlőjében

Amikor Szent Ferencet utolérte súlyos szembaja, Ugolino bíboros, a rend pártfogója, az iránta érzett gyengédségtől indítva, levelet írt neki és meghívta magához Rietibe, ahol kitűnő szemorvosok voltak. Amint Szent Ferenc a levelet kézhez vette, előbb Szent Damján-kolostorba ment, hogy Krisztus választott jegyesének, Szent Klárának lelki tanácsokat adjon, s hogy majd onnan induljon a bíboroshoz. Am a rákövetkező éjszaka szembaja annyira súlyosbodott, hogy már a fényt sem látta, s mivel így lehetetlen volt útra kelnie, Szent Klára nádból egy cellácskát állított neki a szabadban, hogy nyugodtabban pihenhessen. Szent Ferenc azonban részben a betegségével járó fájdalma, részben meg a rengeteg egér miatt, amelyek szüntelenül háborgatták, egyáltalán nem tudott nyugodni sem éjjel, sem nappal. Minél tovább tűrte a gyötrelmeket, annál inkább meggyőződéssé érlelődött benne a gondolat, hogy a szenvedéseket Isten fenyítékül küldi reá bűneiért.

Teljes szívvel és lélekkel kezdett tehát hálát adni az Úrnak,²⁸ és fennhangon kiáltotta: – Jó Pásztorom, Uram Jézus Krisztus, aki nekünk, méltatlan bűnösöknek a testi gyötrelmekben és szorongatásokban helyezted el irgalmadat, adj nekem, juhocskádnak kegyelmet és erőt, hogy semmiféle betegség, kínlódás vagy fájdalom el ne téríthessen Tőled. – Míg így könyörgött, egyszer csak a következő égi szózatot hallotta: – Ferenc, felelj nekem! Ha az egész föld arannyá változna, minden hegy és domb drágakövekből állna, a tengerek, folyók és források vize balsamból lenne; te pedig egy másik, ezeknél becsesebb kincset találnál, mint ahogy becsesebb az arany a földnél, a balsam a víznél, és értékesebbek a drágakövek a hegyeknél és szikláknál; és ha te szenvedéseidért cserébe ezt a sokkal értékesebb kincset kapnád meg, nem kellene-e sokkal jobban örülnöd neki? – Szent Ferenc azt felelte: Uram, nem vagyok én méltó ilyen óriási kincsre. – Az Úr pedig így végezte szavát: – Örvendj, Ferenc, mert az örök élet kincse az, amit én tartogatok számodra, és mostantól kezdve fölruházlak vele. Betegséged és szorongatásod pedig ennek az örök boldogságot adó kincsnek a záloga.

A boldogító ígéret birtokában Szent Ferenc túlradó örömmel hívta társát így szólván neki: – Menjünk hát a bíboroshoz. – Ebből még vigasztaló szavaival megerősítette Szent Klárát, gyöngéden elbúcsúzott tőle, majd megindult Rieti felé. Amikor Rieti határába ért, akkora néptömeg közeledett feléje, hogy emiatt nem akart mindjárt bemenni a városba, hanem a várostól mintegy két mérföldnyire fekvő templomban rejtőzött el. Amint a polgárok megtudták, hogy az említett templomba vonult vissza, seregestül szaladtak látására, a templomhoz tartozó szőlőskertet egészen összegázolták, és a termést is alaposan megdézsmálták. A papnak persze fájt a szíve a szőlőért, s bánta már azt is, hogy Szent Ferencet befogadta a templomba. Gondolatát Isten kinyilvánította Szent Ferencnek, aki erre magához hívta a papot, és azt kérdezte tőle: – Drága atyám, hány akó bort hoz neked ez a szőlő, amikor legjobb a termés? – Azt feleli a pap, hogy tizenkettőt. Mire Szent Ferenc így folytatja: – Kérlek, atyám, viseld el türelmesen még néhány napig itt tartózkodásomat, mert nagy nyugalmat ad nekem ez a hely. Engedd meg azt is Isten szerelméért és szegénységem kedvéért, hadd szedje a nép a szőlőt. Én meg viszonzásul Jézus Krisztus nevében megígérem, hogy szőlőd ebben az évben húsz akó bort fog hozni neked. – Szent Ferenc azért tartott itt pihenőt, mert előre látta, hogy a lelkek bőséges gyümölcsöt fognak teremni. Sokan ugyanis azok közül, akik fölkeresték őt, az isteni szeretettől mintegy megittasodva távoztak, s végleg hátat fordítottak a világnak.

²⁸ Egyes korai életrajzi források, nevezetesen a „Perugiai legendá” és „A tökéletesség tükre” tanúsága szerint Szent Ferenc ekkor írta a „Naphimnusz”-t, amelynek magyar fordítását kötetünkben megtalálja az olvasó.

A rieti pap megbízott Szent Ferenc ígéretében, s hagyta, hogy a látogatók szabadon dézsmálják szőlejét. És halljatok csodát! A szőlőt teljesen letarolták, a termést is leszedték, alig maradt egy-két fürt mutatóba; mégis mikor eljött a szüret ideje, s a pap összeböngészte, és kádba gyűjtötte a maradék gerezdeket, Szent Ferenc ígérete szerint húsz akó kitűnő bort préselt ki belőle. Nyilvánvaló volt e csoda jelentése. Miként ugyanis a letarolt szőlő Szent Ferenc érdemei által bőségesen hozott bort; ahhoz hasonlóan a bűn miatt meddő keresztények, Szent Ferenc érdemei és tanítása által, gyakran bőségesen termik a bűnbánat jó gyümölcseit.

Krisztus dicséretére. Amen.

20. Egy novícius látomásáról, aki el akarta hagyni a szerzetet

Egy nemes származású, elkényeztetett ifjú lépett Szent Ferenc rendjébe. Néhány nap múlva azonban az ördög ösztönzésére annyira megutálta szerzetesi ruháját, mintha a legsilányabb zsákot öltötte volna magára. Irtóztva nézte a kámzsa bő ujját, borzadállyal a csuklyát, a csuha hosszú és durva szövete elviselhetetlen tehernek tűnt neki. Ezzel együtt nőttön-nőtt kedvetlensége a szerzetesi étellel szemben, úgyhogy végül is elhatározta, hogy kivetkőzik, és visszatér a világba. Azt azonban megszokta már, amire mestere oktatta, hogy valahányszor elment a kolostor oltára előtt, ahol Krisztus testét őrizték, mindannyiszor áhítattal letérdelt, lehúzta csuklyáját, és keresztbe kulcsolt karokkal meghajolt.

Történt pedig, hogy azon az éjszakán is, amikor már távozni készült a rendből, átment egyszer az oltár előtt, letérdelt, és mélyen meghajolt. Ebben a pillanatban lelke elragadtatott, és Isten csodálatos látomásban részesítette. A szentek végtelennek tűnő sorát látta maga előtt elvonulni párosával, akár valami körmenetben. A legszebb és legdrágább szövetekbe voltak öltözve, arcuk és kezük fénylett, mint a nap, s angyalok éneke és muzsikája mellett haladtak. Közülük kettő a többiekénél is finomabb és díszesebb ruhát viselt, és akkora fény vette őket körül, hogy aki látta, nem tudott betelni vele. A menet vége felé pedig egy glóriás alak lépkedett, valamely újonnan lovaggá ütött vitézhez hasonló; nyilvánvalóan őt ünnepelték társai. Az ifjú barát egészen odavolt a csodálkozástól, nem tudta mire vélni ezt a körmenetet. Kérdősködni sem mert, hát csak nézte-nézte édes érzelmektől áthatva a szenteket. Aztán mikor elhaladtak már, mégis nekibátorodott, utánuk szaladt, s az utolsó pártól elfogódottan kérdezte:

– Ó, drágáim, kérlek benneteket, szíveskedjete megmondani, kik azok a fenséges alakok, akik ebben a fényes körmenetben mennek.

A szentek így feleltek neki:

– Mindnyájan kisebb testvérek vagyunk, és most éppen a paradicsom dicsőségéből jövünk.

Mire az ifjú azt kérdezte meg:

– És kik azok ketten, akik fényesebben tündökölnek a többinél?

Ők pedig így válaszoltak:

– Szent Ferenc és Szent Antal. És a sor végén, akit ünnepelünk, nem régen elhunyt szent életű testvérünk ő. Életében vitézül megküzdött a sátánnal, s mert mindvégig állhatatosan kitartott, most diadalmasan vezetjük a mennyei dicsőségbe. Ezt a gyönyörű bársonyruhát pedig, amit viselünk, a jó Isten adta nekünk cserébe a durva darócért, amit megadással hordtunk a szerzetben. A belőlünk kiáradó fénnel Isten az alázatos bűnbánatért, valamint a végső leheletünkig megőrzött szegénységért, engedelmességért és tisztaságért jutalmaz bennünket. Ezért, fiacskánk – így végezték, – te se restelld hordani a dús érdemeket szerző ruhát. Mert ha Szent Ferenc darócában Krisztus szeretetéért megveted a világot, sanyargatod testedet, és derekasan megbirkózol az ördöggel, a mienkhez hasonló ruhát fogsz kapni és ráadásul az örök fényességet.

Miután e szavak elhangzottak, az ifjú magához tért, és erőt merítve a látottakból, elűzött magától minden rossz gondolatot, majd megvallotta bűnét a gvárdiánnak és a testvéreknek. S attól kezdve a daróc durvaságát és a vezeklés keménységét kereste, életét pedig nagy tökéletességben fejezte be a szerzetben.

Krisztus dicséretére. Amen.

21. Szent Ferenc jó útra téríti a gubbiói farkast

Annak idején, amikor Szent Ferenc Gubbióban tartózkodott, a környéken egy hatalmas testű, rettenetes és vérengző farkas garázdálkodott, amely nemcsak az állatokat, hanem még az embereket is fölfalta. Mivel igen gyakran ólálkodott a város körül, a polgárok állandó rettegésben éltek, csak fegyveresen merték elhagyni lakóhelyüket, mintha háborúba indultak volna, de még így is jaj volt annak, aki egyedül került szembe vele. Az ordastól való félelem annyira hatalmába kerítette őket, hogy végül már senki sem mert a falakon kívül mutatkozni.

Szent Ferencnek igen megesett a szíve rajtuk, és elhatározta, hogy fölkeresi a farkast, bár a lakosok óva intették őt. Keresztet vetett magára, és minden bizalmát Istenbe helyezve kivonult a városból. Egy darabig társai is elkísérték, de csakhamar inukba szállt a bátorságuk, így aztán Szent Ferenc egyedül ment az ordas tanyája felé. És íme a polgárok szeme láttára, akik összegyűltek, hogy láthassák a csodát, az említett fenevad acsarkodva rohant a Szent felé, ám amikor egészen a közelébe érkezett, Szent Ferenc a kereszt jelét vetette rá, majd magához hívta, és így szólott hozzá:

– Gyere ide, Farkas testvér, Krisztus nevében parancsolom, hogy se engem, se másokat ne bántás!

És halljatok csodát! Abban a pillanatban, amikor Szent Ferenc keresztet vetett rá, a szörnyű bestia összecsukta száját, lelassította futását, majd meghunyászkodva, szelíd bárányként kullogott oda a Szenthez, és lábai elé kuporodott. Akkor Szent Ferenc így kezdett beszélni hozzá:

– Farkas testvér, te rengeteg kárt okoztál ezen a vidéken. Borzalmas gaztetteket vittél véghez azzal, hogy irgalom nélkül pusztítottad Isten teremtményeit, és méghozzá nem csupán az oktan állatokat martad meg és faltad föl, hanem arra vetemedtél, hogy megöld és elpusztítsd az embereket is, akiket Isten a saját képére teremtett. Ezért, mint a leghitványabb rablógyilkos, akasztófát érdemelsz; mindenki dühös rád, és átkoz téged, az egész város ellenségeddé vált. Ám én, Farkas testvér, békét akarok szerezni közted és az idevalósiak között mégpedig oly módon, hogy te nem támadod meg többé őket, ők pedig megbocsátják a téled elszenvedett gonoszságokat, és ezután sem az emberek, sem a kutyák nem fognak háborgatni téged.

Alighogy elhangzottak ezek a szavak, a farkas testének mozdulataival, farkcsóválással, szemhunyorgatással és fejbólintással adta jelét, hogy elfogadja és meg is akarja tartani, amit Szent Ferenc mondott neki. Ő pedig így folytatta:

– Farkas testvér, minthogy hajlandó vagy békét kötni és a békefeltételeket megtartani, biztosítlak, hogy amíg élsz, ennek a városnak a lakói ellátnak téged táplálékkal, hogy ne szenvedj többé az éhségtől. Jól tudom ugyanis, hogy az éhség vitt rá minden gonoszságra. Mivel pedig én megszerzem neked ezt a kiváltságot, azt akarom, Farkas testvér, hogy te viszont megígéred nekem: sem emberben, sem állatban nem teszel többé kárt. Megígéred-e?

A farkas bólintott a fejével és ezzel nyilvánvaló jelét adta ígéretének. Szent Ferenc erre azt mondta: – Farkas testvér, azt akarom, tégy hitet erre az ígéretre, hogy biztos lehessen benne. – És kezét nyújtotta, a farkas pedig fölemelte és kinyújtotta jobb lábát, és a Szent tenyerébe tette. Akkor Szent Ferenc így szólt: – Farkas testvér, Jézus Krisztus nevében parancsolom neked, minden bizalmatlanságot félretéve gyere velem, hogy Isten segítségével megerősítsük ezt a békét.

S a farkas, mint a kezes bárány oly engedelmesen ment vele. Látva ezt a jelenlevő polgárok, fölöttébb elcsodálkoztak, és a történeteknek nyomában híre futott az egész vidéken. Aki csak tehette, nagyok és kicsinyek, férfiak és nők, öregek és fiatalok a városka terére tódultak, hogy láthassák a farkast Szent Ferencsel. És miután az egész nép összegyűlt ott, Szent Ferenc szólásra emelkedett, és prédikálni kezdett. Többek között arról beszélt, hogy

bűneink miatt Isten időnként megengedi az ilyen förtelmes csapásokat. Azt fejtegette továbbá, hogy sokkal veszedelmesebb a pokol tüze, amely örökké emészti a kárhozottakat, mint a farkas dühe, amely csak a testet pusztíthatja el. Mennyivel inkább kell tehát félni a pokol torkától, ha egy ilyen hitvány kis állat acsarkodása ennyi embert képes félelemben és rettegésben tartani. – Térjetez hát, szerettem, Istenhez – fejezte be prédikációját -, vezekeljetez méltóképpen bűneitekért, és Ő megszabadít bennetez most a farkas dühétől, majdan pedig az örök kárhozattól. – Prédikációjá után így szólt még az összegyűltekéhez:

– Halljátok, atyámfiái! Farkas testvér, aki itt áll most előttetez, hitét adva megfogadta nekem, hogy békét köt veletez, és semmiben sem árt nektez, ha ti viszont megígérítez, hogy mindennap ellátásáról gondoskodtok. Én pedig kezeskedem érte, hogy az egyezséget hűségesen meg fogja tartani. – Erre az egész nép egy emberként vállalta, hogy a farkas napi élelméről gondoskodik.

Szent Ferenc akkor mindnyájuk előtt így szólt a farkashoz: – És te, Farkas testvér, megígéred-e nekiz, hogy megtartod a szerződés feltételeit, és nem bántod sem az embereket, sem az állatokat, sem Isten más teremtményét? – A farkas térdre ereszkedve s fejét lehajtva, amint csak tőle telt, testének, farkának, füleinek szelíd mozdulataival mutatta, hogy meg akarja tartani a békefeltételeket. Akkor ezt mondta a Szent: – Azt akarom, Farkas testvér, hogy amint a kapun kívül, úgy most az egész nép előtt is hitedet add ígéretedre és arra is, hogy nem fogsz cserben hagyni engem, aki kezességet vállaltam érted. – Erre a farkas magasba emelte jobb lábát és Szent Ferenc tenyerébe tette.

A történetek akkora ámulattal és csodálattal töltötték el a népet, hogy a Szent iránti tiszteletből, valamint a rendkívüli csoda, a farkassal kötött béke miatt mindnyájan eget verő ujjongásban törtek ki, dicsérve és magasztalva az Urat, hogy elküldte hozzájuk Szent Ferencet, aki érdemei által megszabadította őket a kegyetlen farkas torkától.

Ama bizonyos farkas pedig még két esztendeig éldegélt Gubbióban. Barátságosan járt házról házra és ajtóról ajtóra anélkül, hogy bárkinek is ártott volna vagy őt bántották volna. Az emberek gondosan etették őt, és amikor az utcán vagy a házak között baktatott, soha egyetlen kutya sem ugatta meg. Végül aztán két év múlva kiadta páráját, elvitte az öregség. A polgárok nagyon fájlalták, hogy kimúlt, mert amikor még maguk előtt látták járni-kelni őt, mindenkor elevenen emlékeztek Szent Ferenc jámborságára és erényeire.

Krisztus dicséretére. Amen.

22. Szent Ferenc megszelídíti a gerléket

Történt, hogy egy legényke egy csomó gerlét fogott, és éppen eladni vitte őket, amikor Szent Ferencel összehalálkozott. A szent mindig nagy gyöngédséget tanúsított a szelíd állatok iránt, ezért szánakozva nézett a gerlékre, és azt mondta a legénykének: – Ó, kedves fiacskám, kérlek, add nekem ezeket a gerléket, akikhez a tiszta, alázatos és hű lelkeket hasonlítja a Szentírás, nehogy ezek a jámbor és ártatlan madarak kegyetlen ember gyilkos kezeibe kerüljenek.

A legényke Isten indítására habozás nélkül odaadta valamennyit. Szent Ferenc pedig ölébe telepítette őket, és kedvesen így kezdett beszélni hozzájuk: – Ó, hűgaim, egyszerű, ártatlan és tiszta gerlicék! Miért engedtétek magatokat megfogni? Most hogy sikerült megmentenem a haláltól benneteket, fészket készítetek számotokra, hogy a Teremtő parancsa szerint szaporodjatok és sokasodjatok.

Valóban fészket készített számukra, ők pedig elhelyezkedvén tojásokat tojtak benne, s a barátok szeme láttára költötték ki fiókáikat. Szelíden éldegéltek Szent Ferenc és testvérei társaságában, mintha ott, a baromfiudvarban fölnevelt csirkék lettek volna. Soha szét nem repültek, addig, amíg Szent Ferenc áldásával el nem bocsátotta őket.

A legénykének pedig, akitől a gerléket kapta, azt mondta Szent Ferenc: – Fiacskám, te még egyszer tagja leszel ennek a rendnek, és dicséretesen fogod szolgálni Jézus Krisztust. – Így is történt, mert a legénykéből barát lett, és nagy jámborsággal élt a szerzetben.

Krisztus dicséretére. Amen.

23. Szent Ferenc megszabadítja az egyik frátert az ördögtől

Amikor Szent Ferenc egyik alkalommal Porziuncolában imádkozott, isteni megvilágosítás segítségével látta, hogy az egész kolostort bekerítették az ördögök, s mint valami hadsereg egységei ostromra készen állnak. Ám a testvérek olyan jámbor életet folytattak, hogy egyikük révén sem tudtak behatolni az ördögök a kolostorba. Így vesztegeltek már ott jó ideje zsákmányra éhesen, amikor egy nap mégis megtörtént, hogy az egyik fráter megdühödött valamiért a másikra, s azon kezdte törni a fejét, mivel vádolhatná be testvérét, s miképpen állhatna bosszút rajta. Így aztán a bosszúálló gondolat kaput tárt az ördögnek, s az fölhasználva az alkalmat tüstént be is surrant a kolostorba, és nyakába ült ennek a fráternek.

A gondos pásztor azonban, aki állandóan éberem őrködött juhai fölött, észrevette, hogy a farkas a nyájhoz férközött, és föl akarja falni juhocskáját. Azonnal magához hívatta tehát az említett frátert, s megparancsolta neki, hogy nyomban tárja föl a felebarátja iránt táplált gyűlölete mérgét, amely az ellenség karmaiba juttatta. A fráter megdöbben, hogy a szent atya lelkébe lát, s napvilágra hozta titkos gyűlölködését, beismerte bűnösségét, s alázatosan penitenciáért és bocsánatért esedezett. Miután megkapta a föloldozást és az elégtételt, az ördög még ott, Szent Ferenc jelenlétében elpárolgott.

Így menekült meg a testvér a jó pásztor közbelépése által a kegyetlen bestia karmaiból. Hálát adott érte Istennek, megjavulva és az eseten okulva tért vissza a szent pásztor nyájához, s azután élete fogytáig jámborul élt.

Krisztus dicséretére. Amen.

24. Szent Ferenc Egyiptomba megy, és megtéríti a szultánt

Szent Ferenc Krisztus hitétől indítva és a vértanúság vágyától ösztökélve, egy ízben tizenkét legjámborabb társával Keletre ment, hogy fölkeresse Babilónia szultánját.²⁹ Amint a szaracénok földjére értek, nagy veszedelembé kerültek, mert vérszomjas örök vigyáztak arra, hogy keresztény ember ne juthasson át élve azon a területen. Istennek azonban úgy tetszett, hogy elkerüljék a halált. Ám azért fogságba ejtették, megverték, és megkötözve a szultán elé hurcolták őket.

A szultán előtt Szent Ferenc a Szentlélek ihletésére olyan odaadással hirdette Krisztus tanítását, hogy kész volt érte akár a tűzpróbát is kiállni. A szultán kezdettől fogva figyelmet és tiszteletet tanúsított iránta. Sokra becsülte hitének rendíthetetlen szilárdságát, a vértanúság után megnyilvánuló vágyát, valamint mindenről lemondó világmegvetését, nevezetesen azt, hogy koldusszegény létére semmiféle ajándékot sem fogadott el tőle. Napról napra szívesebben hallgatta Szent Ferencet és kérte, minél gyakrabban látogassa meg őt. Megengedte továbbá, hogy birodalmában társaival együtt bárhol szabadon prédikálhasson, sőt menlevelet is adott, hogy senki se háborgassa őket.

Szent Ferenc az engedély birtokában társait kettesével szétküldte a szaracénok országába, hogy hirdessék Krisztus szavát. Maga is kiválasztott egy tartományt, s egyik társával odaérkezve, bement egy fogadóba, hogy megpihenjenek. Volt ott egy gyönyörű testű, de romlott lelkű nőszemély. Ez az átkozott és szemérmetlen némben a sátán ösztökélésére mindjárt megkörnyékezte Szent Ferencet, hogy vele testileg vétkezzen. Szent Ferenc a csábításra így felelt: – Rendben van, menjünk hát a nyoszolyára. – A némben a kamrájába akarta őt vezetni, Szent Ferenc azonban megszólalt: – Gyere csak velem, én egy gyönyörű nyoszolyára viszlek. Egy óriási tűzhöz vezette, amely a ház egyik helyiségében égett. És lelkének buzgalmában meztelenre vetkőzött, a tűz mellé az átforrósodott kövekre vetette magát, majd hívta az asszonyt, hogy vetkőzzék le ő is, és feküdjék melléje a kényelmesen vetett, szép puha ágyba. Szent Ferenc vidám arccal jó ideig ott maradt a lobogó tűznél anélkül, hogy megégett vagy akár megperzselődött volna. Az asszony pedig megrendülve szívében a csoda láttán, töredelmesen magába szállt. És nemcsak hogy megbánta bűneit és bűnös szándékát, hanem Jézus Krisztus hitére tért, és aztán olyan szent életűvé vált, hogy általa sokan üdvözültek abban a tartományban.

Végül Szent Ferenc midőn látta, hogy ott tartózkodása már több lelki haszonnal nem jár, égi intelemre elhatározta, hogy társaival visszatér a keresztények közé.

Miután mindnyájukat egybegyűjtötte, közösen elmentek a szultánhoz, hogy elbúcsúzzanak tőle. A szultán akkor így szólott hozzá:

– Hidd el, Ferenc, örömet Krisztus hitére térnék, de most nem merem ezt megtenni, mert ha itt rájönnek, megölnének engem is meg téged is, társaidal együtt. Hogy te még sok jót vihess véghez, és én is elintézhessenek egy-két nagy fontosságú dolgot, nem akarlak sem téged, sem magamat a biztos halálnak kitenni. Mindamellet kérlek, mutasd meg nekem az üdvösség útját; utasításaidat kész vagyok mindenben követni.

Szent Ferenc pedig e szavakkal válaszolt:

– Uram, én most eltávozom tőletek, és hazatérek, de halálom után, ha Isten kegyelméből az égbe költözöm, az Ő akarata szerint két társamat küldöm majd hozzád, hogy fölvedd tőlük a keresztség szentségét, és ezáltal üdvözülni fogsz, amint kinyilvánította nekem az én Uram

²⁹ Babilónia szultánja: valójában Egyiptom szultánja. Szent Ferenc 1219. június 24-én a keresztesekkel Anconából indult Keletre, Egyiptomba és Palesztinába, s onnan visszatérve 1220. nyarán szállt partra Velencében.

Jézus Krisztusom. Ezenközben háráts el magadtól minden akadályt, hogy amikor majd meglátogat Isten, készen találjon a hit és kegyelem befogadására.

A szultán ezt megfogadta, s fogadalmát meg is tartotta. Szent Ferenc pedig tiszteletreméltó társaival visszatért hazájába. Néhány év múlva a testi halál révén visszaadta lelkét Teremtőjének. Közben a szultán is megbetegedett és alig várta, hogy Szent Ferenc beváltsa ígérését. Örököt állítatott az utakra, és megparancsolta nekik, ha észre vesznek két barátot Szent Ferenc kámzsájába öltözve, azonnal vezessék hozzá.

Ez idő tájt Szent Ferenc megjelent két társának, meghagyván nekik, hogy késedelem nélkül induljanak a szultánhoz, és készítsék elő őt az üdvösségre, ahogy megígérte volt neki. A testvérek azonnal útra keltek, áthajóztak a tengeren, s a fölállított örök sietve a szultánhoz vitték őket. Ahogy a szultán meglátta a barátokat, örömeben így kiáltott föl: – Valóban tudom most már, hogy Isten elküldte szolgálit az én üdvösségemért, amint Szent Ferenc isteni sugallatra megígérte nekem.

A testvérek megismertették vele Krisztus tanítását, és azután megkeresztelték. Így Krisztusban újjászületve halt meg betegágyán, lelke pedig Szent Ferenc érdemei és cselekedetei által üdvözült.

Krisztus dicséretére. Amen.

25. Szent Ferenc meggyógyít egy bélpoklost

Az Üdvözítő igaz tanítványa, Szent Ferenc Atyánk, amikor ezen a nyomorúságos világon élt, minden erejével arra törekedett, hogy Krisztust, a tökéletes Mestert mindenben kövesse. Ezért isteni közreműködésre gyakran megtörtént, hogy akinek ő meggyógyította a testét, annak ugyanakkor Isten meggyógyította a lelkét, miként ezt magáról Krisztusról olvashatjuk. A bélpoklosokat pedig nemcsak maga ápolta teljes odaadással, hanem rendtársainak is meghagyta, hogy amikor a világban megfordulnak, gondozzák őket Krisztus szeretetért. Krisztus ugyanis azt akarta, hogy értünk őt bélpoklosnak tekintsék.³⁰

Történt pedig egyszer, hogy annak a kolostornak a közelében, ahol Szent Ferenc éppen tartózkodott, a testvérek egy ispotályban poklosokat és más betegeket ápoltak. A leprások közt az egyik annyira túrheterenül és arcátlanul viselkedett, hogy szentül hitték róla, amint kétségtelenül úgy is volt, hogy az ördög tartja megszállva. Ápolóit ugyanis nemcsak ocsmány szavakkal sértegette, hanem ütlegekkel is bántalmazta, és ami a legborzasztóbb volt, gyalázatosan káromolta Krisztust és szentséges Anyját, Szűz Máriát. Végül aztán már senki sem akadt, aki gondozását vállalta volna. A testvérek ugyanis, bár a nekik kijáró gorombaságokat és bántalmakat igyekeztek elszenvedni, hogy türelmükkel érdemeiket gyarapítsák, de a Krisztusra és Szűz Máriára szórt káromlásokat sehogy sem tudták nyugodt lelkiismerettel tovább hallgatni. Megegyeztek tehát abban, hogy a poklost magára hagyják. Előbb azonban annak rendje és módja szerint jelentették szándékukat a közeli kolostorban időző Szent Ferencnek.

Amikor Szent Ferenc meghallotta a történeteket, maga ment az elvetemült lepráshoz, s amint odaért hozzá, így köszöntötte: – Adjon Isten békességet, drága testvérem. – A poklos pedig vádaskodva így replikázott: – Ugyan miféle békét várhatok én Istentől, hiszen maga fosztott meg a békétől és minden jótól, amikor elrohasztotta és bűzössé tette testemet? – Szent Ferenc csitítani kezdte: – Fiacskám, légy türelemmel! A testi nyavalyákat itt e földön Isten lelkünk üdvössége érdekében küldi ránk, azért nagy érdemeket szerezhetünk, ha békével viseljük őket. – A beteg azonban tovább ellenkezett: – Már hogy tudnám békességgel túrni az örökös kínokat, amelyek éjjel-nappal gyötörnek. S nem elég a kórság, még növelik a bajomat ezek a fráterek is, akiket gondozásomra rendeltél, de nem úgy bánnak velem, ahogy kellene.

Szent Ferenc isteni sugallatra fölismerte, hogy a poklost a gonosz lélek kerítette hatalmába. Félrevonult tehát, imádságba kezdett, s buzgón kérte számára Isten segítségét. Imádsága végeztével visszament, és így szólt hozzá: – Fiacskám, minthogy a többiekkel nem vagy megelégedve, ezentúl én foglak ápolni. – Örülök neki – felelte a beteg – de vajon mennyivel tehetsz értem többet, mint azok? – Amit kívánsz, megteszem neked – mondta Szent Ferenc. – Mire a beteg: – Azt kívánom, hogy tetőtől talpig mossál le engem, mert olyan szörnyű bűzt terjesztek, hogy saját magamat sem bírom elszenvedni.

Szent Ferenc erre azonnal vizet melegített, a forró vízbe illatos füveket dobott, majd levetkőztette a bélpoklost, és kezdte mosogatni sebeit, miközben az egyik testvér vizet csorgatott rájuk. Isteni erő és csoda következtében, ahol Szent Ferenc kezeivel érintette, eltűnt a lepra, és a testrészt tökéletesen meggyógyult. S ahogy tisztult a teste, úgy tisztult a lelke is. Mikor ugyanis a bélpoklos látta, hogy visszanyeri egészségét, mély töredelemmel szánni-bánni kezdte bűneit, és keservesen sírt. Úgyhogy míg kívülről a testét a mosdatás a

³⁰ Európában a XII. század elején nem kevesebb, mint 19.000 bélpoklos-kórházat (ispotályt) tartottak fenn. Az assisibeli, a „San Salvatore delle Pareti” e történetnek színhelye, mint neve is mutatja, a városfalak mellett, feleúton volt a város és Porziuncola között.

poklosságtól, addig belülről a lelkét a töredelmes bánat könnyei a bűntől tisztították meg. Amint így teste-lelke tökéletesen meggyógyult, alázatosan beismerte bűneit, és zokogva kiáltotta: – Jaj nekem, méltó vagyok a pokolra, amiért a testvéreket szóval és tettel bántalmaztam, Istent pedig türelmetlenségemben káromoltam. – Tizenöt álló napig keservesen siratta bűneit, majd életgyónást végzett. Szent Ferenc pedig látván a nyilvánvaló csodát, amit Isten az ő kezei által vitt véghez, hálát adott érte, és egy messze eső vidékre költözött el onnan, mert kerülni akart minden világi megbecsülést, mint aki minden cselekedetében egyedül csak Isten tiszteletét és dicsőségét kereste, sohasem a magáét.

A bélpoklos testileg-lelkileg fölépülvén, tizenöt napi vezeklés után Isten akarata szerint egy másik betegségbe esett, ájtatosan fölvette a szentségeket, és jámborul meghalt. Útban a paradicsom felé, lelke megjelent a levegőben Szent Ferencnek, aki az egyik erdőben imádkozott.

– Megismersz-e? – szólította meg őt. – Ki vagy? – kérdezte Szent Ferenc.

Én vagyok a poklos, akit az áldott Krisztus a te érdemeid folytán meggyógyított. Áldott legyen tested-lelked, áldottak legyenek szavaid és cselekedeteit, mert e földön sok lélek fog még üdvözülni általad. Tudd meg, nem múlik el nap, hogy az ég angyalai és szentjei ne áldanak Istent azokért a jótéteményekért, amelyeket te és rended ad a világnak. Örvendj tehát, adj hálát Istennek, és legyen veled békéje.

Ezeket mondotta, és a mennybe szállt. Szent Ferenc szívét pedig nagy öröm töltötte el. Krisztus dicséretére. Amen.

26. Szent Ferenc megtérít három rablógyilkost

Szent Ferenc egyik alkalommal Borgo San Lorenzo felé igyekezett, s miközben Monte Casale nevű városkán haladt át, egy jól nevelt nemes ifjú járult elé, s így szólt hozzá: – Atyám, nagyon szeretnék testvéreid közé tartozni. – Fiacskám – felelte a Szent –, nagyon fiatal vagy még, jó módhoz és kényelemhez szoktál, aligha bírnád elviselni szegénységünket és sanyarú életmódunkat. – Atyám – mondta erre az ifjú nem olyan emberek vagytok-e, mint én vagyok? Amit ti elviseltek, Krisztus kegyelmével én is el fogom viselni. – Igen tetszett ez a válasz Szent Ferencnek, azért megáldotta az ifjút, azonnal fölvette rendjébe, és az Angyal nevet adta neki. Angyal testvér olyan derekasan megállta helyét a szerzetesi életben, hogy Szent Ferenc rövid idő elteltével a Monte Casale-i kolostor élére helyezte.

Akkoriban három hírhedt rabló garázdálkodott azon a vidéken, akik egy szép napon beállítottak az említett kolostorba, és Angyal testvértől, a gvárdiántól enni kértek. A gvárdián azonban ahelyett, hogy enni adott volna nekik, keményen megdorgálta őket ekképpen: – Ti hitvány rablók és kegyetlen gyilkosok, akik nem szégyellitek mások verejtékének gyümölcsét elorozni, vakmerően és arcátlanul most még az Isten szolgáinak juttatott alamizsnát is föl akarjátok falni. Nem érdemlitek meg, hogy a föld hátán hordjon titeket, mert sem emberre nem vagytok tekintettel, sem Istent nem tisztelitek. Takarodjatok innen, s többé szemem elé ne kerüljete! – Amire ezek döbbsen és ingerülten távoztak. Nem sokkal utóbb megjött Szent Ferenc egyik társával kolduló útjáról, s egy tarisznya kenyeret és egy kancsó bort hozott. Mikor a gvárdián elmondta neki, hogyan kergette el a rablókat, Szent Ferenc szemrehányást tett neki, hogy oly kegyetlenül bánt el velük, majd hozzátette:

– A bűnösöket ugyanis sokkal könnyebben lehet visszavezetni Istenhez szelídséggel, mint kemény szidalmakkal. Mi megfogadtuk Jézus Krisztusnak, hogy evangéliuma szerint élünk. Márpedig a mi Mesterünk azt tanítja, hogy nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek kell az orvos, s nem az igazakért jött, hanem a bűnösökért, hogy a jó útra térítse őket; s ezért ült le velük egy asztalhoz. Ennélfogva – folytatta Szent Ferenc – te a szeretet és Krisztus evangéliuma ellen cselekedtél. Miért is a szent engedelmesség nevében megparancsolom neked, azonnal fogd a kenyeret és a bort, amit összekoldultunk, és hegyen-völgyön át sietve vidd utánuk. Amikor megtalálod őket, a kenyeret és a bort add át nekik az én nevemben, majd térdelj le előttük, és alázatosan valld meg, hogy kegyetlenül viselkedtél velük. Azután pedig ugyancsak az én nevemben kérd meg őket, ne kövessenek el több gonoszságot, hanem féljék Istent, és ne bántsák felebarátjukat. Ha így tesznek, megígérem, hogy gondoskodom szükségleteikről, állandóan ellátom őket étellel és itallal. Miután mindezeket elvégezted, térj vissza alázattal – fejezte be Szent Ferenc.

Ahogy a gvárdián elment, hogy teljesítse a parancsot, Szent Ferenc imába fogott, s kérte Istent, lágyítsa meg és indítsa bűnbánatra a gonosztevők szívét. Ezalatt az engedelmes gvárdián utolérte őket, átadta nekik a kenyeret és a bort, s mindenben úgy cselekedett, ahogy Szent Ferenc előírta neki. A rablókban pedig, miközben Szent Ferenc alamizsnáját fogyasztották, Isten szándékának megfelelően, ilyen gondolatok ébredtek:

– Jaj nekünk, szerencsétleneknek! A pokol rettenetes kínjai várnak ránk, mert nemcsak kifosztjuk, megverjük és megsebezük embertársainkat, hanem el is tesszük őket láb alól. S ráadásul az égbekiáltó gátlások elkövetése után nyugodtan, lelkiismeret furdalás nélkül élünk, s még Istentől sem tartunk. Lám, ez a jámbor barát utánunk jött, megalázkodva bocsánatot kért azért a néhány korholó szóért, holott joggal olvasta fejünkre gátlásainkat; még kenyeret és bort is hozott s ezenfelül a szent atya nagylelkű ígését. Ezek a barátok valóban Isten szentjei, akik kiérdemelték a paradicsomot, mi meg a pokol fajzatai vagyunk, akik rászolgáltak az örök kárhozatra, s a ránk való kínokat napról napra csak növeljük. S ki

tudja, hogy a vétkekért, amelyeket egymásra halmoztunk, elnyerhetjük-e valaha Isten könyörületét?

Aggodalmaiknak ilyen és hasonló szavakkal adott hangot az egyik. Mire a másik kettő megerősítette: – Nem vitás, igazad van, de hát mit tegyünk? – Menjünk Szent Ferenchez – vetette föl az előbbi – és ha ő biztat bennünket, hogy még számíthatunk Isten irgalmára, akkor tegyük meg, amit mond, hogy megmenekülhessünk a pokol kínjaitól. – Jónak találták a tervet, s így közös elhatározásból mindhárman Szent Ferenchez siettek.

– Atyánk – szóltak – rengeteg bűn terheli lelkünket, nincs reményünk, hogy Isten megbocsásson nekünk. Ám ha te biztatsz, hogy Isten mégis irgalmába fogad, készek vagyunk utasításaidat követni és veled vezetelni. – Szent Ferenc szeretettel és jóindulattal fogadta mindhármukat. Számos példát sorolt föl bátorításukra, biztosította őket Isten könyörületességéről, s megígérte, hogy kieszközli számukra bocsánatát. Föltárta előttük, hogy Isten irgalmának nincs határa, továbbá megértette velük, hogy akármilyen nagyok legyenek is bűneink, Isten irgalma még nagyobb. Végül hivatkozott az evangélium és Szent Pál szavára, amelyek szerint az áldott Krisztus azért jött a világra, hogy megváltsa a bűnösöket. Ezeknek a tanításoknak és buzdításoknak hatására a rablók ellene mondtak az ördögnek és minden cselekedetének, Szent Ferenc pedig befogadta mindhármukat a szerzetbe, ahol szigorú bűnbánatot tartottak. Ketten közülük nem sokkal megtérésük után meghaltak, és a paradicsomba jutottak. A harmadik meg túlélvén őket, nem nyugodott bűnei miatt, hanem tizenöt évre további kemény penitenciát szabott magára. A testvérekkel együtt megtartott szokásos böjtökön kívül hetente három nap kenyéren és vízen élt, állandóan mezítláb járt, télen-nyáron egy szál csuhát viselt, és a hajnali imádság után sohasem feküdt vissza ágyába.

Időközben Szent Ferenc elköltözött ebből a nyomorúságos árnyékvilágból. S miután ez a fráter már hosszú évek óta az említett módon folytatta az önkéntes penitenciát, egyik hajnalon a közös imádság befejeztével olyan álmoság vett erőt rajta, hogy semmi módon nem tudott ellenállni és reggelig virrasztani, amint szokta. Végül is nem bírván sem az álommal megküzdeni, sem pedig imádkozni, lefeküdt. Alig hajtotta álomra fejét, hirtelen elragadtatásba esett, és lélekben egy igen magas hegyen találta magát, ahonnan iszonyú mély szakadék nyílt. A szakadék oldalából itt is, ott is egyenlőtlenül kiugró szétrepedt szirtek és hasadékos sziklák meredeztek; az egész rémületes látványt nyújtott. Az angyal, aki vezette, most meglökte, és így a mélységbe taszította a frátert. Szirttől szirthoz csapódva és szikláról sziklára zuhanva, végül is a szakadék mélyére esett, miközben úgy érezte, hogy minden porcikája szétzúzódott. Ahogy így tehetetlenül feküdt a földön, vezetője rászólt: – Kelj föl, mert még nagy utat kell megtenned. – Ejnye, de tapintatlan és kegyetlen teremtésnek mutatkozol – nyögte a fráter – hiszen láthatod, az eséstől és a zúzódásoktól egészen holtra váltam, s akkor azt kívánod, hogy talpra ugorjak. – Erre az angyal odalépett hozzá, megérintette, s ezzel összeforrasztotta tagjait.

Azután egy kietlen sík terület elé vezette, amely tele volt éles, hegyes kövekkel és tuskés, tövises gazokkal, s közölte a fráterrel, hogy ezen mezítláb kell átmennie mégpedig a túlsó széléig, ahol egy tüzes kemence várja, abba meg bele kell bújnia. Alighogy kinnal-bajjal átvergődött a mezőn, már hallja is az angyal hangját: – Most pedig bújj a kemencébe, mert mást úgysem tehetsz. – Jaj, jaj! – kesergett a fráter – milyen kíméletlen vagy! Amikor már úgyis a halálomon vagyok a mezőn megtett kínos út miatt, akkor a tüzes kemencébe küldesz pihenőre. – Amint körülnézett, egyszer csak látja ám, hogy egy sereg ördög sürgölődik-forgolódik a kemence körül, s hát amíg így elbámészkodott, azok zsupsz, már be is lökték a tűzbe. Odabenn, a kemencében mindjárt ismerősre is akadt, mégpedig a komájára, akit tetőtől talpig lángok borítottak. Ó, szerencsétlen komámuram – szólította meg – hát te hogy kerültél ide? – Menj csak kicsit beljebb – felelte az – ott leled a feleségemet, komaasszonyodat, majd ő mindent elmond neked. – Amint beljebb lép a fráter, valóban meg is pillantja a

komaasszonyát egy lángokban álló vékába préselve. – Ó, szegény nyomorult komámasszony – kérdezi tőle –, miért jutottál ilyen szörnyű kínok közé? – Bizony az úgy volt – siránkozik amaz –, hogy a nagy éhínség idején, amit Szent Ferenc jó előre megjósolt, az uram meg én hamisan mértük a búzát meg a zabot a népnek, s azért égek most ebbe a mérőbe szorítva.

Alig haltak el az asszony szavai, a frátert vezetője, az angyal már ki is tuszkolta a kemencéből, és azt mondta neki: Készülj újabb viszontagságos útra. – Ó irgalmatlan vezetőm – jajveszékelte a fráter – akiben egy szemernyi részvét sincsen! Láthatod, mennyire megégtem a kemencében, s most mégis további veszedelmek közé kalauzolsz. – Az angyal erre ismét odalépett hozzá, megérintette, és begyógyította égési sebeit. Ezután egy rozoga, keskeny és nyálkás pallójú, korlát nélküli hídhoz vezette, amelyen lehetetlen volt nagyobb baj nélkül átevíckélnie: alatta szennyes folyó hömpölygött, amelyben kígyók, sárkányok, skorpiók nyüzögtek, és vize dögletes bűzt árasztott. Ám az angyal már adta is a parancsot: – Menj át a hídon, mert más választásod nincsen. – Már hogy tudnék átmenni rajta anélkül, hogy bele ne esnék ebbe a förtelmes vízbe – hőkölt vissza a fráter. – Gyere csak utánam – utasított az angyal – lépj mindig a nyomomba, és szerencsésen át fogsz jutni a másik partra.

Meg is indultak, el is értek a híd közepéig, akkor azonban hopp, váratlanul fölröppent az angyal, és egyre távolodva egy igen messze fekvő magas hegy tetejére szállt. A fráter meg ott maradt egyedül, vezető nélkül. Egy darabig tekintetével az angyalt kísérte, aztán meg lenézett a folyóba, és elrettenve látta, amint azok a szörnyek ott lenn kiemelkedve a vízből szájukat tátogatják, s csak a pillanatra várnak, hogy amikor lepottyan, bekaphassák. Borzasztó remegés fogta el, nem mert mozdulni sem előre, sem hátra, tehetetlen félelmében hang sem jött ki a torkán. Szorongatott helyzetében egyedül Isten segítségére számíthatott, lekuporodott hát, átkarolta a pallót, és zokogva teljes szívből imádkozni kezdett Istenhez, hogy végtelen irgalmában könyörüljön rajta. Hát egyszer csak mit érez? Mintha szárnyai nőnének. Nem bírt magával és türelmetlenségében, hogy minél előbb utolérhesse az angyalt, túl hamar megpróbált elszállni, mivel azonban szárnyai nem voltak még elég erősek, visszaesett a hídra, s kihulltak zsenge tollai. Újra megkapaszkodott tehát a pallóban, és Istenhez fohászkodott. Erre megint kezdtek serkedni szárnyai, ám most sem bírta kivárni, hogy kellően megerősödjenek és idő előtt fölröpülvén, csakúgy visszazuhant, mint az előbb, s elhullatta tollait is. Látván, hogy a sietség nem vezet eredményre, így kezdett okoskodni magában: „Már annyi bizonyos, ha harmadszor is szárnyaim találnak nőni, szépen kivárom, míg megerősödnek, s akkor majd sikerül elrepülnöm innen.” Így tűnődött magában, és hát harmadszor is kezdett szárnyakat eresztetni. Most aztán nem siette el a dolgot, s amint várta, csak várta az eredményt, úgy tűnt neki, hogy a három szárnyonövés alatt már jó százötven évet várakozott vagy még annál is többet. Végül minden erejét összeszedve nagy szárnycsapásokkal a levegőbe emelkedett, s elszállt ahhoz a palotához, ahová az angyalt bemenni látta. Odaérkezve mindjárt zörögni kezdett a kapun. – Ki vagy? – kérdezte tőle a kapus – ide hívom Szent Ferencet, vajon ismer-e téged.

Miközben a kapus odajárt Szent Ferencért, a fráter jobban szemügyre vehette a palotát. Csodálatos falai átlátszóak voltak, így világosan látta a szentek kórusait s mindazt, ami odabenn történik. Egészen elámulva állt ott, amikor megérkezett Szent Ferenc Bernát és Egyed testvérrel, s a szent férfiak és asszonyok megszámlálhatatlannak tűnő sokaságának kíséretében. Szent Ferenc mindjárt odaszólt a kapusnak: – Engedd be, mert ő is közülünk való. – Amint belépett, olyan édesség járta át szívét, hogy elfelejtett minden szenvedést, mintha nem is élte volna át őket. Szent Ferenc még beljebb vezette, sok csodálatos dolgot mutatott meg neki, majd így szólt hozzá: – Fiaskám, most visszatérsz a földre, és hét napig ott tartózkodol. Ezalatt gondosan készülj föl, hét nap elteltével érted megyek, és elhozlak ide, az üdvözültek országába. Szent Ferenc csillagokkal ékesített, gyönyörű palástba volt öltözve, öt szent sebe, mint öt fényesen tündöklő csillag sugaraival beragyogta az egész palotát.

Bernát testvér fején csillagkorona volt, Egyed testvért pedig fényár vette körül. Sok más szent testvér foglalt ott még helyet, akiket a földön sohasem látott.

Szent Ferenc elbocsátotta tehát, ő meg, bár nem valami szívesen, visszament a földre. A testvérek a kolostorban éppen primára csöngettek, amikor fölébredt és magához tért. Ebből világossá vált előtte, hogy látomása mindössze a hajnali imádság végétől reggel hatig tartott, noha neki hosszú éveknek tetszett. Gvárdiánjának rendre elmondta látomását, majd a hetedik nap közeledtével láz tört ki rajta, a nyolcadik napon pedig ígérete szerint eljött érte Szent Ferenc, s nagy sereg szent kíséretében lelkét az örök boldogság honába vitte.

Krisztus dicséretére. Amen.

27. Szent Ferenc Bolognában prédikál, és fölvesz rendjébe két tudós diákot

Midőn Szent Ferenc egy alkalommal Bolognába érkezett, szinte az egész város összesereglett látására. Akkor volt a tömeg, hogy alig lehetett megközelíteni a város főterét. Mikor aztán a tér teljesen megtelt férfiakkal, nőekkel és diákokkal, Szent Ferenc egy magasabb helyre állt föl, és a Szentlélek ihletésére prédikálni kezdett. Olyan fenségesen beszélt, mintha nem is ember, hanem angyal szólt volna. Ihletett szavai hegyes nyílként járták át hallgatói szívét, s hatására az emberek sokasága bűnbánatra tért.

Köztük volt két tudós diák is, Ancona tartományából való nemes ifjak, az egyiket Pellegrinónak, a másikat Riccierinek hívták. Ezek a prédikáció után az isteni kegyelem indítására Szent Ferenchez léptek, kijelentették, hogy szakítani akarnak a világgal, és fölvetelüket kérték a rendbe. Szent Ferenc égi útmutatás alapján jól tudván, hogy Isten küldte őket, s jámborul fognak élni a szerzetben, látván továbbá őszinte buzgalmukat, örömmel tett eleget kérésüknek, és így szólt hozzájuk: – Te, Pellegrino, az alázatosság útját fogod járni; te pedig, Riccieri, a testvéreket fogod szolgálni.

Így is történt. Mert Pellegrino semmiképp sem akart fölszentelt páter lenni, hanem mindvégig egyszerű laikus testvér maradt, noha művelt ember és kitűnő jogtudós volt. Alázatossága által olyan tökéletességre jutott, hogy Bernát testvér, Szent Ferenc elsőszülött fia az egyik legkiválóbb testvérnek tartotta. Erényekben gazdagon költözött át az örökkévalóságba, s életében csakúgy, mint halála után számos csoda történt közbenjárására.

Riccieri testvér pedig hűséges odaadással szolgált a testvéreket, Szent Ferenc különleges bizalmába fogadta őt, s nagy titkokat tárt föl előtte. Anconai tartományfőnöksége idején nagy tapintattal és bölcsességgel kormányozta a provinciát. Idő múltával mindazonáltal Isten megengedte, hogy súlyos kísértés ostromolja lelkét. Gyötrelmek és aggodalmak közepette böjttel és önsanyargatással, könyörgéssel és imádsággal éjjel-nappal keményen küzdött ellene. Mindhiába, mert a kísértést semmi módon sem sikerült elűznie. Már-már a kétségbeesés szélén állott, mert azt hitte, Isten elhagyta őt. Végso keserűségében az a mentő gondolata támadt, hogy fölkeresi Szent Ferencet. Így okoskodott magában: „Ha Szent Ferenc ugyanolyan barátságosan és bensőségesen fogad, ahogy szokott, akkor biztosra veszem Isten irgalmát; ám ha nem, akkor ez annak a jele, hogy Isten végleg eltaszított magától.”

Fölkerekedett tehát, hogy elmenjen Szent Ferenchez, aki akkor az assisi püspök palotájában súlyos betegen feküdt. Isten kinyilvánította neki Riccieri testvér küzdelmét, lelkiállapotát, elhatározását és jövetelét. Nyomban hívatta Leó és Maseo testvért, s így szólt hozzájuk: – Siessetek, az én drága fiacskám, Riccieri testvér elé. Köszöntsétek és öleljétek meg nevemben, s mondjátok meg neki, hogy valamennyi testvérünk között őt különösképpen szeretem. – Ezek elmentek, és útközben találkoztak Riccieri testvérral, szeretettel köszöntötték és megölelték őt, majd átadták Szent Ferenc üzenetét. Riccieri testvért erre olyan boldog érzés töltötte el, hogy majd kibújt bőréből. Őszinte szívvel hálát adott Istennek, és folytatta útját Szent Ferenchez.

Bár Szent Ferenc súlyos beteg volt, amikor közeledni hallotta Riccieri testvért, fölkelt ágyából, elébe ment, és nyájasan átölelve őt így szólt: – Fiacskám, drága Riccieri testvérem, valamennyi testvérünk között téged különösképpen szeretlek. Majd a szent kereszt jelét rajzolta homlokára, megcsókolta őt, s így folytatta: – Drága fiacskám, Isten ezt a kísértést érdemeid gyarapítására engedte meg, ám ha már sokallod, múljék el tőled. – És halljatok csodát! Abban a szempillantásban, hogy Szent Ferenc kiejtette ezeket a szavakat, Riccieri testvérnek minden kísértése megszűnt, mintha soha nem is lett volna. Lelke pedig nagy megnyugvással telt el.

Krisztus dicséretére. Amen.

28. Bernát testvér erényeiről

Mily bőséges kegyelmével árasztja el Isten azokat, akik Krisztus szeretetért elhagyják a világot, és az evangéliumi szegénység szerint élnek, szépen mutatja Bernát testvér esete, aki miután Szent Ferenc kámzsájába öltözött, az égiesen szemlélődve gyakran elragadtatásba esett.

Többek között az egyik alkalommal, amikor a templomban misét hallgatott, egész valójával annyira el volt merülve Istenben, hogy nem vette észre az úrfölmutatás pillanatát. Se le nem térdelt, se a csuklyáját nem húzta hátra, mint a többi testvér, hanem érzéketlenül a külvilág számára, anélkül hogy szeme megrebbent volna, hajnaltól kilenc óráig egyfolytában egy pontra szegezte tekintetét. Majd pedig magához térvén, föl-alá járt a kolostorban, és csodálatot kifejező hangon kiáltotta: – Ó, testvérek, ó testvérek, ó testvérek! Van-e oly előkelő nagyúr széles e földön, akinek ha egy gyönyörű, arannyal megrakott palotát ígérnek, készségesen el ne vinne egy trágyával teli zsákot, hogy megkapja az értékes kincset? – Erre az égi kincsre, amely az Istent szeretők jutalma, vágyakozott Bernát testvér, s ezért tizenöt esztendőn át lelkét és tekintetét szüntelenül az ég felé irányította. Ez idő alatt étkezés közben soha nem csillapította teljesen éhségét, noha mindig evett egy kicsit abból, amit eléje raktak. Azt tartotta ugyanis, hogy kisebb értékű az önmegtartóztatás, ha egyáltalán meg se kóstoljuk az ételt. Az az igazi önmegtartóztatás, ha mérsékelni tudjuk magunkat, amikor az étel ízlik.

Életszentsége olyan világosságot gyújtott elméjének, hogy nagy tudósok fordultak hozzá fogas kérdéseknek, valamint a Szentírás homályos helyeinek megfejtésére, s ő minden nehézséget megoldott. Mivel szelleme szabad és független volt a földiektől, fecske módján szárnyalt a szemlélődés magaslataira. Olykor hús, sőt harminc napig tartózkodott magas hegyek ormán az égiesen elmerülve. Ezért mondta róla Egyed testvér, hogy senki más emberfiának nem adatott meg az, ami Bernát testvérnek, tudniillik hogy röptében táplálkozhassék, mint a fecske. Istentől kapott különös ajándékai miatt Szent Ferenc szívesen és gyakran beszélgetett vele, akár éjjel volt, akár nappal. Előfordult, hogy együtt találták őket az erdőben, miután egész éjszakán át elragadtatott lélekkel Istenről társalogtak.

Krisztus dicséretére. Amen.

29. Ruffino testvért félrevezeti, és kétségbeesésbe sodorja a sátán

Ruffino testvért³¹ Assisi városának egykor igen előkelő polgárát, majd Szent Ferenc jámbor életű társát egy időben üdvössége dolgában fölöttébb hevesen gyötörte és kísértette a sátán. Egészen búskomor lett, mert az ördög szívébe lopta a gondolatot, hogy elkárhozik, nincs az üdvösségre kiszemeltek között, s ezért kárba vész a szerzetben végzett minden fáradozása. Több napja gyötrődött már, de szégyenkezésből nem tárta föl szorult helyzetét Szent Ferenc előtt. Mindazonáltal nem hagyott föl sem az imádsággal, sem a szokásos önsanyargatással. Keserűségét ezért az ördög még azzal növelte, hogy a belső kísértés mellett hamis jelenésekkel külső támadást is intézett ellene. Egyszer a Megfeszített alakjában jelent meg neki, és így szólt hozzá:

– Ó, Fráter Ruffino, miért kínozod magad önsanyargatással és imával, hiszen te nem tartozol a kiválasztottak közé? Elhiheted nekem, mert én tudom legjobban, kit választottam ki és kit rendeltem az örök életre. Bernardone Péter fiára meg ne hallgass, még ha az ellenkezőjét állítaná is neked. Sőt egyáltalán meg se kérdezd őt efelől, minthogy sem ő, sem más nem tudja ezt kívülem, aki az Isten Fia vagyok. Bizonyos lehetsz tehát abban, hogy elkárhozol, miként Ferenc atyád és az ő apja is a kárhozottak közé kerül, és mindenki csalódní fog, aki őt követi. – Miután ezeket elmondta, hirtelen eltűnt. Ruffino testvér lelkét annyira elhomályosította a sötétség fejedelme, hogy elvesztette Szent Ferenc iránti bizalmát és szeretetét. S már eszébe se jutott, hogy beszámoljon neki a kísértésekről.

Ám amit Ruffino testvér eltitkolt, azt a Szentlélek kinyilvánította a szent atyának. Látván tehát Szent Ferenc lelki szemeivel, milyen veszedelembé sodródott az említett fráter, elküldte érte Maseo testvért. Ruffino testvér azonban mogorván így utasította el őt: – Mi dolgom van nekem fráter Ferencel? – Maseo testvér az isteni bölcsesség fényében fölismerte az ördög cselvetését, és azt válaszolta: – Ó, Ruffino testvér, hát nem tudod, hogy Ferenc testvér olyan, mint az Isten angyala, aki megvilágosítja a lelkeket, és aki által mi is tömérdek kegyelmet kaptunk Istentől? Mindenképpen azt akarom, hogy elmenj hozzá, mert látom, hogy félrevezetett a sátán.

Ruffino testvér ekkor mégis csak elindult Szent Ferenchez, aki mikor közeledni látta, így kiáltott neki: – Ó, Ruffino testvér, te haszontalan, hát kinek hittél! – Amint aztán odaért hozzá, Szent Ferenc rendre elsorolta neki mindazokat a kísértéseket, amelyekkel az ördög megkönyékezte őt. Világosan bebizonyította, hogy nem Krisztus, hanem a sátán jelent meg neki, s ezért nem szabad hitelt adnia szavainak. Majd így folytatta: – Ha pedig megint azt találja mondani a sátán: „Kárhozott vagy”, ezt feleld neki: „Nyisd ki a szád, hadd tömjem meg sárral!” S ez lesz a biztos jele, hogy a sátánnal állsz szemben, mert erre a mondásra rögtön elhordja magát. Ám – jegyezte meg Szent Ferenc – abból is fölismerhetted volna, hogy az ördög látogatott hozzád, mert minden jóra megkeményítette a szívedet, és éppen ez az ő mestersége. Az áldott Krisztus sohasem keményíti meg a hívő ember szívét, ellenkezőleg, inkább meglágyítja, amint a próféta szája által hirdeti: Elveszem tőletek a köszívet, és húsból való szívet adok helyette nektek.

Akkor Ruffino testvér látva, hogy Szent Ferenc ismeri megkísértésének még a körülményeit is, és mélyen meghatódva beszédén, keservesen sírni kezdett, földre borult, és alázatosan megvallotta: hibát követett el, hogy eltitkolta előtte lelki viszontagságait. Szent

³¹ Di Scipione Ruffino, Szent Klára apai nagybátyjának fia, Assisi egyik legtekintélyesebb családjának sarja volt. Valószínűleg 1211-ben lépett Szent Ferenc rendjébe. 1270-ben halt meg. A történet az Assisi fölött lévő „Eremo degle Carceri” nevű remetelakások egyikében zajlott le, ahol ma is mutatják Ruffino testvér barlangját.

Ferenc intelmei megerősítették és megvigasztalták, így aztán minden jóra fordult. Végül ezekkel a szavakkal bocsátotta el őt Szent Ferenc: – Most menj, fiacskám, gyónjál meg, folytasd imádságaidat, és légy abban a biztos tudatban, hogy ez a megpróbáltatás lelked javára és megnyugvására szolgál, amint hamarosan magad is meggyőződhetél róla.

Ruffino testvér visszatért erdei cellájába, és sűrű könnyek közt imádkozni kezdett, amikor egyszer csak megint megjelent, külső látszatra Krisztus személyében, az ellenség, és azt mondta neki: – Ó fráter Ruffino, hát nem megmondtam neked, ne higgy Bernardone Péter fiának, és ne fáraszd magad a sírással és az imádsággal, mert mindenképpen kárhozatra vagy ítélve? Mit érsz vele, ha életedben sanyargatod magad, de halálod után úgymint elkárhozol? – Ruffino testvér sem volt ám rest, s nyomban megfelelt neki: – Nyisd ki szád, hadd tömjem meg sárral! Erre az ördög sebbel-lobbal elmenekült, s dühében akkora fürgeteget támasztott, hogy a szomszédos Subasio hegyének kövei megrepedtek, és hosszú időn át hatalmas robajjal gördültek lefelé, s ahogy lezúdulva nagy erővel egymáshoz ütődtek, félelmetes tüzet csiholtak a völgyben. A rettenetes zajra Szent Ferenc és társai nagy álmélkodással kijöttek a kolostor elé, hogy megtudják, mi történt. És a mai napig is látható ott a hatalmas kőomlás.

Ruffino testvér így személyesen is meggyőződött róla, hogy az ördög volt, aki rászédte őt. Még egyszer elment Szent Ferenchez, újból lábai elé vetette magát, és beismerte hibáját. Szent Ferenc szíves szavakkal bátorította, és megvigasztalódva küldte őt vissza cellájába. Amikor ott mély áhítatba merülve imádkozott, az isteni szeretet melege járta át a lelkét, mert az áldott Krisztus jelent meg neki, és így beszélt hozzá: – Jól tetted, hogy hittél Ferenc testvérnek, mert bizony a sátán volt az, aki téged elkeserített. Én vagyok Krisztus, a te Mestered, s hogy bizonyossá tegyelek felőle, ezt a jelet adom neked: amíg csak élsz, se szomorúságot, se bánatot nem fogsz többé érezni. – Krisztus ezzel eltűnt, Ruffino testvérnek pedig szívét olyan édes örömmel, elméjét olyan emelkedettséggel töltötte el, hogy mintegy föloldódva Istenben, éjjel-nappal elragadtatásban élt.

Attól kezdve üdvössége biztos tudatában annyira megerősödött a kegyelemben, hogy egészen más emberré vált, s ha a többiek hagyják, minden idejét imádságban és elmélkedésben töltötte volna. Szent Ferenc azt mondta Ruffino testvérről, hogy őt Jézus Krisztus már életében szentté avatta, s ha ő maga nem hallaná, bátran merné Szent Ruffinónak nevezni, jóllehet még itt a földön él.

Krisztus dicséretére. Amen.

30. Szent Ferenc Ruffino testvérét mezítelenül küldi prédikálni Assisibe

Az említett Ruffino testvér az állandó szemlélődés következtében annyira el volt merülve Istenben, hogy szinte érzéketlenné vált környezetével szemben, és csak a legkritikább esetben szólalt meg. Különben sem volt valami jó beszélőkéje, a prédikáláshoz meg éppen semmi tehetsége sem volt. Mindazonáltal Szent Ferenc egy ízben mégis fölszólitotta őt, hogy menjen Assisibe, és Isten sugallata szerint prédikáljon a népnek.

Ruffino testvér erre szabadkozni kezdett: – Tisztelendő Atyám, kérlek, légy elnézéssel irántam, és ne küldj prédikálni. Jól tudod, hogy nincs képességem hozzá, amellet pedig együgyű és tanulatlan vagyok. – Szent Ferenc azonban azt mondta neki: – Mivelhogy nem engedelmeskedtél azonnal, a szent engedelmesség nevében megparancsolom, hogy mezítelenül, csupán alsóneműben menj Assisibe, térj be egy templomba, és prédikálj a népnek.

Ruffino testvér a parancsra levetkőzik, mezítelenül Assisibe siet, betér az egyik templomba, meghajol az oltár előtt, föllép a szószékre, és prédikálni kezd. A látványra a gyerekek meg a felnőttek is nevetésbe törtek ki, és azt mondogatták: Na tessék, ezek annyit sanyargatják magukat, hogy megkergülnek, és elvesztik az eszüket.

Közben Szent Ferenc visszagondolva a történetekre, mégpedig Ruffino testvér föltétlen engedelmességére, aztán meg a neki adott túl kemény parancsra, ilyenformán kezdett szemrehányást tenni magának: „Honnan volt merszed, Bernardone Péter fia, hitvány kis emberke, hogy Ruffino testvért, Assisi egyik legelőkelőbb családjának sarját, mint valami bolondot mezítelenül küldjed prédikálni a városba? Az Isten szerelmére, próbáld hát ki magad, amit másoknak parancsolsz.” Hirtelen fölindulásában maga is levetkőzik, és Leó testvérral, akire a saját és Ruffino testvér ruháját bízta, Assisibe indult. Ahogy meglátták az assisibeliek, abban a hiszemben, hogy a túlzott vezekléstől neki is elment az esze, gúnyt űztek belőle. Ő pedig bement abba a templomba, ahol Ruffino testvér prédikált, és éppen ezeket mondta a népnek: – Ó, szeretteim, őrizkedjete a világtól, szakadjatok el bűneitektől, és adjátok vissza a másét, ha meg akartok menekülni a pokoltól! Tartsátok meg Isten parancsait, szeressétek Istent és felebarátotokat, ha az égbe akartok jutni! Tartsatok bűnbánatot, ha el akarjátok nyerni a mennyek országát! – Akkor aztán Szent Ferenc ment föl a szószékre, és oly csodálatosan prédikált a világ megvetéséről, az igazi bűnbánatról, az önkéntes szegénységről, a mennyország utáni vágyakozásról, valamint arról a szenvedésről, amelyet a mi Urunk Jézus Krisztus mezítelenségében és megcsúfoltatásában elviselt, hogy a prédikációra tömegesen összegyűlt férfiak és nők mélységes áhítattal és szívbeli töredelemmel mindnyájan zokogni kezdtek. Azon a napon nemcsak a templomban, hanem egész Assisiben annyira siratták Krisztus kínszenvedését, mint annak előtte sohasem.

Miután cselekedetükkel a hívek vigasztalását és épülését szolgálták, Szent Ferenc ráadta Ruffino testvérré csuháját, maga is felöltözött, s visszatértek Porzioncola kolostorába. És dicsérték s magasztalták az Urat, aki erőt adott hozzá, hogy megalázkodva legyőzzék magukat, és hogy példájukkal megmutassák Isten báránykáinak, milyen üdvös megvetni a világot. Ez alkalommal annyira megnövekedett a nép tisztelete irántuk, hogy boldognak tartotta magát, aki kámzsájuk szegélyét illethette.

Krisztus dicséretére. Amen.

31. Szent Ferenc ismerte társainak erényeit és hibáit

Valamint a mi Urunk Jézus Krisztus az evangéliumban mondja magáról: Ismerem juhaimat, és ők ismernek engem, akként boldog Szent Ferenc Atyánk is mint jó pásztor, isteni útmutatás alapján, ismerte társainak érdemeit és erényeit, nemkülönben hibáit és gyöngéit. Ezért mindegyiküket a legmegfelelőbb bánásmódban tudta részesíteni: megalázta a gőgösöket, és fölmagasztalta az alázatosokat, ostorozta a hibákat, és dicsérte az erényeket, amint láthatjuk azokból a nyilatkozataiból, amelyeket első kis családjá tagjairól tett.

Ezek közül való az, amit akkor mondott, amikor egyszer az egyik kolostorban, említett első társaival összeült, hogy Istenről beszélgessenek. Ruffino testvér nem volt velük, mert az erdőben elmélkedett, ám a beszélgetés előrehaladtával egyszer csak előjött, és ott ment el nem messze előttük. Amikor Szent Ferenc megpillantotta, ezzel a kérdéssel fordult a többiekhez: – Mondjátok csak, kit tartotok a legjámorabb léleknek ezen a világon? – Azok azt felelték, hogy őt magát, Szent Ferencet. Erre így szólt hozzájuk: – Én, drága testvéreim, Istennek legméltatlanabb és leghitványabb teremtese vagyok a földön. De látjátok Ruffino testvért, aki most jött ki az erdőből? Isten tudtomra adta, hogy az ő lelke a világ három legjámorabb lelke közül való. Bizony mondom nektek, hogy nem haboznék őt még életében Szent Ruffinónak nevezni. Lelke ugyanis annyira megszilárdult a kegyelem állapotában, hogy Jézus Krisztus már a szentek sorába iktatta a mennyekben. – Szent Ferenc azonban soha nem nyilatkozott erről Ruffino testvér jelenlétében.

Hogy Szent Ferenc társai hibáit is hasonlóképpen ismerte, világosan kitűnik fráter Éliás esetéből, akit gyakorta megfeddett kevélysége miatt; továbbá fráter Della Cappella János esetéből, akiről eleve megmondotta, hogy föl fogja akasztani magát; valamint ama fráteréből, akinek az ördög a torkát szorongatta, amikor engedetlensége miatt büntetést kapott; és még megannyi más testvér esetéből, akiknek titkos hibáit és erényeit egyként ismerte az áldott Krisztusnak kinyilatkoztatásából. Amen.

32. Masseo testvér kész odaadni szeme világát az alázatosság kegyelméért

Szent Ferenc első társai minden erejükkel arra törekedtek, hogy szegények legyenek a földi javakban és gazdagok az erényekben, mert ezáltal lehet elnyerni a valódi, égi és örök kincseket.

Egyik napon, amikor azért gyűltek össze, hogy Istenről beszélgessenek, egyikük a következő példát mondta el: – Élt egyszer egy ember, Istennek nagy barátja, aki mind a cselekvő, mind a szemlélődő életben bőséges kegyelmekben részesült, s ugyanakkor oly mélyen alázatos volt, hogy a legnagyobb bűnösnek tartotta magát. Az alázatosság megerősítette a kegyelmi állapotban, szüntelenül gyarapította erényeit és isteni adományait, és megőrizte őt a büntől. – Amikor Masseo testvér az alázatosságról ezeket a rendkívüli dolgokat hallotta, és fölismerte benne az örök élet zálogát, olyan hő vágyat érzett utána, hogy lángoló buzgalmában égre emelt arccal megfogadta, és szilárdan elhatározta, hogy addig semminek sem fog örülni az életben, amíg ennek az erénynek nem jut tökéletesen a birtokába. Attól kezdve szinte állandóan cellájába zárkózott, böjttel és virrasztással, imával és zokogással sanyargatta magát, hogy megkapja Istentől az alázatosság ajándékát, amellyel Istennek ama bizonyos barátja annyira meg volt áldva, és amely nélkül saját magát a pokolra méltónak ítélte.

Már jó ideje élt e kívánságban, amikor egyik nap az erdőbe ment, és ott föl-alá járkálva könnyhullatás, sóhajok és fohások közt égő vággyal kérte Istentől ezt az égi erényt. És mert az Úristen szívesen meghallgatja az alázatos és töredelmes szívűeket, Masseo testvér egyszer csak egy hangra lett figyelmes, amely a mennyből jött, és ismételten így szólította: Masseo testvér! Masseo testvér! – Mindjárt fölismerte benne Krisztus hangját, és ezért így válaszolt: – Uram! Uram! Krisztus akkor azt kérdezte tőle: – Mit adnál nékem cserébe azért a kegyelemért, amit annyira óhajtasz? – Masseo testvér pedig azt felelte: – Uram, örömet adom érte a két szemem világát. – Krisztus erre így szólt: – Én pedig azt akarom, hogy elnyerd a kegyelmet, és megmaradjon szemed világa. – S ezzel elnémult a hang. Masseo testvér annyira eltelt Isten ajándékával és megvilágosító kegyelmével, hogy attól kezdve szüntelen ujjongásban élt. Amikor imádkozott, gyakran még akkor is föl-fölujjongott, galamb módjára tompán egyhangú u-u-u bugást hallatva. Örömtől ragyogó arccal és vidám szívvel végezte elmélkedését. S olyan alázatossá vált, hogy a világ legparányibb emberének tartotta magát.

Megkérdezte tőle egyszer falleronei Jakab testvér, hogy ujjongásában miért nem változtatja hangját. Nagy vidáman azt felelte, hogy ha valamiben minden jót megtalálunk, nem szükséges azon bármit is változtatnunk.

Krisztus dicséretére. Amen.

33. Szent Klárát személyesen meglátogatja a pápa

Szent Klára, a megfeszített Krisztusnak odaadó jegyese és Szent Ferencnek kedves virágszála annyira a szentség hírében állott, hogy nemcsak a püspökök és a bíborosok, hanem maga a pápa is nagy örömmel látta és hallgatta, s ezért gyakran személyesen meglátogatta.³²

Az egyik alkalommal a kolostorba ment hozzá a szentatya, hogy a mennyei dolgokról beszélgessen vele. Társalgás közben Szent Klára asztalt terítettett, és kenyereket hozatott, hogy majd áldja meg a szentatya. Amikor aztán a lelki beszélgetést befejezték, Szent Klára nagy tisztelettel a pápa elé térdelt és kérte, áldja meg az asztalra tett kenyereket. Ám a szentatya azt mondta: – Hűséges leányom, Klára, azt kívánom, hogy te áldd meg a kenyereket annak a keresztnek a jelével, amelynek egészen átadtad magadat. – Szent Klára erre így szólt: – Bocsáss meg, Szentséges Atyám, de méltán illethetne szemrehányás, ha Krisztus utódjának jelenlétében én, hitvány fehérnép áldást merészkednék osztani. – A pápa meg így felelt: – Nehogy cselekedeted elbizakodottságnak számítson, hanem érdemedre szolgáljon, az engedelmisség nevében parancsolom, hogy ezeket a kenyereket a szent kereszt jelével Isten nevében áldd meg.

Akkor Szent Klára, az engedelmisség leánya, nagy áhítattal megáldotta a kereszt jelével a kenyereket. S halljatok csodát! Nyomban minden kenyéren gyönyörűen bevésve megjelent a szent kereszt jele! A kenyerek egy részét aztán megették, másik részét pedig a csoda miatt megőrizték. A szentatya, miután tanúja volt a csodának, vett a kenyérből, és hálát adott Istennek, majd megáldotta Szent Klárát, és eltávozott.

Ebben az időben Szent Klárának édesanyja, Ortolana nővér és húga, Ágnes nővér is a kolostorban éltek, mindketten erényekkel és a Szentlélek ajándékaival teljesek, mint ahogy szent életű volt a többi velük lakó apáca is. Szent Ferenc sok beteget küldött hozzájuk, ők pedig imádságukkal és a kereszt jelével valamennyit meggyógyították.

Krisztus dicséretére. Amen.

³² A pápák közül Szent Klárát – a szentté avatási pör aktáinak tanúsága szerint – fölkereste IX. Gergely, bizonyosan 1228-ban, amikor Szent Ferenc szentté avatása alkalmából Assisiben járt. Mind az említett akták, mind pedig Celanói Tamás Szent Klára-életrajza szerint, IV. Ince meglátogatta őt halálos ágyán, tehát 1253-ban, amely év folyamán három ízben, hónapokig is, Assisiben tartózkodott.

34. Egyed testvért fölkeresi Szent Lajos, Franciaország királya

Szent Lajos, Franciaország királya zarándokútra indult, hogy meglátogassa a világ búcsújáró helyeit. Mivel sokat hallott Szent Ferenc egyik első társáról, Egyed testvérről és rendkívüli életszentségéről, elhatározta magában, hogy személyesen fölkeresi őt. Elment tehát Perugiába, ahol Egyed testvér akkor tartózkodott.³³ Amikor néhány kísérőjével mint ismeretlen, szegény zarándok a barátok kolostorának kapujához ért, nagy sürgősen kérette Egyed testvért, nem árulva el kilétét a kapus testvérnek. A kapus tehát csak annyit mondott Egyed testvérnek, hogy egy zarándok keresi; Isten azonban kinyilvánította neki, hogy Franciaország királya várja őt a portán. Erre nagy sietséggel elhagyta celláját, és a kapuhoz szaladt.

Bár soha nem találkoztak még, amikor meglátták egymást, minden kérdezősködés nélkül nagy áhítattal letérdeltek, s olyan bensőségesen ölelkeztek össze, és csókolták meg egymást, mintha réges-régi barátság fűzte volna össze őket. Egyikük sem szólt egy szót sem, csak csendesen átölelve tartották egymást. S miután jó időt töltöttek így együtt néma ölelésben, szépen elváltak egymástól. Szent Lajos útra kelt, Egyed testvér meg visszament cellájába.

Amikor a király már távozóban volt, valamelyik barát, aki tanúja volt a jelenetnek, gyorsan megkérdezte egyik kísérőjétől, vajon ki lenne az, aki oly hosszasan ölelkezett Egyed testvérral. Az elárulta, hogy nem más, mint Lajos, Franciaország királya, aki csak azért jött ide, hogy meglátogassa Egyed testvért. A barát aztán továbbadta a hírt a többieknek, azok meg erre mindnyájan lamentálni kezdtek Egyed testvér viselkedése miatt, s így tettek neki szemrehányást:

– Ó Egyed testvér, hogy lehettél ilyen faragatlan, hogy semmit sem mondtál egy valódi királynak, aki nemcsak azért jött ide, hogy lásson téged, hanem hogy néhány szót is halljon tőled.

Egyed testvér pedig így felelt meg nekik:

– Drága testvéreim, ne csodálkozzatok a történeten. Amint ugyanis összeölelkeztünk, nem volt már többé szükség beszédre. Az isteni bölcsesség fénye ugyanis föltárta előttem az ő szívét és előtte az enyémet; így isteni közreműködéssel kiolvashattuk egymás szívéből azt, ami mondandónk volt egymásnak. Ezen a módon sokkal jobban megértettük egymást, mintha szavakkal szóltunk volna, s ez nagy megnyugvásunkra szolgált. Az emberi nyelv ugyanis tökéletlen arra, hogy kifejezze Isten rejtett titkait. S ezért, ha beszéddel akartuk volna visszaadni azt, amit szívünkben éreztünk, inkább nyugtalanság maradt volna bennünk, mint megnyugvás. És biztosíthatlak benneteket, hogy a király teljes szívbeli megnyugvással távozott.

Krisztus dicséretére. Amen.

³³ A történeti források nem tudnak arról, hogy IX. Szent Lajos (1215–1270) Itáliában, illetőleg Egyed testvér (meghalt 1261-ben) Franciaországban járt volna. A találkozás tehát legenda.

35. A beteg Szent Klára karácsony éjszakája

Szent Klára egyszer olyan beteg volt, hogy még a templomi közös imádságokon sem tudott megjelenni. Amikor elérkezett Krisztus születésének ünnepe, az apácák mind elmentek a hajnali zsolozsmára, neki pedig ágyban kellett maradnia. Nagyon bánkódott, hogy nem részesülhet a többiekkel együtt a lelki örömeikben. Ám Jézus Krisztus, az ő jegyese nem akarta őt vigasztalanul hagyni, ezért csodálatos módon angyalai által elvitette őt Szent Ferenc bazilikájába, s így lehetővé tette, hogy jelen legyen az éjféli misén és a hajnali zsolozsmán, sőt meg is áldozhasson, s mindennek végeztével visszavitte őt ágyába.

Az apácák pedig, miután Szent Damján-templomban befejeződött az istentisztelet, visszatértek Szent Klarához, és így szóltak hozzá: – Ó, Anyánk, Klára nővér, mily nagy örömben volt részünk Jézus születésének ezen a szent éjszakáján! Bár megengedte volna Isten, hogy te is velünk légy! – Szent Klára erre így válaszolt:

– Drága nővéreim és lányaim, hálát és dicséretet zengek az én Uramnak, az áldott Krisztusnak, mert nemcsak részt vehettem e szent éjszaka megünneplésében, hanem még nagyobb lelki örömben volt részem, mint nektek: mivelhogy Szent Ferenc Atyám gondoskodásából és az én Uram Jézus Krisztus kegyelméből Szent Ferenc Atyám bazilikájában voltam, testi-lelki fülemmel hallottam az énekes zsolozsmát és az orgonajátékot,³⁴ és szentáldozásban is részesültem. Örvendeztetek tehát a nekem juttatott sok kegyelemért, és adjatok hálát a mi Urunk Jézus Krisztusnak. Amen.

³⁴ A csoda, amelyet a „Fioretti” kissé kiszínezve ad elő, 1252. karácsonyán történt. Szent Klára szentté avatási pörének aktái, valamint Celanói Tamás Szent Klára-életrajza csak arról szólnak, hogy Szent Klára betegágyában úgy *hallotta* a Szent Ferenc templomában folyó ünnepi szertartást, az ének és az orgona hangját, az egész zsolozsmát, „mintha ott jelen lett volna”. Viszont hozzátesszik, hogy *látta* is a templomban fölállított betlehemet. Ezekre való utalással nyilvánította XII. Piusz „Clarius explendescit” kezdetű, 1958. február 14-én kelt pápai levelével Szent Klárát a televízió védőszentjévé.

36. Szent Ferenc megmagyarázza Leó testvér látomását

Egy alkalommal, amikor Szent Ferenc súlyosan megbetegedett, Leó testvér ápolta őt. S történt, hogy amint az említett Leó testvér Szent Ferenc közelében imádkozott, egyszer csak elragadtatásba esett, és lélekben egy nagy, széles és veszedelmes sodrású folyó mellett találta magát. Ahogy ott állt, és nézte az átkelőket, megpillantott néhány barátot, akik nehéz terheket cipeltek, és amikor belegázoltak a folyóba, a víz sodra azonnal úgy elkapta őket, hogy mindjárt megfulladtak. Aztán jöttek mások, akik a folyó harmadáig, ismét mások, akik a folyó feléig jutottak, s voltak olyan barátok is, akik már egészen a másik part közelébe vergődtek, ám végül is a magukkal hozott súlyos terhek miatt mindegyiket elnyelte az ár, és ott veszttek. Leó testvér szíve nagyon megesett rajtuk. Aztán rögtön utánuk minden holmi és teher nélkül, a szent szegénység fényében ragyogva nagy sereg barát közeledett, ők is beléptek a folyóba, és minden baj nélkül szépen átkeltek a másik partra. Ezzel a jelenésnek vége volt, és Leó testvér magához tért.

Szent Ferenc pedig megsejtette Leó testvér látomását. Magához szólította, s megkérdezte tőle, mit látott? Leó testvér rendre elmondott neki mindent, s akkor ő így szólt: – Aminek szemtanúja voltál, az megfelel a valóságnak. A nagy folyó ez a világ. A befulladt barátok azok, akik az evangéliumi fogadalmat, kiváltképpen a fenséges szegénységet nem tartják meg. Akik pedig veszedelem nélkül keltek át a folyón, olyan barátok, akik a földi és testi dolgokkal nem törődnek, semmijük sincs ezen a világon, hanem megelégedve szerény ételükkel és ruházatukkal, boldogan követik a kereszten mezítelenül függő Krisztust, s vidáman és szívesen hordozzák Krisztus édes igáját, valamint a szent engedelmesség könnyű terhét. Éppen ezért könnyűszerrel jutnak át e mulandó életből az örök hazába. – Krisztus dicséretére. Amen.

37. Szent Ferenc imádságának hatására egy nemes ember belép a rendbe

Öreg este volt már, amikor egyszer Szent Ferenc, Krisztus szolgája társával egy hatalmas és gazdag nemes ember házához ért, aki olyan nagy előzékenységgel és odaadással fogadta őket, akár a paradicsom angyalait. Szent Ferenc ezért mindjárt nagyon megszerette, nem felejtve el, hogy amikor átlépték háza küszöbét, házigazdájuk barátságosan átölelte és megcsókolta őket, majd alázattal megmosta, megtörölgette és megcsókolta lábukat, aztán jó nagy tüzet gyújtott nekik, és megterítette az asztalt mindenféle finom falatokkal rakva eléjük, s miközben ettek, derűs arccal szolgálta őket.

Miután Szent Ferenc és társa megvacsorázott, a nemes ember így szólt: – Íme, Atyám, rendelkezésekre állok személyemmel és vagyonommal. Ha szükségetek lesz kámzsára, köpönyegre vagy bármi egyébre, vegyétek meg, és én helyettesek kifizetem. Készségesen gondoskodom minden szükségletekről, mert hála a jó Istennek megtehetem, minthogy bővelkedem a földi javakban, és Isten iránti szeretetből, akitől mindezt kaptam, szívesen teszek jót szegényeivel. Nagylelkűsége, szeretetméltósága és bőkezűsége miatt Szent Ferenc annyira megszerette őt, hogy másnap, amikor már útra keltek, azt mondta társának: – Ez a nemes ember annyira hálásnak és lekötelezettnek érzi magát Isten iránt, annyira odaadóan és nemes lelkűen viselkedik felebarátjával és a szegényekkel szemben, hogy igazán beillenék szerzetünkbe. Jegyezd meg, drága testvérem, hogy a lelki nemesség Isten tulajdonságai közül való, aki napfényt és esőt egyaránt ad az igazaknak és gonoszoknak, pusztán nagylelkűségéből. A szívbeli nemesség ugyanis a szeretet édestestvére, mert kioltja a gyűlöletet, és ébren tartja a tevékeny szeretetet. Én annyi jóra való készséget ismertem meg ebben az emberben, hogy szívesen látnám őt társaim között. Ezért azt akarom, hogy térjünk vissza hozzá valamelyik nap, hátha Isten arra indítja szívét, hogy szolgálatára hozzánk csatlakozzék. Imádkozzunk az Úrhoz, hogy ébressze föl szívében a vágyat, és adjon elegendő erőt kívánsága teljesítéséhez.

S halljatok csodát! Néhány nap múlva Szent Ferenc imádságára Isten elültette a nemes ember szívébe a vágyat. Azért Szent Ferenc így szólt társához: – Menjünk a nemes emberhez, mert megvan a reményem rá, hogy ugyanazzal a nagylelkűséggel, amellyel földi javait rendelkezésünkre bocsátotta, önmagát is följánlja szerzetünknek. – El is indultak, s amikor a palotája közelébe értek, Szent Ferenc így szólt társához: – Várj rám egy kicsit, mert előbb kérni akarom Istent, hogy utunkat siker koronázza, és Krisztus szentséges szenvedése érdeméért juttassa nekünk, szegényeknek és gyöngéeknek ezt a nemes zsákmányt, amelyet el akarunk ragadni a világtól. – Ezzel mindjárt félrevonult, és imádságba kezdett.

Isten úgy intézte a dolgot, hogy a nemes ember, amint kinézett palotájából, megpillantotta a buzgón imádkozó Szent Ferencet, látta, hogy Krisztus megjelenik neki, és előtte áll, sőt szemtanúja volt annak is, hogy Szent Ferenc teste imádság közben fölemelkedik a földről. E jelenet által Isten arra indította a nemes embert, hogy szakítson a világgal. Nyomban kijött palotájából, nagy lelkesedéssel futott az imádkozó Szent Ferenchez, lábai elé térdelt, s jámbor buzgalommal kérte őt, vegye föl szerzetébe, hogy bűnbánatot tarthasson vele. Tapasztalva, hogy könyörgését meghallgatta Isten, s hogy a nemes ember már sürgetően kéri, amit ő az imént még csak óhajtott, Szent Ferenc fölállt, örömtől áthatva megölelte és megcsókolta őt, őszintén hálát adva az Úrnak, hogy ilyen nemes lovaggal gyarapítja szerzetét.

A nemes ember most újból megszólalt: – Mit parancsolsz, hogy cselekedjem, Atyám? Kész vagyok arra, hogy vagyonomat szétozzam a szegények között, és így megszabadulva a földiektől kövessem veled Krisztust. – Így is tett. Szent Ferenc tanácsára szétoztotta mindenét a szegényeknek, belépett a szerzetbe, kemény bűnbánatot tartva szentül és jámbor meghittségben élt a testvérekkel, s végül elnyerte az örök életet. Krisztus dicséretére. Amen.

38. Szent Ferenc közbenjárására fráter Éliás megmenekül a kárhozattól

Amikor egyszer Szent Ferenc és fráter Éliás ugyanabban a kolostorban lakott, Szent Ferencnek kinyilvánította Isten, hogy fráter Éliás kárhozatra van ítélve; elhagyja a rendet, és végül a szerzetten kívül fog meghalni. Szent Ferenc emiatt olyan idegenkedést érzett Éliás iránt, hogy nem szólt többé hozzá, és egyáltalán nem érintkezett vele. Ha olykor úgy adódott, hogy fráter Éliás feléje közeledett, kitért útjából, hogy ne kelljen találkozniuk.

Fráter Éliás hamarosan észrevette, hogy Szent Ferenc húzódozik tőle, azért egyik nap odament hozzá, hogy beszéljen vele. Amikor látta, hogy Szent Ferenc el akarja kerülni a beszélgetést, szelíd erőszakkal visszatartotta, és szerényen kérlelni kezdte, fedje föl okát, miért idegenkedik személyétől. Szent Ferenc erre így felelt: – Ebből áll az ok: Isten kinyilvánította nekem, hogy bűneid miatt megvász a rendtől, és a rend kötelékein kívül fogsz meghalni; sőt azt is tudtomra adta, hogy kárhozatra vagy ítélve.³⁵

Amint meghallotta ezt fráter Éliás, így kezdett könyörögni hozzá: – Tisztelendő Atyám, Jézus Krisztus szerelmére kérlek, mégse fordulj el tőlem, s ne üzz el magadtól, hanem mint a jó pásztor, Krisztus példájára, keresd föl és fogadd vissza juhodat, mert elvész, ha magára hagyod. Imádkozz hát értem Istenhez, vonja vissza ítéletét, mert írva van, hogy Isten megváltoztathatja a kiszabott büntetést, ha a bűnös kész jóvá tenni vétkeit. Én annyira bízom imádságod erejében, hogy még a pokol kellős közepén is enyhülést éreznék, ha tudnám, hogy te imádkozol értem. Ismételten kérlek tehát, járj közbe értem Istennél, hogy fogadja irgalmába bűnös lelkemet, hisz azért jött e világra, hogy megmentse a bűnösöket. – Mindezt könnyek között, töredelmes szívvel mondta fráter Éliás.

Amire Szent Ferenc, a könyörületes atya megígérte, hogy imádkozni fog érte, amit meg is tett. Buzgó imádságára Isten értésére adta, hogy meghallgatta könyörgését, fráter Éliást fölmenti a kárhozat büntetése alól, s így lelke a pokoltól megmenekül. A rendből azonban bizonyosan kilép, és a renden kívül fog meghalni. Így is történt. Frigyes, Szicília királya ugyanis föllázadt az egyház ellen, s ezért a pápa kiátkozta őt mindazokkal együtt, akik segítséget nyújtottak, vagy akár csak tanácsot adtak neki. Fráter Éliás pedig, akit a világ egyik legokosabb emberének tartottak, Frigyes fölhívására tanácsadóként csatlakozott hozzá. Ezáltal lázadó lett az egyházzal és hűtlen rendjével szemben; miért is a pápa kiközösítette, és megfosztotta őt Szent Ferenc ruhájától.

Már egyházi átok alatt állt, amikor súlyosan megbetegedett. Betegségének hírére az egyik laikus testvér, aki a szerzet tagjaként derék és becsületes életet folytatott, meglátogatta, és többek közt ezt mondta neki: – Drága testvérem, nagyon fáj nekem, hogy ki vagy kiközösítve

³⁵ Bombarone Éliás (1180–1235) a rend első félszázadának egyik legkiemelkedőbb, de egyben legellentmondásosabb alakja. Az első társakkal 1211-ben csatlakozott Szent Ferenchez. Alapítója és első főnöke volt a rend szentföldi tartományának (1217). A Szentföldről 1220-ban Szent Ferencsel együtt tért vissza Itáliába, aki a rend általános helytartójává nevezte ki (1221–1227). Szent Ferenc halála után rendfőnökké választották (1232–1239). Főnöksége alatt szervezetileg, valamint a tudományos és missziós munka fellendítésével jelentősen erősítette a szerzetet. Ő építette a Szent Ferenc-bazilikát Assisiben. Rossz hírére egyrészt a rendben önkényesen végrehajtott intézkedései, másrészt, joggal, kiközösítése keltették. Történeti tény, hogy miután IX. Gergely pápa II. (Hohenstauf) Frigyeset 1227-ben kiközösítette, mert nem vállalta az ígért keresztes hadjárat vezetését, Éliás egyházi engedély nélkül, bár azzal a szándékkal, hogy a pápaság és a császárság közt a kibékülést elősegítse, kapcsolatba lépett II. Frigyesel, egyebek közt 1240-ben Pisában fölkereste őt. Halála előtt azonban kibékült az egyházzal. – A „Fioretti”, miután több helyen megbélyegezte Éliást (l. a 4., 6., 31. fejezetet), ezt a fejezetet egészében elmarasztalásának szenteli. Az ábrázolás azonban igen szerencsétlen, főképp azért, mert torz képet ad Szent Ferencről. Éliás magatartása itt szinte keresztényibb, mondhatnók szentferencibb az övéénél. Mindenképpen lehetetlennek kell tartanunk, hogy Szent Ferenc az itt leírt módon viselkedett volna.

az egyházból, és rendünk kötelékein kívül élsz, s esetleg így fogsz meghalni. Azért ha látsz valami utat-módot, amely által megmenthetnélek ettől a veszedelemtől, én semmi fáradságot sem sajnálnék, hogy segítsek neked. – Fráter Éliás így válaszolt neki: – Testvérem, én csak egyetlen módot látok erre: menj el a pápához és Isten szerelméért, valamint az ő szolgájának, Szent Ferencnek érdemeiért, akinek a hatására hagytam el a világot, kérd meg őt, oldjon föl az egyházi átok alól, és adja vissza szerzetesi ruhámat. – A testvér azt felelte, szívesen megteszi neki üdvössége érdekében. Elment hát gyalogszerrel a pápához, és alázatosan esedezett hozzá, hogy kegyelmezzon meg fráter Éliásnak Krisztus s az ő szolgája, Szent Ferenc szeretetéért. És Isten akaratából a pápa meghagyta neki, térjen vissza fráter Éliáshoz, s ha még életben találja, nevében oldja föl az átok alól, és adja vissza szerzetesi ruháját.

A testvér boldogan és nagy sietve tért vissza fráter Éliáshoz, aki ugyan még életben volt, de már a végét járta, föloldotta őt az átok alól, és ráadta szerzetesi ruháját. Így költözött el fráter Éliás e világból, s Szent Ferenc érdemei és imádsága folytán, amelyben oly rendületlenül bízott, irgalmat talált Istennél.

Krisztus dicséretére. Amen.

39. Páduai Szent Antal a pápai udvarban prédikál

A Szentlélek választott edénye, Szent Ferenc tanítványa és társa, Páduai Szent Antal, akit Szent Ferenc az ő püspökének szokott nevezni, egy alkalommal a pápai udvarban a pápa és a bíborosok előtt prédikált.³⁶ A bíborosok testülete sokféle nemzet fiaiból állt, voltak köztük görögök, olaszok, franciák, németek, szlávok, angolok és még más anyanyelvűek. Szent Antal áthatva a Szentlélek tüzetől olyan hatásosan, meggyőzően, buzgón, világosan és érthetően fejtegette az Isten szavát, hogy a jelenlevők, bár más nyelvet beszéltek, mint ő, oly világosan értették minden mondatát, mintha saját nyelvükön szólt volna. Fölöttébb elcsodálóztak hát mindnyájan, mert úgy tűnt nekik, mintha megújult volna a régi pünkösdi csoda, amikor az apostolok eltelve a Szentlélekkel különféle nyelveken kezdtek prédikálni. Álmélkodva kérdezték egymástól a bíborosok: – Hát nem Hispániából való a mi szónokunk? Hogyan van az mégis, hogy mindannyian úgy értjük beszédét, mintha hazai nyelvünkön szólna? – A pápa is, elgondolkozva és elcsodálkozva szavainak mélységén, így szólt: – Ez valóban a testamentum őrzője és a Szentírás tárháza.

Krisztus dicséretére. Amen.

³⁶ Páduai Szent Antal azért kapta az olasz városról a nevét, mert életének java részében Pádovában működött, és ott is halt meg. Lisszabonban született 1195-ben, a rendbe 1220-ban lépett be. 1221-ben az Assisiben tartott nagykáptalanon ismerkedett meg Szent Ferencsel. Nagy tudományú ember volt, s különösen mint szónok vált híressé. 1231-ben halt meg. IX. Gergely pápa, halála után nem egészen egy évre, szentté avatta. Történeti tény, hogy a pápai udvarban is prédikált.

40. Szent Antal a halaknak prédikál

Az áldott Krisztus, hogy bizonyoságot tegyen hűséges szolgájának, Szent Antalnak életszentségéről, továbbá, hogy megmutassa, milyen áhítattal kell az ő prédikációját és tanításait hallgatni, egy alkalommal az oktan állatok, mégpedig a halak által róttá meg a hitetlen eretnekek konokságát, mint ahogy régen, az ószövetségi Szentírásban a számár szája által szégyenítette meg Bálán tudatlanságát.

Az idő tájt Szent Antal Reginiben tartózkodott. Mivel a város tele volt eretnekekkel, már jó néhány napja prédikált nekik, s vitázott velük Krisztus tanításáról és a Szentírásról, hogy visszavezesse őket a hit világosságára és az igazság útjára. Az eretnekek azonban csak nem hajlottak szavára, sőt keményszívűségükben és megátalkodottságukban meg sem akarták hallgatni őt. Ezért egyik nap Szent Antal Isten sugallatára a tengerpartra ment, és megállva ott, ahol a folyó a tengerbe ömlik, mintha szentbeszédet kezdene, Isten nevében így szólt a halakhoz: – Tengernek és folyónak halai, halljátok Isten szavát, minthogy a hitetlen eretnekek elfordítják tőle fülüket! – S ahogy ezt kimondta, a kisebb-nagyobb halaknak akkora sokasága úszott a part felé, hogy sem a tengerben, sem a folyóban soha nem lehetett látni őket ilyen tömegben. Valamennyi kidugta fejét a vízből, és szép rendben Szent Antal felé fordult, mégpedig úgy, hogy elől a part közelében az apróbb halacskák, mögöttük a közepes nagyságúak és beljebb, ahol már mélyebb volt a víz, a nagy halak sorakoztak föl. Miután elhelyezkedtek, Szent Antal ünnepélyesen prédikálni kezdett nekik:

– Testvéreim, kedves halak! Ti igen nagy hálával tartoztok a Teremtőnek, aki ilyen nemes elemet rendelt számotokra lakóhelyül. Tetszésekre bízta, hogy az édes vagy a sós vizet választjátok, biztos menedékhelyekről gondoskodott, ahol meghúzhatjátok magatokat a viharok elől. Ő adta nektek a tiszta és átlátszó italt, valamint az eledelt, amellyel táplálkoztok. Amikor megteremtett benneteket nagylelkű és jóságos Alkotótok, meghagyta, hogy növekedjete és szaporodjatek, és rátok adta áldását. A vízözön idején pedig, amikor a többi állat elpusztult, egyedül titeket óvott meg a veszedelemtől. Ezenfelül még uszonyokkal is ellátott benneteket, hogy közlekedhessetek, amerre tetszik. Isten rendeléséből ti menthettéte meg Jónás prófétát, hogy három nap múlva épen és egészségesen partra tegeyéte. Ti szolgáltattátok a mi Urunk Jézus Krisztusnak az adópénzt, amit szegénysége miatt nem tudott volna megfizetni. Ti voltátok az örök királynak, Jézus Krisztusnak eledele halála előtt és csodálatos módon föltámadása után is. Mindezekért dicsérni és áldani tartoztok a jó Istent, aki sokkal több jótéteménnyel halmozott el benneteket, mint a többi teremtményt.

Szent Antal buzdító beszédére a halak tátogatni kezdték szájukat, és mozgatni fejüket, és a tiszteletadás egyéb jeleivel, ahogyan csak tőlük tellett, dicsérni kezdték Istent. Amikor Szent Antal látta, milyen igyekezettel fejezik ki hódolatukat a Teremtő Isten iránt, szíve örömmel telt el, és fölkiáltott: – Áldott legyen az örök Isten, aki megmutatta, hogy jobban figyelmeznék szavára az oktan állatok, mint a hitetlen emberek. – Minél tovább prédikált, annál jobban növekedett a halak sokasága, s egy sem mozdult el helyéről. A csoda hírére özönleni kezdett a város népe, közéjük vegyülve az említett eretnekek is. Ezek a bámulatos és nyilvánvaló csoda láttára megtörtek, odaborultak Szent Antal lábaihoz, úgy hallgatták beszédét. Akkor Szent Antal a katolikus vallásról kezdett prédikálni, s oly magasztosan szólt róla, hogy az eretnekeket megtérítette, és visszavezette a hit igaz forrásához, Krisztushoz, a hívőket pedig nagy vigasztalásukra megerősítette hitükben. Miután befejezte beszédét, Isten áldásával elbocsátotta a halakat, s a halak vidáman fickándozva, az emberek meg szívükben örvendezve távoztak. Ezután Szent Antal még egy darabig Reginiben maradt, és prédikációi dúsán gyümölcsöztek a lelkekben.

Krisztus dicséretére. Amen.

41. Simon testvér megszabadítja egyik társát az ördög kísértéseitől

A rend történetének kezdetén, amikor még Szent Ferenc élt, egy Assisiből való ifjú lépett a barátok közé, és a szerzetben a Simon nevet kapta. Isten őt anyai kegyelemmel, elméjét olyan szemlélődő hajlammal ajándékozta meg, hogy egész élete a jámborság tükre volt. Amint azoktól hallottam, akik huzamosabb időt töltöttek vele, csak a legritkább esetben mutatkozott a celláján kívül, s ha együtt volt a testvérekkel, mindig Istenről társalgott velük. Latinul sohasem tanult, mindazonáltal olyan szépen és mély értelműen tudott beszélni Istenről és Krisztus szeretetéről, hogy szavai természetfölöttieknek hatottak. Egyik este massai Jakab testvérrel az erdőbe ment, hogy Istenről beszélgessenek. Egész éjjel az isteni szeretetről társalogtak, s amikor rájuk virradt a hajnal, úgy találták, hogy igen kevés időt töltöttek együtt, amint ezt az említett Jakab testvér elmondta nekem.

Simon testvér Istennek szerető és megvilágosító látogatásait oly odaadással várta, hogy amikor közeledni érezte, gyakorta ágyára feküdt, mert ahhoz, hogy a Szentlélek békét árasztó kegyelmét befogadhassa, nemcsak lelkének, hanem testének is nyugalomra volt szüksége. Ezeknek az isteni látogatásoknak az idején igen sokszor elragadtatásba esett, és ilyenkor teljesen érzéketlenné vált a külvilág számára. Egy ízben, amikor elragadtatásba esve szíve lángra gyúlt az isteni szeretet hevétől, és érzékszervei semmit sem fogtak föl a kívülről jövő ingerekből, az egyik fráter személyesen meg akart győződni arról, hogy valóban úgy áll-e a dolog, mint ahogy látszik. Fogott egy eleven paraszt, és a lábára tette. Simon testvér pedig mit sem érzett, s még csak nyomott sem hagyott lábán a parázs, noha mindaddig rajta maradt, míg magától ki nem aludt.

Amikor Simon testvér az asztalhoz ült, mielőtt a földi ételhez nyúlt volna, lelki táplálékot vett magához, és Istenről szóló gondolatok formájában osztott társainak is. Ájtatos beszédei hatására tért meg egy San Severino-i nemes származású ifjú, aki addig elkényeztetett és végtelen hiú világfi módjára élt. Simon testvér fölvette őt a rendbe, eltette világi ruháit, s maga vállalkozott arra, hogy megismertesse az ifjúval a szerzetesi élet szabályait. A gonosz lélek azonban, aki mindig azon mesterkedik, hogy minden jót leromboljon, fölkelte benne a test kívánságát, és oly heves kísértést bocsátott rá, hogy az ifjú nem bírta tovább, Simon testvérhez ment, és azt mondta neki:

– Add ki ruháimat, hogy visszatérjek a világba, mert nem tudok ellenállni a kísértésnek.

Simon testvér nagyon megsajnálta, és így szólt hozzá: – Ül le, fiacskám, egy kicsit ide mellém. – És Istenről kezdett beszélni neki, mire kísértései megszűntek. Mikor egy idő múlva a kísértések újból ostromolni kezdték, és az ifjú haladéktalanul meg akarta kapni ruháit, hogy távozhasson a rendből, Simon testvér ismét az Istenről szóló gondolatokkal üzte el bűnös kívánságait. S így ment ez még jó néhányszor.

Hanem aztán egyik éjjel a kísértések olyan szokatlan erővel jelentkeztek és támadtak rá az ifjúra, hogy most már végképp nem tudta legyőzni őket, Simon testvérhez ment, és mindenáron követelte ruháit azzal, hogy az égvilágon semmi sem tudja őt tovább tartóztatni a kolostorban. Simon testvér, ahogy eddig is szokta, leültette maga mellé, és Istenről kezdett beszélni neki, az ifjú pedig bánatában Simon testvér ölébe hajtotta fejét. Simon testvér, iránta érzett nagy részvétében, égre emelte szemét, és buzgón imádkozni kezdvén Istenhez, elragadtatásba esett, és meghallgatásra talált. Úgyhogy mikor magához tért, az ifjú teljesen megszabadult a kísértésektől, és úgy érezte, mintha soha nem is zaklatták volna. Sőt mi több, a kísértések heve a Szentlélek tüzévé alakult át, s ez a tűz az elevenen izzó parázs, vagyis Simon testvér közelsége által Isten és a felebarát szeretetében lobogott föl. Az történt ugyanis egyik alkalommal, hogy hírhedt gonosztevőt kerítettek kézre, és arra ítélték, hogy mindkét szemét szúrják ki. Amikor ezt meghallotta az ifjú testvér, nagy merészen odaállított a

bíróhoz, és az egész törvényszék előtt sírva könyörgött, hogy szúrják ki neki az egyik szemét, s a gonosztevő egyik szemét hagyják meg, hogy a nyomorult ne veszítse el egészen szeme világát. A bírót annyira meghatotta az ifjú barát önfeláldozó szeretete, hogy megkegyelmezett az elítéltnak.

Az említett Simon testvér pedig egyik nap az erdőben imádkozott, s nagy lelki béke szállta meg szívét. Amikor azonban egy csapat varjú károkozásával megzavarta nyugalmát, Jézus nevében megparancsolta nekik, hogy távozzanak s vissza se térjenek többé. A madarak csakugyan mind eltűntek, s attól kezdve sem ott, sem a környéken nem látták őket. Ennek a csodának a híre elterjedt az egész fermói területben, amelyhez ez a kolostor tartozott.

Krisztus dicséretére. Amen.

42. A testvérek bizonytságot szereznek egymás jámborságáról

Hajdan az anconai Marca tartományát, mint az égboltot a csillagok, jámbor életű barátok ékesítették, akik az égitestekhez hasonlóan beragyogták és földíszítették példájukkal és tanításukkal Szent Ferenc rendjét és az egész világot. Elsőként említhetjük közülük az öreg Ludico testvért, aki fénylett az életszentségtől, izzott az isteni szeretet tüzetől, és akinek a Szentlélek úgy irányította a nyelvét, hogy prédikációi bámulatosan gyümölcsöztek a lelkekben.

Egy másik testvért, a San Severinóból származó Bentivogliát, amikor az erdőben imádkozott, az ugyancsak abból a helységből való Maseo testvér a levegőben látta lebegni. Ennek hatására, mert plébános volt akkor, megvált plébániájától, belépett a kisebb testvérek közé, és olyan magas fokon gyakorolta az erényeket, hogy mind életében, mind holtában számos csodát művelt. Teste Morróban nyugszik. Az említett Bentivoglia testvér pedig egyedül lakott Trave Bonantiban, ahol egy bélpoklost ápolt és gondozott. Amikor utasítást kapott előljárójától, hogy egy másik, onnan tizenöt mérföldnyire fekvő kolostorba költözzön át, nem volt szíve magára hagyni a bélpoklost. A könyörületből indítva vállára vette, s így tette meg hajnaltól napkeltéig a tizenöt mérföldnyi utat ama Monte San Vicino nevű kolostorig, ahová rendelték. Azt az utat pedig, ha sasként szárnyalt volna, akkor sem járhatta volna meg ilyen rövid idő alatt. Az isteni csoda hallatán csak ámultak és bámultak az egész környéken.

A régi anconai kolostor gárdiánja, urbinói Servadeo testvér szemtanúja volt annak, amikor monticellói Péter testvér öt vagy hat könyöknyi magasságba emelkedett, a nagy templomi fészületnek egészen a lábáig, amely alatt imádkozott. Ez a Péter testvér egy másik alkalommal nagy buzgóságában negyven napi böjtöt tartott Szent Mihály arkangyal tiszteletére. Amikor böjtjének utolsó napján a templomban ájtatoskodott, az egyik fiatal fráter, aki azért rejtőzött el a főoltár alá, hogy bizonytságot szerezzen Péter testvér életszentségéről, hallotta, hogy Szent Mihály arkangyallal társalog. A párbeszéd a következőképpen folyt le. Szent Mihály szólalt meg először:

– Péter testvér, példás kitartással böjtöltél tiszteletemre, sokféle módon sanyargattad testedet. Azért jöttem, hogy megjutalmazalak. Bármilyen kegyelmet kérsz, kieszközölöm számodra Istennél.

Utána Péter testvér vette föl a szót:

– Mennyei seregek szent Fejedelme, az isteni szeretet hűséges Bajnoka, a szegény lelkek kegyes Oltalmazója azt kérem, járd ki Istennél bűneim bocsánatát.

Szent Mihály így folytatta:

– Kérj valami más kegyelmet, mert ezt a lehető legkönnyebben elnyerem számodra.

Mivel Péter testvér nem kért egyebet, Szent Mihály ezt mondta még:

– Annál a hitnél és bizalomnál fogva, amelyet belém helyeztél, sok más kegyelmet is szerzek számodra. Beszélgetésük, amely jó ideig eltartott, ezzel véget ért.

Szent Mihály távozott, Péter testvér lelke pedig békés örömmel telt el.

Ennek a jámbor Péter testvérnek idejében élt az offidai Konrád testvér, sőt együtt is laktak az anconai tartomány foranói kolostorában. Konrád testvér egyik nap az erdőbe ment elmélkedni, Péter testvér meg utána lopózkodott, hogy lássa, mi történik vele. Konrád testvér imádságba mélyedt, és ájtatosan arra kérte Szűz Máriát, nyerje el számára áldott Fiától azt a kiváltságot, hogy ő is megérezhessen valamit abból az örömből, amiben az ősz Simeon részesült, amikor az Üdvözítő Jézus Krisztust karjaiban tartotta. Buzgó imádságát a jóságos Szűz Mária meghallgatta. És íme nagy fényességben megjelent a Mennyegeknek Királynője áldott Fiáskájával az ölében, odalépett Konrád testvérhez, és szent Gyermekeit karjaiba tette.

Konrád testvér hódolattal fogadta, átölelte, szívéhez szorította a Kisdedet, s egészen föloldódott az isteni szeretetben és a kimondhatatlan boldogságban. A szent érzelm átáradt Péter testvér lelkébe is, aki rejtekhelyéről mindent látott. Miután Szűz Mária eltávozott, Péter testvér azonnal visszasietett a kolostorba, nehogy Konrád testvér észrevegye őt.

Amikor azonban ez örvendező lélekkel hazatért, így szólt hozzá: – Ó, égi ember, ugye nagy boldogságban volt ma részed? – Mire Konrád testvér: – Miről beszélsz Péter testvér? Tudod is te azt, hogy miben volt részem! – Péter testvér pedig: – Nagyon is jól tudom, hogy Szűz Mária áldott Fiával meglátogatott.

Akkor Konrád testvér, aki alázatosságában nem akarta nyilvánossá tenni Isten kegyelmét, arra kérte Péter testvért, senkinek se szóljon a látottakról. Attól a naptól kezdve oly nagy szeretet fűzte őket össze, mintha mindenben egy szív és egy lélek lettek volna.

Konrád testvér egyszer a sirolói kolostorban imádságával egy megszállott asszonyt megszabadított az ördögtől. Egész éjjel imádkozott érte, s miután megjelent az asszonyok anyjának, reggelre eltűnt a környékről, nehogy rátaláljon, és tisztelettel vegye körül a nép. Krisztus dicséretére. Amen.

43. Konrád testvér kiszabadítja a tisztítótűzből egyik rendtársának lelkét

Az említett offidai Konrád testvér, az evangéliumi szegénység és Szent Ferenc eszményeinek lelkes hirdetője, olyan tökéletes szerzetesi életet élt, és annyi érdemet szerzett Istennél, hogy az áldott Krisztus számos csodát művelt általa életében és halála után.

Amikor egyszer az offidai kolostorban vendégeskedett, a testvérek Isten és a felebarát iránti szeretetre hivatkozva kérték, dorgálja meg az egyik ott élő ifjú barátot. Ez ugyanis gyermek, fegyelmezetlen és rendetlen viselkedésével mind az öregek, mind a fiatalabbak szerzetesi együttélését állandóan háborgatta; amellett nem törődött sem a kötelező imádsággal, sem más szerzetesi kötelességével. Konrád testvérnek megesett a szíve rajta, és a többiek kérésének is eleget akart tenni, ezért foglalkozni kezdett fiatal rendtársával. Tapintatos szeretettel és megindító szavakkal beszélt a lelkére, úgyhogy az isteni kegyelem közreműködése folytán az ifjú magatartása egészen megváltozott: gyerekekből érett gondolkodású felnőtté vált. Olyan engedelmes és jóindulatú, iparkodó és jámbor, hozzá még oly békés, szolgálatkész és minden jó iránt fogékony szerzetes lett belőle, hogy míg korábban az egész szerzetescsalád háborgott ellene, most mindnyájan megbékéltek, meg voltak elégedve vele, és nagyon megszerették.

Isten rendeléséből úgy történt, hogy nem sokkal megjavulása után az ifjú meghalt, s társai nagyon megsiratták. Néhány nappal halála után, amikor Konrád testvér az említett rendház oltára előtt imádkozott, az ifjú lelke megjelent neki, és gyöngéden atyjának szólította. – Ki vagy? – tudakolta tőle Konrád testvér. – Annak az ifjúnak a lelke, aki a napokban meghalt – felelte. – Ó, drága fiacskám, hát mi van veled? – érdeklődött tovább Konrád testvér. – Drága atyám – válaszolta ő –, Isten kegyelméből, hála intelmeidnek megvagyok, mert megmenekültem a kárhózzától. Am egy-két bűnöm miatt, amelyeket már nem volt időm jóvátenni, iszonyú kínokat szenvedek a tisztítótűzben. Kérlek tehát atyám, amint jószágod gyámolított életemben, segíts most is túlvilági gyötrelmemben. Mondj el értem néhány *Pater noster*-t, mert imádságod igen kedves Isten előtt. – Konrád testvér szívesen teljesítette kívánságát, mindjárt elmondott érte egy *Pater noster*-t, s hozzáfűzte a *Requiem aeternam*-ot is. – Ó, atyám – szólalt meg a lélek – milyen jól esett, és mennyire fölüdített! Kérlek, ismételd meg az imádságot. – Konrád testvér megismételte, s a lélek most így szólt: – Ó, drága atyám, miközben imádkozol, teljesen megkönnyebbülök. Kérlek tehát, ne szűnj meg könnyörögni értem. – Konrád testvér látva, hogy imádsága mennyire javára válik a léleknek, elmondott még száz *Pater noster*-t. Amikor befejezte, hálálkodva jelentkezett a lélek: Isten nevében köszönöm néked, drága atyám, irántam tanúsított szeretetedet. Imádságaid megszabadítottak minden kintől, és most az égi hazába indulok. – Ezzel el is távozott. Konrád testvér pedig, hogy megvigasztalja és megörvendeztesse a frátereket, rendre elmondta nekik a jelenést.

Az áldott Krisztus dicséretére. Amen.

44. Péter testvérnek megjelenik Szűz Mária Szent Jánossal és Szent Ferencsel

Abban az időben, amikor az Anconához tartozó foranói kolostorban együtt lakott Konrád és Péter testvér, ők voltak a marcai tartománynak fénylő csillagai, valósággal mennyben élő lelkek. Mint említettük, annyira szerették egymást, mintha egy szív és egy lélek lakozott volna bennük. Ezért megegyeztek abban, hogy bármilyen ajándékával lepi meg őket Isten végtelen jósága, kölcsönös bizalommal beszámolnak róla egymásnak.

Néhány nappal e megállapodás után történt, hogy Péter testvér mély áhítattal Krisztus szenvedéséről elmélkedett. Amint elmerülve nézte a feszületet, amelynek lábánál oda volt festve Krisztusnak Boldogságos Anyja és legkedvesebb tanítványa, Szent János, valamint Szent Ferenc, akik lelki fájdalmukkal osztoztak a keresztre feszítésben; az a vágya támadt, hogy megtudja, vajon a három közül melyik érzett mélyebb fájdalmat Krisztus szenvedésén: Édesanyja-e, aki a világra hozta, tanítványa-e, aki keblén nyugodott, vagy Szent Ferenc, aki Krisztussal keresztre feszített?

Jámbor gondolatai közben egyszer csak megjelent neki Szűz Mária Szent János evangélistával és Szent Ferencsel. Mindhárman a megdicsőültek fénylő ruhájába voltak öltözve, és úgy tűnt, mintha Szent Ferenc palástja még jobban tündökölnék, mint Szent Jánosé. Péter testvér egészen megrettent ettől a látomástól, ám Szent János bátorította őt: – Ne félj, drága testvér, mert azért jöttünk, hogy kétségedet eloszlassuk. Tudd meg tehát, hogy Krisztus Anyja és én éreztünk minden teremtménynél mélyebb fájdalmat Krisztus kínszenvedésén. De utánunk Szent Ferenc élte át mindenkinél jobban a fájdalmakat, ezért látod őt olyan dicsőségben. – Péter testvér erre már azt is megkérdezte: – Krisztus szent Apostola, miért látszik Szent Ferenc palástja fényesebbnek a tiédnél? Szent János meg így válaszolt: – Ennek az az egyszerű oka, hogy ő életében jóval hitványabb ruhákat hordott, mint én.

E fölvilágosítás után Szent János odanyújtott Péter testvérnek egy fénylő köntöst, amit addig a kezében tartogatott, ezeknek a szavaknak a kíséretében: – Fogd ezt a köntöst, mert neked hoztam. – És föl akarta adni rá, ám Péter testvér meglepetésében a földre esett, és kiáltani kezdett: – Konrád testvér, Konrád testvér, gyere gyorsan, és láss csodadolgokat! – Kiáltására azonban a szent jelenés eltűnt. Amikor aztán Konrád testvér odaért, Péter testvér szép rendben elmondott neki mindent.

És együtt áldották Istent. Amen.

45. Delta Penna János testvérnek hosszú utat kell megtennie a mennyországig

Delta Penna János testvérnek serdülő korában, amikor még Marca tartományában élt, egyik éjjel gyönyörű gyermek jelent meg, nevéen szólította, és azt mondta neki: – Ó, János, menj Santo Stefanóba, ahol egy barát prédikál. Figyelj szavára, jól jegyezd meg tanítását, mert én küldtem őt oda. Azután hosszú utat kell megtenned, így jutsz majd el hozzám. – Az ifjú nyomban fölkel, és úgy érezte, hogy nagy változás megy végbe lelkében. Elment Santo Stefanóba, ahol már férfiaknak és nőknek sokasága töltötte meg a templomot, mindnyájan a szentbeszédet várták. A szónok Fülöp testvér volt, az első barátok egyike, akik az anconai Marcában telepedtek le, ahol ez idő tájt még csak néhány kolostort alapítottak. Fülöp testvér nemsokára megkezdte prédikációját, buzgón beszélt az örök élet országáról. Szavaiból nem emberi bölcsesség, hanem Krisztus lelke áradt.

A prédikáció után az ifjú mindjárt odament hozzá, és így szólt: – Atyám, ha fölvennél a szerzetbe, szívesen tartanék penitenciát, és szolgálnám a mi Urunk Jézus Krisztust. – Fülöp testvér megtekintvén az ifjút, látva hamvas ártatlanságát és fölismerve odaadó készségét Isten szolgálatára, így felelt neki: – Keress föl egyik nap Recanatiban, és fölvetlek a rendbe. – Recanatiban ugyanis éppen tartományi gyűlésre készültek. Az ifjú a maga ártatlanságában azt hitte, ez lesz az a nagy út, amit a kinyilatkoztatás szerint meg kell tennie, hogy a paradicsomba jusson. S úgy képzelte, hogy a szerzetbe való fölvétele után ez azonnal be is fog következni. Elmentek tehát Recanatiba, és föl is vették a szerzetbe. Hanem hamarosan látnia kellett, hogy várakozása nem teljesül. Ezért amikor a tartományfőnök a káptalanon kihirdette, hogy aki a szent engedelmesség érdeméért Provence tartományába akarna menni, annak szívesen megadja rá az engedélyt, az ifjúnak hő vágya támadt, hogy oda mehessen. Ismét azt gondolta ugyanis, hogy ez lesz az a hosszú út, amelynek végén a paradicsomba juthat. Mivel restelkedett a nyilvánosság előtt szólni, kívánságát pártfogójával, Fülöp testvérral közölte, szeretettel kérve őt, járja ki számára a kegyet, hogy Provence-ba mehessen. Fülöp testvér ismerte tiszta és jámbor szándékát, megszerezte neki az engedélyt. János testvér meg boldogan indult, mert most már biztosra vette, hogy amint megteszi azt az igazán hosszú utat, mindjárt a paradicsomba fog jutni.

Ám Istennek úgy tetszett, hogy huszonöt esztendő töltsön abban a messzi tartományban. A mennyország után való szüntelen várakozásban és vágyódásban példaadó jámborságban élt, egyre növekedvén az erényekben és Isten kegyelmében és egyre gyarapodván szerzetestársai és a világiak szeretetében. Egyik nap, amikor buzgó imádsága közben sírva panasolta, hogy kívánsága nem teljesül, s földi vándorlása immár túl hosszúvá nyúlt, megjelent neki az áldott Krisztus, akinek láttán lelke egészen föloldódott. Így szólt hozzá Krisztus: – Fiaccám, János, kérj tőlem kívánságod szerint bármit. – Ő pedig így felelt: – Uram, én nem tudok mást kérni, mint Téged, mert semmi egyéb nem vágyakozom. Talán mégis azt az egyet kérem Tőled, bocsásd meg vétkeimet, és add meg azt a kegyelmet, hogy máskor, amikor erre nagyobb szükségem lesz, ismét szemtől szembe láthassalak. – Krisztus csak ennyit mondott: – Könyörgésedet meghallgattam – s ezzel eltűnt, János testvér pedig megvigasztalódott és megerősödött lelkében.

Amint telt-múlt az idő, a mercabeli testvérek tudomást szereztek János testvér életszentségéről, s ezért addig kérték a generális atyát, míg ez engedve kérésüknek a szent engedelmesség nevében visszarendelte őt Marca tartományába. János testvér boldog örömmel fogadta a parancsot, és tüstént elindult, mert megint úgy vélte, ennek az útnak a végére érkezve, Krisztus ígérete szerint, onnan már egyenesen az égbe fog jutni. Ám visszatérve Marca tartományába, még harminc évig élt, s mindennap várta, hogy Isten irgalmas jósága ígéretét valóra váltja. Közben többször volt gvárdián, tisztét tapintattal látta el, és Isten sok

csodát művelt általa. Egyéb ajándékai mellett Isten megadta neki azt a képességet is, hogy ismerte az emberek gondolatait, és belelátott szívük rejtekébe. Egyik alkalommal, amikor a kolostorból eltávozott, újoncnövendékét oly hevesen támadta meg az ördög, hogy ez engedett kísértésének, s eldöntötte magában, hogy amint visszatér János testvér, elhagyja a szerzetet. Istentől kapott adományánál fogva János testvér megtudta a novícius megkísértését és elhatározását, ezért azonnal hazasietett, magához hívta, s fölszólította őt, hogy gyónjon meg. Mielőtt azonban a novícius hozzákezdett volna a gyónáshoz, János testvér Isten kijelentése alapján pontosan elmondta neki kísértése lefolyását, majd így végezte: – Fiacskám, mivelhogy megvártál, és nem akartál távozni áldásom nélkül, Isten azt a kegyelmét adja neked, hogy sohasem fogsz kilépni a rendből, hanem Tőle megszentelve ebben a szerzetben fogsz meghalni. – Az említett novícius erre megerősödött eredeti szándékában, a szerzet tagja maradt, s nagyon jámbor barát lett belőle. – Ez utóbbi történetet maga János testvér mondta el nekem, fráter Ugolinónak, aki e sorokat rovom.

János testvér vidám és kiegyensúlyozott ember volt, kedves beszédű, imádságos és buzgó lélek, aki a hajnali zsolozsma után sohasem tért vissza cellájába aludni, hanem a templomban ájtatoskodott napfelkeltéig. Egy ilyen alkalommal, amikor buzgón imádkozott, a hajnali órában megjelent neki Isten angyala, és így szólt hozzá: – János testvér, amit oly régen óhajtottál, íme hosszú utadnak végére érte. Isten bármely kegyelmet megad neked, amit kérsz tőle. Mondd meg tehát, mit választasz: egy napot a tisztítóútzben vagy hét napi szenvedést a földön. – János testvér a hét napi földi szenvedést választotta, ezért azonnal különféle betegségekbe esett: magas láz tört ki rajta, köszvény támadta meg kezét-lábát, oldalnyilallást kapott és még más nyavalyákat. A legkínosabb azonban az volt számára, hogy állandóan előtte állt a sátán, és egy papírlapot lobogtatott, amelyre föl voltak írva mindazok a bűnök, amelyeket valaha elkövetett vagy elgondolt. – Ezekért a bűnökért – folyton ezt mondogatta neki az ördög –, amelyeket gondolattal, szóval és cselekedettel elkövettél, a pokol mélységes fenekére fogsz jutni. – János testvér a végén már nem is emlékezett arra, hogy a szerzethez tartozott, és most is annak a tagja, hanem elhitte, hogy elkárhozik, amint a gonosz lélek állította. Ezért amikor hogyléte felől érdeklődtek, így válaszolt: – Rosszul vagyok, mert elkárhoztam.

Amikor látták ezt társai, nagyon megijedtek, és elhívták Monte Rubbianó-i Máté testvért, egy szent életű öreget, János testvér bizalmas barátját. Szenvédéseinek hetedik napján meg is érkezett hozzá, köszöntötte, s megkérdezte tőle, hogy van. János testvér csak azt ismételte, hogy rosszul, mert kárhozatra van ítélve. Máté testvér akkor így beszélt hozzá: Hát nem emlékszel, hogy gyakran gyóntál nálam, s minden bűnöd alól föloldoztalak? Nem jut eszedbe az sem, hogy hosszú éveken át szolgáltad Istent ebben a szerzetben? S elfelejtetted, hogy Isten irgalma a világ valamennyi bűnét felülmúlja, s a mi áldott Üdvözítő Krisztusunk váltságunkért mérhetetlen árat fizetett? Azért légy jó reménységgel, mert biztosan üdvözülsz. – Közben letelt János testvér megtisztulásának ideje, ezzel megszűntek az ördög incselkedései, és nagy nyugalom töltötte el lelkét. Derűs arccal fordult Máté testvérhez: – Elfáradtál, s későre is jár, kérlek, fekjüdj le. – Máté testvér nem akarta elhagyni őt, de sürgető kérésére végül is elment, hogy lepihenjen. János testvér pedig egyedül maradt azzal a fráterrel, aki ápolta őt.

És íme, egyszer csak óriási fényességtől és jó illattól körülvéve jött az áldott Krisztus, ahogy megígérte, hogy megjelenik neki nagyobb szükségében, és tökéletesen megszabadította minden betegségétől. János testvér összekulcsolt kezekkel köszönte meg neki, hogy ilyen szerencsés véget ért hosszú utazása ebben a jelenvaló nyomorúságos életben. Krisztus kezeibe ajánlotta és adta át lelkét, s Krisztussal, akit olyan hosszú idő óta kívánt és várt, távozott e halandó világból az örök életbe. Nevezett János testvér Penna di San Giovanni kolostorában van eltemetve.

Krisztus dicséretére. Amen.

46. Pacifico testvér látja, hogy Umile testvér lelke az égbe száll

Az említett Marca tartományában Szent Ferenc halála után két fivér élt a szerzetben. Az egyiket Umilének, a másikat Pacificónak hívták, s mindketten szentek és tökéletesek voltak. Az előbbi a soffianói kolostorban élt s ott is halt meg; az utóbbi egy másik, attól messze eső rendház családjához tartozott. Midőn egyszer Pacifico testvér valamely magányos helyen imádkozott, és elragadtatásba esett, Isten engedelmével látta, amint fivérének lelke, amely éppen akkor vált el testétől, késelem és akadály nélkül a mennybe szállt.

Sok évre rá történt, hogy az életben maradt Pacifico testvért áthelyezték a soffianói kolostorba, ahol fivére korábban elhunyt. Éppen ez idő tájt a barátok, a Bunforte uraságok kérésére, ezt a kolostorukat egy másikra cserélték, s holmijukkal együtt magukkal vitték az előbbi helyen elhalt szent életű testvérek földi maradványait. Amikor Umile testvér sírját fölnyitották, Pacifico testvér összeszedte csontjait, jó borban megmosta, fehér gyolcsba takarta, áhítatos tisztelettel csókolgatta és siratta. A többiek ezen szerfölött elcsodálkoztak, és nem találták valami példás cselekedetnek. Azt hitték ugyanis, hogy akit addig szent embernek ismertek, vérrokoni s evilági szeretetből siratja fivérét, és részesíti különb tiszteletben csontjait, mint a többiekét. Noha, vélekedésük szerint azok sem voltak kevésbé jámborok Umile testvérnél, s ezért csontjaik ugyanolyan tiszteletet érdemelnek.

Amint balítéletük tudomására jutott Pacifico testvérnél, szelíd alázattal szólva hozzájuk, a következőképpen oszlatta el a félreértést: – Ne lepődjete meg azon, drága testvéreim, hogy fivérem földi maradványaival másként bántam, mint a többiekével. Isten látja lelkemet, nem a vérségi kapcsolat késztetett erre, amint ti gondoljátok. Azért cselekedtem így, mert amikor fivérem elköltözött e világból, egy magányos, tőle távol eső helyen imádkozva láttam, amint lelke nyílegyenesen az égbe szállt. Biztos vagyok tehát benne, hogy csontjai egy szentnek a földi maradványai és a paradicsomban lesz a helyük. S ha Isten ilyen bizonyosságot adott volna a többi testvér sorsáról, ugyanolyan tisztességet tettem volna az ő maradványaiknak is.

Ily módon tehát a barátok látván Pacifico testvér igaz és szent szándékát, épültek rajta, és magasztalták Istent, aki csodálatos dolgokat művel az ő szentjeivel.

Krisztus dicséretére. Amen.

47. Az egyik testvért halálos ágyán meglátogatja Szűz Mária

A már említett soffianói kolostorban réges-régen volt egy kisebb testvér, aki olyan jámbor és kegyelmekben gazdag életet élt, hogy egészen átszellemült, és gyakran Istenhez ragadtatott. Megtörtént vele az is, amikor a szemlélődés különleges ajándéka által elmerült és teljesen föloldódott Istenben, hogy különféle fajta madarak repültek hozzá, szép szelíden megpihentek a fején és a vállán meg a karján és a kezén, s csodálatosan énekeltek neki. Nagyon szerette a magányt, szavát ritkán lehetett hallani, de ha bármiről kérdezték, olyan kedvesen és okosan válaszolt, mintha nem is ember, hanem angyal szólt volna. Életét imádságban és elmélkedésben töltötte, s társai megkülönböztetett tisztelettel vették körül.

Erényes életének végéhez érve, Isten rendeléséből halálosan megbetegedett. Enni egyáltalán nem tudott, és nem fogadott el semmiféle orvosságot sem. Minden bizalmát a mennyei orvosba, Jézus Krisztusba és az ő áldott Anyjába helyezte, aki érdemeit azzal az égi kiváltsággal jutalmazta, hogy meglátogatta és megvigasztalta őt. Amikor ugyanis az ágyhoz kötve teljes odaadással már a halálra készült, egyik nap csodálatos fényességben, angyalok és szüzek sokaságától körülvéve megjelent neki és ágyához lépett Jézus Krisztusnak dicsőséges Anyja, Szűz Mária. Amint a testvér meglátta, lelkét vidámság, testét elevenség járta át, és mindjárt kérlelni kezdte a Szűzanyát: járjon közbe Szent Fiánál, hogy minél előbb szabadítsa ki őt a nyomorult test börtönéből. Könnyekkel kísért állhatatos könyörgésére Szűz Mária nevéen szólítva így felelt neki: – Fiacskám, légy nyugodt, kérésedet meghallgatta az Úr, én pedig azért jöttem hozzád, hogy megerősítsek egy kissé, mielőtt elköltöznél e világból.

A Boldogszony oldalán három mennyei szűz állt, kezükben egy-egy fakupa kimondhatatlanul illatos és édes liktáriummal.³⁷ A Boldogságos Szűz fogta és kinyitotta az egyik kupát, mire az egész ház megtelt illattal, majd merített egy kanállal a liktáriumból, és a betegnek nyújtotta, az meg alighogy megízlelte, olyan vigasztalást és édességet érzett, hogy azt hitte, lelke nem maradhat tovább testében. Azért mindjárt megszólalt: – Ne adj többet, Jézus Krisztus szent Anyja, áldott Szűz Mária, az emberiségnek megmentője, drága orvosunk, ne adj többet, mert képtelen vagyok elviselni ennyi édességet. A jóságos Anya azonban addig kanalazta a liktáriumot, és etette vele a beteget, amíg egészen ki nem ürült a kupa. Sőt utána kinyitotta a másikat, és abból is megkínálta őt egy kanállal. A beteg szelíden könyörgőre fogta a dolgot: – Ó, Istennek szépséges Anyja, lelkem már az előbbi liktárium illatától és édességétől egészen elolvadt, hogyan tudnám hát elviselni még ezt is? Kérlek Téged, aki minden szenteknél és angyaloknál szentebb vagy, ne kívánd, hogy ebből is szedjek. – Miasszonyunk ezt felelte: – Kóstold meg legalább – s adott belőle egy kanálkával, majd hozzátette: – Most már elég lesz. Vigasztalódj fiacskám, mert hamarosan érted jövök, és Fiam országába vezetlek, akit mindig kerestél, és aki után annyira vágyódtál. – Ezzel búcsúzott tőle, és eltávozott.

A beteg anyyira megerősödött és fölfrissült a liktárium édességétől, hogy még napokig jóllakottan és jó erőben élt anélkül, hogy bármit evett volna. Néhány nap múlva, amikor éppen élénken beszélgetett testvéreivel, nagy örömmel és ujjongással költözött át e siralomvölgyből a boldogok honába. Isten dicséretére. Amen.

³⁷ A *liktárium* a középkor kedvelt orvossága volt, egy szirupfajta, amelyet illatos füvekből és különböző gyümölcsökből készítettek; színe, íze és halmazállapota a mézhez hasonlított. A „Példák Könyve” (1510) tanúsága szerint íme Magyarországon is ismerték: „Asszonyok Mária nagy sereggel eljőve az refectoriumban és egy ezüst kanállal lictáriumot ad vala minden apácának.”

48. Massai Jakab testvér látomása a rend jövőjéről³⁸

Massai Jakab testvér, aki előtt Isten megnyitotta titkainak ajtaját, és akinek a Szentírás tökéletes megértését, valamint a jövő események teljes ismeretét adta, igen jámbor ember volt. Az assisi Egyed és a montinói Márk, továbbá Ginepro és Lucido testvérek mind azt állították, hogy nem ismernek a világon senkit, aki nála kedvesebb lenne Istennél.

Nagyon óhajtottam látni Jakab testvért, mert amikor arra kértem János testvért, Egyed testvérének társát, világosítson föl egy-két dologban, azt felelte: – Ha a lelki életben jártasságra akarsz szert tenni, keresd föl massai Jakab testvért, mert Egyed testvér is hozzá fordult fölvilágosításért. Tanítása olyan, hogy ahhoz sem hozzátenni, sem abból elvenni nem lehet semmit, mert elméje behatolt a mennyei dolgok ismeretébe, s szavai akárha a Szentlélek szavai lennének. – Nincs ezért még egy ember a földön, akit annyira vágytam volna látni, mint őt. Jakab testvér ugyanis a pármai fráter János rendfőnöksége elején imádság közben elragadtatásba esett, három álló napig maradt önkívületben, s annyira érzéketlen volt a világ számára, hogy társai már attól tartottak, hogy meghalt. Ebben az elragadtatásban nyilvánította ki neki Isten, milyen eseményeknek kell bekövetkezniük szerzetünkben. Értesülve erről, még jobban elfogott a vágy, hogy beszéljek vele. Amikor aztán úgy tetszett Istennek, hogy találkozzunk, ilyenformán szóltam hozzá: – Ha igaz, amit hallottam rólad, kérlek, ne titkold előlem. Úgy tudom, amikor három napig elragadtatásban voltál, Isten egyebek közt kinyilvánította neked mindazt, aminek be kell következnie szerzetünkben. Fráter Máté, Marca tartományfőnöke közölte velem, akinek te engedelmességből mindent föltártál. – Jakab testvér nagy alázattal megerősítette, hogy igaz, amit fráter Máté elmondott.

Fráter Máténak, Marca tartományfőnökének elbeszélése pedig ekképp szólt:

– Ismerem a testvért, akinek Isten kinyilvánította szerzetünk jövő sorsát. Massai Jakab testvér ő, aki fölfedte és kijelentette előttem, hogy miután Isten akaratából számos dolog tudomására jutott a küzdő egyház helyzetéről, elragadtatásában egy gyönyörű és óriási aranygyökerű fát látott, amelynek gyümölcsei emberek voltak, még hozzá valamennyien kisebb testvérek. A fának annyi főága volt, ahány tartománya a rendnek, és az egyes ágakon annyi barát foglalt helyet, amennyi az ág által jelképezett tartományban élt. Ily módon megtudta az egyes tartományokban és az egész rendben élő barátok számát. Megtudta továbbá mindegyiknek a nevét, életkorát, körülményeit, hivatalát, rangját, méltóságát, sőt még erényeit és bűneit is. A fa középső ágának tetején látta pármai fráter Jánost, az azt körülölelő ágak csúcsán pedig a tartományok főnökeit. Ezután megpillantotta egy hatalmas és fénylő trónuson Krisztust, aki magához hívta Szent Ferencet, átnyújtott neki egy kelyhet az élet italával, és azt mondta: „Menj, keresd föl testvéreidet, és adj inniuk az élet kelyhéből, mert a sátán föl fog kelni ellenük, hogy lesújtsa őket, és sokan el fognak bukni, s nem kelnek föl többé.” Két angyalt is adott Szent Ferenc mellé kísérőül.

Szent Ferenc odament a fához, és először fráter Jánosnak nyújtotta át az élet kelyhét, aki áhítattal és gyorsan fenékgig ürítette, s ettől azonnal olyan fénnel kezdett ragyogni, mint a

³⁸ Ez a fejezet azokat a vitákat tükrözi, amelyek Szent Ferenc halála után a rend két csoportja, a szélsőségesek és a mérsékelték között tört ki. Pármai Boldog János 1247-től 1257-ig volt rendfőnök. Mivel eretnokséggel vádolták, lemondott; utóda, Szent Bonaventúra a vádak tisztázására egyházi bíróság elé állította, amely fölmentette őt. 1289-ben halt meg Greccióban. A „Fioretti” nyilvánvalóan az ő hívei, a szélsőségesek álláspontját képviseli. Az általa elmarasztalt, mérsékelt irányú Szent Bonaventúra, az egyház neves doktora, „doctor seraphicus”, a ferencesek egyik legkiválóbb képviselője, 1217 táján született Bagnoregióban, 1236-ban Párizsba ment tanulni, ott lett ferences 1243-ban, és 1248-ban kezdett a párizsi egyetemen tanítani. 1257-ben választották meg rendfőnökké. Az 1260-ban tartott nagykáptalan megbízásából írta meg Szent Ferenc hivatalos életrajzát, a középkori hagiográfia mesterművét. X. Gergely pápa 1273-ban kinevezte bíborossá. 1274-ben halt meg Lyonban. 1282-ben IV. Sixtus avatta szentté.

nap. Utána Szent Ferenc odanyújtotta egyenként a többieknek, s bizony kevesen voltak, akik a kellő áhítattal és tisztelettel fogadták és egészen kiitták volna a kelyhet. Azok, akik áhítattal vették át és kihörpintették, nyomban fényesen ragyogtak, mint a nap; akik áhítat nélkül fogták és kiöntötték a kehely tartalmát, feketévé, sötétté és torzzá lettek, rémületes volt rájuk nézni; akik pedig részben megitták, részben kiöntötték az élet italát, azok részben fényessé, részben sötétté váltak többé-kevésbé aszerint, ki mennyit ivott meg és mennyit öntött ki belőle. Valamennyiük között a legjobban mégis az említett fráter János tündökölt, aki mind egy csöppig kihörpintette az élet kelyhét. Jutalmul belepillanthatott a végtelen isteni világosság örvényébe, és előre láthatta azt a szerencsétlenséget hozó vihart, amely majd föltámad, megtépázza és ledönti az említett fát.

Éppen ezért fráter János hamarosan leszállt a fa tetejéről, ahol addig helyet foglalt, és az ágak alatt a fa tövében húzta meg magát gondterhes arccal. Most fráter Bonaventúra, aki részben megitta, részben kiöntötte a kehely tartalmát, kúszott föl arra az ágra és arra a helyre, amit az előbb fráter János elhagyott. Amint ott ült, körmei vaskörmökké változtak, olyan élessé és metszővé akár egy borotva. Ekkor fölemelkedett az imént elfoglalt helyéről, és heves dühvel fráter Jánosra akart rontani, hogy megsebezze. Fráter János, amint észrevette szándékát, hatalmasat kiáltott, és a trónon ülő Krisztus védelmébe ajánlotta magát. Kiáltására Krisztus magához intette Szent Ferencet, és egy éles kovakövet adott át neki így szólván: „Menj és nyessd le ezzel a kővel fráter Bonaventúra körmeit, hogy ne árthasson fráter Jánosnak.” Szent Ferenc úgy cselekedett, ahogy Krisztus parancsolta neki.

Ezek után óriási szélvihar kerekedett, s oly erővel rázta meg a fát, hogy a barátok mind lepotyogtak a földre. Először azok estek le, akik mindenestül kiöntötték az élet italát, ezeket sötét és gyötrelmes helyre hurcolták az ördögök. János testvéért és mindazokért pedig, akik kiitták az élet kelyhét, angyalok jöttek és az élet, az örök fény és a boldog ragyogás országába vitték őket.

Az említett Jakab testvér látomása során pontosan meg tudta állapítani nevük, körülményeik és szerepük szerint az egyes testvérek sorsát. A vihar meg addig tartott, amíg ki nem dőlt a fa, és el nem sodorta az orkán. Ám alighogy elült a vihar, a fának a gyökeréből új, méghozzá aranyfa sarjadt ki, amely arany leveleket, virágokat és gyümölcsöket hozott. Erről a fáról, terebélyességéről, szilárdságáról, szépségéről, illataról és erejéről azonban jobb most hallgatni, mint beszélni.

Krisztus dicséretére. Amen.

49. Alvernai János testvérnek megjelenik Krisztus

Szent Ferenc bölcs és jámbor fiai között, akik Salamon mondása szerint az atya dicsőségei, a mi időnkben Marca tartományában élt a tiszteletreméltó fermói János testvér. Mivel hosszú időn át Alverna kolostorában lakott, és ott is halt meg, alvernai János testvérnek is nevezték.³⁹

János testvér zsenge korától kezdve a töredelem útját választotta, amely megőrzi a test és a lélek tisztaságát. Még gyermek volt, s már ciliciumot és vasövet hordott testén, és nagy önmegtartóztatásokat végzett. Amikor a fermói Szent Péter templom kanonokjaihoz csatlakozott, kerülte az érzéki élvezeteket, és kemény szigorral sanyargatta testét. A fényűző életet élő kanonokok nem nézték ezt jó szemmel, elvették vezeklő övét, és minden módon akadályozták őt az önmegtagadásban. Ezért isteni sugallatra elhatározta, hogy szakít a világgal és a világ fiaival, és a keresztre feszített Szent Ferenc kámzsájában a Megfeszített karjaiba ajánlja magát. Így is cselekedett.

Még kisfiú volt, amikor a szerzetbe fölvtették, és az újoncmester gondjaira bízták, de gyorsan haladt előre a lelkiekben és a jámborság gyakorlásában. Valahányszor mestere Istenről beszélt neki, szíve úgy kezdett olvadozni, mint a viasz a tűz közelében. Lelke a kegyelem kohójában az isteni szeretettől annyira fölforrósodott, hogy képtelen volt ezt a gyönyörűséget egy helyben elviselni, föl-fölugrott, s hol a kertbe, hol az erdőbe, hol a templomba szaladt aszerint, amint a lángolás heve hajtotta. Idő teltével ennek az angyali embernek állandóan gyarapodtak erényei, égi ajándékai és isteni elragadtatásai. Elméje egyszer a kerubok ragyogásáig, máskor a szeráfok lángolásáig, ismét máskor az üdvözültek örömujjongásáig emelkedett, majd pedig egészen átkarolta Krisztust. Egy alkalommal szívében különösképpen föllángolt az isteni szeretet, és ez a lobogás kereken három esztendeig tartott. Ez idő alatt szüntelenül Krisztus szeretetének tüzeben izzott. És ez már Alverna szent hegyén történt.

Istennek azonban különleges gondja van választottjaira, s egyszer vigasztalást, másszor szomorúságot bocsát rájuk, hol boldogságban, hol meg balsorsban részesíti őket aszerint, amint időről időre szükségét látja, hogy megerősítse őket az alázatosságban, vagy fokozza az égiek után való vágyukat. Az említett három esztendő elteltével úgy tetszett az isteni jósnak, hogy megvonja János testvértől az isteni szeretet sugarát, és megfossza őt minden lelki örömtől. János testvér szomorúan tengette napjait, fájalmában ide-oda bolyongott az erdőben, s hangos szóval és sóhajtozással hívta lelkének édes Urát, aki elrejtőzött előle, és aki nélkül nem volt nyugodalma. De sehol sem talált rá, és szeretetének édességét sem érezte többé. Hosszú ideig tartott lelki szárazsága, de egy percig sem szűnt meg könnyörögni és esedezni Istenhez, hogy adja vissza neki imádott Urát.

Végül is, miután Isten már eléggé próbára tette türelmét és kellőképpen fölkeltette vágyát, egyik nap, amikor János testvér kétségbeesve járta az erdőt, majd kifáradva ledőlt egy bükkfa tövébe, és könnyektől áztatott arcát az égre emelte, mellette az ösvényen váratlanul megjelent Krisztus, de nem szólt semmit. Ő pedig fölismerte az áldott Krisztust, lábaihoz vetette magát, és szívből jövő zokogással és végtelen alázattal így könyörgött hozzá:

³⁹ A „Fioretti” utolsó öt fejezete Alvernai Boldog Jánosról szól, aki 1259-ben született, tíz éves korában már fermói kanonok volt, s tizenhárom évesen lépett a rendbe. 1292-ben költözött az Alverna hegyére, és ott halt meg 1322-ben. Alakja tehát odavezet, ahol Szent Ferenc, Dante-Babits szavaival: Tiberis és Arno közt szerezte / A zord sziklán az utolsó pecsétet / Krisztustól, és két évig hordta teste. (Paradicsom, 11:106-8). Vagyis Szent Ferenc stigmatizációjának színhelyére és történetéhez, amelynek elbeszélése szervesen egészíti ki a „Fioretti” fejezeteit. – Az olasz *La Verná*-t a magyar hagyománynak megfelelően *Alverná*-nak nevezzük.

„Siess segítségemre, Uram, mert Nélküled, édes Üdvözítőm, siralmas sötétben botorkálok; Nélküled, szelíd Bárány, félelem és rettegés közt vergődöm; Nélküled, Magasságbelinek Szent Fia, zavarba és szégyenbe süllyedek; Nélküled, mint a vak tapogatózok, mert Te vagy az igazi világosság, Jézus Krisztus; Nélküled elveszek és elkárhozom, mert Te vagy a lélek élete; Nélküled terméketlenül kiszáradok, mert Te vagy minden kegyelemnek kútfeje; Nélküled teljesen vigasztalan vagyok, mert Te vagy megváltásunk, szerelmünk és vágyódásunk, életet adó kenyerünk és szívünket megvidámító borunk. Világosíts meg, drága Mester és könyörületes Pásztor, mert méltatlanul is a Te báránykád vagyok.”

Mivel azonban a jámbor lelkek kívánsága annál erősebbé és érdemszerzőbbé válik, minél tovább késlelteti Isten teljesítésüket, az áldott Krisztus megfordult anélkül, hogy meghallgatta volna, vagy szólt volna hozzá, és indult vissza az ösvényen. János testvér erre fölugrott, utána szaladt, újból lábaihoz vetette magát, ártatlan alkalmatlankodással visszatartotta, és áhítatosan tovább kérlelte őt: – Ó, édes Jézus, könyörülj rajtam szorongattatásomban, hallgass meg üdvösséged igazáért és nagy irgalmasságod szerint, add vissza nékem arcod örömét, és fordítsd felém kegyes tekintetedet, hiszen irgalmasságoddal van tele a föld. – Krisztus azonban folytatta útját, nem szólt hozzá semmit, egy szóval sem vigasztalta, hanem úgy tett, mintha végleg el akarna menni. János testvér erre még nagyobb hévvel és vággyal követte őt, és ahogy utolérte, az áldott Krisztus feléje fordult, vidám és kegyes arccal tekintett rá, kitérte könyörületes karjait, és gyöngéden magához ölelte őt. Amint karjait az Üdvözítő kitérte, melléből fénysugarak áradtak szét, beragyogták János testvér testét-lelkét és az egész erdőt.

Most János testvér letérdelt, és az áldott Jézus, mint Magdolnának, neki is jóságosan megengedte, hogy megcsókolja lábát. János testvér a legnagyobb tisztelettel megfogta, és annyi könnyel öntözte lábait, hogy valóban második Magdolnának látszott, s közben így fohászkozott: – Kérlek, Uram, ne tekintsd bűneimet, hanem szent szenvedésed és drága véred hullása által éleszd új életre lelkemet szereteteddel, hiszen Te parancsoltad, hogy teljes szívünkől és egész lelkünkkel szeressük, amit nem tudunk teljesíteni segítséged nélkül. Segíts tehát Istennek Szent Fia, hogy teljes szívemből és minden erőmből szerethesselek. – Krisztus meghallgatta könyörgését, s visszaadta neki a korábbi kegyelmet, vagyis az isteni szeretet lángját. Amint érezte, hogy újból megkapta a kegyelem ajándékát, és ezáltal egészen megújódott, megköszönte Krisztusnak, és csókkal borította lábait. Azután fölegyenesedett, hogy az Üdvözítő arcába tekintsen, ő pedig odanyújtotta kezeit, s miután János testvér megcsókolta, Krisztushoz simult, megölelte, amit Krisztus hasonlóképpen viszonzott. Közben János testvér olyan isteni illatot érzett, hogy ahhoz képest a világ minden fűszere és összes illata rossznak tűnt volna. János testvér teljesen megvigasztalódott, s attól kezdve, hogy az Üdvözítő karjaiban az isteni bölcsesség forrásából ivott, mennyei szavak ömlöttek ajkáról, átalakították hallgatói szívét, és jó gyümölcsöt hoztak a lelkekben. Az erdő ösvényén pedig, amelyet Krisztus áldott lábai illeltek, János testvér valahányszor arra járt, mindig azt az illatot érezte, és azt a fényességet látta, mint amikor megjelent neki Krisztus.

Aztán amikor elragadtatásából magához tért, és Krisztus is eltűnt mellőle, János testvér olyan világosan beelátott az istenség titkaiba, hogy bár emberi tudományt sohasem tanult, mégis világosan fejtegette a Szentháromság tanának bonyolult kérdéseit, és magyarázta a Szentírás rejtett értelmét. Gyakran megtörtént, amikor a pápa és a bíborosok, királyok és főurak, tudósok és doktorok előtt beszélt, hogy mindnyájukat ámulatba ejtette mélyen szántó és magasán szárnyaló gondolataival.

Krisztus dicséretére. Amen.

50. Alvernai János testvér látja, amint a lelkek kiszabadulnak a purgatóriumból

Az előbb említett János testvér egyszer mindenszentek után való napon az egyház előírása szerint a megholtakért mondott misét. A fölséges áldozatot, amely után a szenvedő lelkek minden értük végzett imánál jobban sóvárognak, olyan odaadással és együttérzéssel mutatta be, hogy az irántuk érzett testvéri szeretetben szinte fölemésztődött. Amikor Krisztus testét áhítattal magasba emelte, és fölajánlotta a Mennyei Atyának, esedezve kérte, hogy Szent Fiára való tekintettel, aki az emberek megváltásáért életét adta a keresztfán, szabadítsa meg az általa teremtett és megváltott lelkeket a tisztítóűz kínjaitól. És abban a pillanatban látta, hogy a lelkek megszámlálhatatlan sokasága, mint a lobogó tűzből kipattogó szikra, száll fölfelé a purgatóriumból. Egyenesen az égbe repültek Krisztus érdemei által, aki mindennap fölajánlja magát az élőkért és holtakért a szentostyában, hogy imádjuk őt örökkön örökké. Amen.

51. Alvernai János testvér fölkeresi a haldokló falleronei Jakab testvért

Abban az időben, amikor a szent életű falleronei Jakab testvér a molinói kolostorban súlyosan megbetegedett, alvernai János testvér a massai kolostorban lakott. Értésülvén betegségéről, imádkozni kezdett érte, mivel édesatyjaként szerette őt, kérve a jó Istent, adja vissza neki testi egészségét, ha ez lelkének is javára válik.

Jámbor könyörgése közben elragadtatásba esett, és erdei cellája fölött angyalok és szentek seregét látta lebegni olyan fényességben, amely bevilágította az egész környéket. Az angyalok közt, ragyogó fehér ruhában megpillantotta a beteg Jakab testvért, akiért az imént imádkozott. Látta köztük boldog Szent Ferenc Atyánkat Krisztus szent sebhelyeivel ékesen nagy dicsőségben tündökölni; fölismerte a jámbor Lucido és a Monte Rubbianó-i öreg Máté testvért; sok olyan testvért is látott, akikkel a földön sohasem találkozott. Amint János testvér gyönyörűséggel szemlélte a szentek boldog csoportját, égi sugallatra világossá vált előtte, hogy Jakab testvérnek betegségében meg kell halnia, lelke egész biztosan üdvözülni fog, de halála után nem jut azonnal a paradicsomba, mert előbb a purgatóriumban egy kissé meg kell tisztulnia. Ennek a bizonyosságnak, hogy rendtársa lelke üdvözülni fog, János testvér annyira megörült, hogy testi halálán nem is szomorkodott, hanem örömeiben így szólította őt magában: – Jakab testvér, drága atyám; Jakab testvér, édes testvérem; Jakab testvér, Isten hűséges szolgája és barátja; Jakab testvér, angyalok és üdvözültek boldog sorstársa! – Ezzel a bizonyossággal és örömmel tért magához látomásából, és nyomban útra kelt, hogy fölkeresse Molinóban Jakab testvért.

Mire odaért, a beteg állapota már olyan válságosra fordult, hogy alig tudott beszélni. János testvér a látomása során nyert bizonyossággal közölte vele, hogy teste ugyan hamarosan meghal, de lelke üdvözülni fog és meg fog dicsőülni. Jakab testvér szívét és arcát erre derű járta át, jókedvvel és vidám mosollyal fogadta látogatóját, megköszönte neki a jó hírt, és ájtatosan imáiba ajánlotta magát. János testvér pedig szeretettel arra kérte, hogy halála után jöjjön el hozzá, és adjon hírt neki sorsáról. Jakab testvér megígérte, teljesíti kérését, ha ez nem ellenkezik Isten akaratával. E rövid beszélgetés után elérkezvén halálának órája, Jakab testvér a zsoldáros szavaiba kezdett: Békében elalszom, és az örök életben pihenek meg, s ahogy elmondta ezt a verset, vidáman és boldog arccal távozott az életből.

A temetés után János testvér visszatért a massai kolostorba, és a megbeszélten várta, hogy Jakab testvér ígérete szerint meglátogassa. Azon a bizonyos napon imádsága közben Krisztus jelent meg neki angyalai és szentjei kíséretében, ám Jakab testvér nem volt köztük. János testvér ezen fölöttébb elcsodálkozott, és testvérét Krisztus irgalmába ajánlotta. Másnap aztán, amikor az erdőben imádkozott, jelentkezett Jakab testvér, angyaloktól kísérve teljes dicsőségben és boldogságban. János testvér mindjárt megszólította: – Ó, drága atyám, hát miért nem jöttél el hozzám azon a napon, amikorra megbeszéltük? – Jakab testvér ezt felelte: – Még némi tisztulásra volt szükségem, azért nem jöhöttem. De ugyanabban az órában, amikor te Krisztust láttad, és irgalmába ajánlottál engem, szavadra Krisztus megszabadított minden gyötrelmetől. Akkor megjelentem massai Jakabnak, a jámbor laikus testvérnek, aki éppen ministrált és látta, hogy a megszentelt ostya, amikor a pap fölmutatta, gyönyörű élő gyermekké változik. Így szóltam akkor hozzá: „Ma ezzel a gyermekkel megyek az örök élet országába, ahová nélküle senki sem juthat el.” – Ezzel Jakab testvér el is tűnt, és az angyalok boldog csapatával visszatért az égbe. János testvér pedig nagyon megvigasztalódott.

Falleronei Jakab testvér július havában, Szent Jakab apostol ünnepének előestéjén halt meg a fent említett molinói kolostorban, ahol halála után érdemeiért az isteni jószág sok csodát művelt.

Krisztus dicséretére. Amen.

52. Alvernai János testvér bepillant a teremtés titkaiba

Mivel az említett alvernai János testvér teljesen megtagadta magától az evilági gyönyörűségeket, és minden boldogságát Istentől remélte, azért az isteni jószág, főképpen az Üdvözítő ünnepein, rendkívüli örömeiben és kiváltságokban részesítette.

Egy ízben, Jézus születésének ünnepén, az a végtelen szeretet, amellyel Krisztus megalázkodva leszállt hozzánk, és magára vette emberi természetünket, annyira lángra gyújtotta, hogy valósággal úgy érezte, lelke kiszakadt testéből, és tüzes kemenceként izzik. Bár a szent ünnep közeledtével várta a Szentlélek látogatását, a szeretetnek ilyen forráságára nem számított, s csak úgy tudta elviselni, hogy hangosan jajgatott. Ebben a hatalmas lángolásban üdvösségét olyan bizonyosra vette, hogy úgy vélte, ha abban az órában meghal, még a purgatóriumot is elkerüli. Lángolása teljes hat hónapon át tartott, bár az a rendkívüli forráság nem állandóan, hanem csak a nap bizonyos óráiban járta át. Ez idő alatt Isten gyakran ajándékozta meg látogatásaival és megvilágosító kegyelmével.

Egyik éjszaka annyira átszellemült, hogy Istenhez ragadtatva, teljes világossággal szemlélhette Benne minden teremtmény Alkotóját, sőt az égi és földi teremtményeknek Hozzá való viszonyát, rendjét és fokozatait. Megvilágosodott előtte, hogy minden teremtményben valamiképp a Teremtő tükröződik, és azt is látta, hogy Isten milyen módon van jelen fölötte és benne, mellette és kívüle minden teremtménynek. Azután fölismerte az Istent három Személyben és a három Személyt az egy Istenben, majd pedig elevenen érezte azt a mérhetetlen szeretetet, amely által Isten Fia az Atya iránti engedelmességből megtestesült.

Végül meggyőződött arról is e látomásban, hogy nincs más út, amelyen a lélek Istenhez jusson és az örök életet elnyerje, mint egyedül az áldott Krisztus, aki maga az út, az igazság és a lélek élete.

Amen.

53. Alvernai János testvér misézés közben összeesik

Az említett Molinóban, mint a szemtanúk, a jelenvolt fráterek elbeszélték, János testvérral különös dolog esett meg.

Nagyboldogasszony hetében, Szent Lőrinc nyolcadát követő éjszakán, miután János testvér a fráterekkel együtt elmondta a hajnali imádságot, a kertbe ment, hogy Krisztus szenvedésén elgondolkodva áhítatosan készüljön a szentmisére, amelyet aznap reggel neki kellett elmondania. Az átváltoztatás szavain, vagyis a *Hoc est corpus meum* értelmén elmélkedve, végiggondolta Krisztus végtelen szeretetét, aki nem elégedett meg azzal, hogy drága vére árán megváltson bennünket, hanem legszentebb testét és vérének lelkünk táplálékául is itt hagyta nekünk. Ahogy ezt elméjében forgatta, Jézus szeretete olyan hévvel és édes örömmel árasztotta el szívét, hogy nem bírta ezt a gyönyörűséget magában tartani, ezért hangosan kiáltozni kezdett, és szüntelenül ezt ismételte: *Hoc est corpus meum*. Lelki mámorában ugyanis látni vélte az áldott Krisztust Szűz Máriával és az angyalok sokaságával, a Szentlélek pedig föltárta előtte e titkos, mély szentségnek a misztériumát.

Virradatkor szívében ezzel a lázas nyugtalansággal, ajkán a szent szavakkal a templomba ment abban a hiszemben, hogy senki sem látja és senki sem hallja. Ám valamelyik testvér éppen a kóruson imádkozott, aki mindent látott és mindent hallott. János testvér lelke annyira csordultig telt az isteni kegyelemmel, hogy nem türtöztethette magát, és hangosan kiáltozott. Így múlt el az idő a szentmise kezdetéig. Akkor felöltözködött, az oltárhoz ment, és elkezdte a misét. Ahogy előrehaladt a misézésben, lelkét egyre jobban elborította Krisztus szeretetének forrósága és ezzel együtt valami olyan isteni érzélem, amit maga sem ismert és szavakkal sem tudott kifejezni. Annyira, hogy attól tartott, a misét nem tudja folytatni. Mivel azonban ilyesmi már máskor is előfordult vele, s akkor Isten lecsendesítette lángolását, most is ebben bízott. Ám amikor a Szűz Máriáról szóló prefációig ért, annyira fokozódott benne ez az érzélem, hogy az átváltoztatást bevezető *Qui pridie* szavaknál már alig bírt megállni a lábán. Végül is az átváltoztatás szavainak csak a felét tudta kimondani, addig hogy *Hoc est*. Mégpedig azért, mert érezte Krisztusnak és angyalainak jelenlétét, és látta, hogy Krisztus nem lép be az ostyába, vagyis addig a kenyér nem változik át szent testévé, amíg ki nem mondja a mondat másik felét, a *corpus meum*-ot. Ez úgy megbénította, hogy nem tudta továbbfolytatni a misét. Amint észrevette szorongatását a gvárdián, odasietett az oltárhoz a testvérekkel, sőt a világiakkal együtt, akik a templomban voltak, és megilletődve álltak körül János testvért, közülük többen meghatódottságukban sírtak is.

Utoljára, hosszú idő elteltével, amikor Istennek kedvére volt, János testvérenek mégis sikerült kimondania az elmaradt *corpus meum* szavakat. Azonnal eltűnt a kenyér színe, és az ostyában láthatóvá vált a megtestesült és megdicsőült Krisztus. Megmutatta alázatát és szeretetét, amellyel értünk Szűz Máriától emberré lett, és amellyel mindennap leereszkedik a pap kezei közé az átváltoztatott ostyában. János testvér ekkor még mélyebben elmerült a szemlélődés édességében. Miután pedig magasba emelte az ostyát és a megszentelt kelyhet, önkívületbe ragadtatott, lelke mintegy elvált érzékeitől, teste hátrahanyatlott, s ha a mögötte álló gvárdián föl nem fogja, hanyatt vágódik a földön. Erre a templomban lévő testvérek a világi férfiakkal és nőkkel együtt odarohantak, fölemelték és a sekrestyébe vitték. Akár egy halottat, mert teste teljesen kihűlt, ujjai pedig görcsösen összehúzódtak úgy, hogy sem mozgatni, sem szétfeszíteni nem lehetett őket. Így feküdt eszméletlenül, azaz elragadtatásban egészen terciáig. Mindez nyáridőben történt.

Minthogy pedig én, aki jelen voltam, nagyon szerettem volna tudni, amit Isten művelt vele, amint magához tért, odamentem hozzá, és Isten szerelmére kértem, mondjon el részletesen mindent. És mert nagyon megbízott bennem, sorjában elbeszélte a vele történeteket. Többek közt elmondta, hogy amikor átváltoztatta a kenyeret és a bort Krisztus

testévé és vérévé, szíve puha viaszként ellágyult, és úgy érezte, mintha húsában nem lennének csontok, ezért alig tudta fölemelni karját és kezét, hogy a kereszt jelével megáldja az ostyát és a kelyhet. Azt is elmesélte, hogy mielőtt pappá szentelték, Isten tudtára adta, hogy misézés közben el fog ájulni; mivel azonban azóta sok misét mondott minden baj nélkül, azt gondolta, hogy az a kinyilatkoztatás nem Istentől eredt. Hozzátette még, hogy ötven nappal Nagyboldogasszony előtt Isten tudomására hozta azt is, hogy ez az eset Nagyboldogasszony ünnepe táján fog bekövetkezni.

Krisztus dicséretére. Amen.

Szent Ferenc sebhelyeinek története

1. Szent Ferenc számárháton Alverna hegyére érkezik

Szent Ferenc 1224-ben, negyvenhárom éves korában isteni sugallatra elindult Spoleto völgyéből, hogy társával, Leó testvérrel Romagnába menjen. Útközben Montefeltro várához értek. A várban éppen az egyik montefeltrói gróf lovaggá ütését ünnepelték, és a dús lakomához készülődtek. Amint Szent Ferenc értesült az eseményről, és hallotta, hogy a közeli és távoli vidékekről rengeteg nemes ember gyűlt össze, azt mondta Leó testvérnek: – Menjünk mi is föl az ünnepre, mert Isten segítségével valamely jó lelki gyümölcsöt teremhetünk.

A megjelentek közt volt egy gazdag toszkán főúr, casentinói Orlandó gróf Chiusiból. Ez hallotta már Szent Ferenc életszentségének és csodatetteinek híret, s ezért nagyon szerette volna látni, főképpen pedig prédikációját meghallgatni. Szent Ferenc fölérve a várba, egyenesen arra a térre ment, ahol az előkelő vendégsereg összegyűlt. Nagy lelki buzgalmában fölállt a teret szegélyező alacsony kőfalra, és prédikálni kezdett. Beszédének tárgyául ezt a népnyelvi igazságot választotta: *Tanto è quel bene ch'io aspetto, che ogni pena m'è diletto*, vagyis: Oly nagy az a jó, amit várok, hogy örömöm érte nekem minden gyötrem. Prédikációjának tételét a szent apostolok és vértanúk szenvedéseivel és mártíriumával, a szent hitvallók kemény vezekléseivel, a szent szüzek, meg a többi boldogok sanyargatásaival és megpróbáltatásaival bizonyította. A Szentlélek irányításával oly szívhez szólóan és mély értelműen beszélt, hogy elállt mindenkinek szeme-szája, és úgy figyeltek rá, mintha az Úr angyala szólta volna hozzájuk.

Hallgatói között az említett Orlandónak a szívét Isten Szent Ferenc szavai által úgy megindította, hogy föltette magában, a prédikáció után tanácskozik vele lelki ügyeinek rendezéséről. Amint tehát a Szent befejezte beszédét, félrehívta őt, és így szólt hozzá: – Atyám, szeretnék veled beszélgetni lelkem üdvösségéről. – Örömmel rendelkezésemre állok – felelte Szent Ferenc – ám most tiszteld meg barátaidat, akik meghívtak az ünnepre, és menj ebédelni velük. Majd ebéd után kívánságod szerint beszélgethetünk. – Orlando tehát elment ebédelni. Ebéd után jelentkezett Szent Ferencnél, s tökéletesen rendbe hozta vele lelki ügyeit. Végezetül így szólt a Szenthhez: Atyám, van nekem Toscanában egy kies hegyem, Alvernának hívják. Zordon és elhagyott vidék, s ezért igen alkalmas azok számára, akik az emberektől távol bűnbánatot akarnak tartani, vagy remeteéletet óhajtanak élni. Ha kedvedre lenne, lelkem üdvéért szívesen neked és társaidnak ajándékoznám. – Amikor Szent Ferenc meghallotta a nagylelkű ajánlatot olyasmiről, amire vágyva vágyott, fölöttébb megörült, és előbb Istennek, majd Orlando úrnak mondva köszönetet, így válaszolt: – Uram, majd ha hazamégy, elküldöm hozzád néhány társamat, hogy megmutasd nekik a hegyet; ha ők alkalmasnak találják az imádságra és vezeklésre, kegyes ajánlatodat máris elfogadom. – Ezzel Szent Ferenc eltávozott, s miután befejezte útját, visszatért várába Chiusiba, amely Alvernától egy mérföldnyire fekszik.

Amint Szent Ferenc megérkezett az Angyalos Boldogasszony kolostorába, nyomban elküldte két társát Orlando úrhoz, aki őszinte örömmel és szeretettel fogadta őket. Hogy biztonságosan nézhessenek körül Alverna hegyén, a vadállatok ellen való védelmül ötven jó fegyverest adott melléjük. Ezzel a kísérettel mászták meg a fráterek a hegyet, és barangolták be szorgalmasan a vidéket letelepedésre alkalmas helyet keresvén. Végül egy kis tisztáson állapodtak meg, amelyet igen megfelelőnek tartottak az imádságra és az elmélkedésre. Ezt választották ki maguknak és Szent Ferencnek lakóhelyeül, s a kíséretükben lévő fegyveresek

segítségével mindjárt összetákoltak egy cellát faágakból. Így fogadták el, és így vették birtokba Alverna hegyét és a hegyen a barátok hajlékát. Azután visszaindultak Szent Ferenchez, s amint megérkeztek hozzá, elmondták, hogyan választották ki Alvernán az imádságra és elmélkedésre legalkalmasabb helyet. Hallván Szent Ferenc a jó hírt, igen megörült, hálát és dicséretet zengett Istennek, majd vidám arccal a testvérekhez fordult: – Fiacskáim, közeledik Szent Mihály arkangyal böjtjének ideje. Erősen hiszem, Isten azt akarja, hogy ezt a böjtöt már Alverna hegyén tartsuk meg. Jóságában azért készített elő számunkra mindent, hogy Isten dicsőségére, a Boldogságos Szűz és a szent angyalok tiszteletére bűnbánattal szenteljük föl az áldott hegyet.

Ezután Szent Ferenc három társat választott ki magának: marignanói Masseót Assisiből, ezt a nagyeszű és ékesen szóló férfiút; a nemes lelkű Tancredi Angyalt Rietiből, aki lovag volt a világi életben; harmadiknak meg Leó testvért, akit angyali egyszerűsége és gyermeki ártatlansága miatt nagyon szeretett, és minden titkát föltárta előtte. Imádkozott velük, majd magát és három társát az otthon maradóknak imáiba ajánlva, a keresztre feszített Jézus Krisztus nevében ezzel a hárommal útra kelt Alverna hegye felé. Ahogy megindultak, magához szólította Masseo testvért, és azt mondta neki: – Te leszel, Masseo testvér, utunkon gvárdiánunk és előljárónk. Mert amíg megyünk és együtt maradunk, szokásunkhoz híven, vagy zsolozsmázunk, vagy Istenről beszélgetünk, vagy szilenciumot tartunk, s nem gondoskodunk előre sem étkezésünkről, sem szálláshelyünkről. Hanem amikor eljön az ideje, hogy megálljunk, koldulunk egy kis kenyeret, és azon a helyen maradunk, és ott pihenünk meg, amit Isten rendelt számunkra. – A három útitárs meghajtotta fejét, keresztet vetett magára, és folytatták útjukat.

Az első este barátkolostorhoz értek, és ott szálltak meg. A második este azonban részben a rossz időjárás miatt, részben mert fáradtak voltak, nem tudtak elérni sem kolostort, sem valami várat, sem egyéb lakott helyet. Ezért mikor a rossz idő mellett meglepte őket még az éjszaka is, egy elhagyott, üres templomban húzták meg magukat, és ott tértek pihenőre. Miközben társai aludtak, Szent Ferenc imádkozni kezdett. Az egész éjszakát imádságban töltve, hajnalhasadtakor íme egyszer csak irtózatossággal és pokoli lármával egy sereg vad ördög tört rá, és különféle módokon kezdte zaklatni őt. Az egyik ide, a másik oda taszította; az egyik földre teperte, a másik fölráncigálta; az egyik fenyegette, a másik ijesztgette: szóval mindenképpen azon mesterkedtek, hogy megzavarják az ájtatosságban. Ám nem sikerült nekik, mert Isten vele volt. Szent Ferenc, miután eredményesen visszaverte az ördögök rohamait, jó hangosan így kiáltott rájuk: – Ó, ti kárhozott lelkek, csak azt tehetitek, amit Isten megenged nektek. Isten nevében fölszólítlak hát benneteket, hogy az ő engedelmeivel bánjatok el alaposan testemmel, mert ezt szívesen elviselem; nincs ugyanis ádázabb ellenségem, mint a testem, nagy szolgálatot tesztek tehát nekem, ha helyettem bosszút álltok rajta. – Erre az ördögök szilaj dühvel és fékevesztett kíméletlenséggel neki estek Szent Ferencnek, föl-alá hurcolták, húzták-vonták a templomon keresztül, és ezzel még jobban megkínózták, mint előbb. Szent Ferenc ekkor fönnhangon így kiáltott az Úrhoz: – Uram Jézus Krisztus, hála legyen neked irántam tanúsított szeretetedért! Mert nagy szeretet jele az, ha az Úr ezen a világon fenyíti meg szolgáját vétkeiért, hogy a másvilágon ne kelljen bűnhődnie. Kész vagyok, Istenem, örömmel elviselni minden gyötrelmet és büntetést, amellyel bűneimért ostromozol. – Az ördögök meg állhatatossága és béketűrése miatt megzavarodva és legyőzve eltakarodtak.

Szent Ferenc most lelke buzgalmában a templomból a közeli erdőbe ment, és ott folytatta imádságát sóhajjal, könnyekkel és mellét verve kereste Krisztust, választottját és gyönyörűségét. S miután megtalálta őt lelkének rejtekében, előbb tisztelettel szólt hozzá, mint Urához, azután felelgetett neki, mint bírójának, majd mint atyját kérlelte, hogy végül, mint barátjával társalogjon vele. Társai, akik közben fölébredtek, figyelemmel kísérték cselekedeteit. Látták és hallották, amint azon az éjszakán és abban az erdőben sírással és

hangos szóval esdi a bűnösök számára Isten irgalmát. Látták és hallották, hogy úgy siratja a szenvedő Krisztust, mintha a valóságban, testi szemeivel maga előtt látná. És ugyancsak azon az éjszakán azt is látták, hogy amikor karjait kereszt alakban mellére téve imádkozik, jó darabon fölemelkedik a földről, s miközben a levegőben lebeg, ragyogó felhő veszi őt körül. Így töltötte, ilyen szent cselekedetek és lelki gyakorlatok között, alvás nélkül az éjszakát.

Amikor eljött a reggel, társai meggyőződtek arról, hogy az álmatlanul töltött éjszaka fáradalmi annyira legyöngítette Szent Ferenc testi erejét, hogy aligha lenne képes tovább gyalogolni velük. Ezért elmentek egy környékbeli szegény földműveshez, és az Isten szerelméért kérték, adná kölcsön csacsiját atyjuknak, Ferenc testvérnek, aki képtelen gyalog menni. Amint Ferenc testvér nevét hallotta, mindjárt megkérdezte: – Talán annak az assisi Ferenc testvérnek vagytok társai, akiről annyi szépet beszélnek? – Felelték neki, hogy igen, s éppen az ő számára kéri a csacsit. Akkor ez a jó ember szíves igyekezettel fölkészítette szamarát, Szent Ferenchez vezette, majd a Szentet nagy tisztelettel a csacsi hátára segítette. Így indultak most útnak, a paraszt meg velük együtt szamara után ballagott. Alig tettek meg egy darabot, megszólalt a paraszt: – Mondd csak, igazán te lennél az az assisi Ferenc testvér? – Felelte neki Szent Ferenc, hogy ő az. – Akkor iparkodjál – tette hozzá a paraszt –, hogy olyan jó légy, mint amilyen jónak tartanak, merthogy sokan bíznak benned. Figyelmeztetlek hát, úgy viselkedjél, hogy ne csalódjanak benned az emberek. – Amikor Szent Ferenc ezeket a szavakat hallotta, egyáltalán nem ütközött meg azon, hogy kioktatja őt egy paraszt, s azt sem gondolta magában: „Hogy jön ahhoz ez a barom, hogy leckéztessen”, mint ahogy sok gögös uraság mondaná manapság, hanem tüstént leszállt a samaráról, térdre borult a paraszt előtt, megcsókolta lábait, és alázatosan megköszönte, hogy ilyen szíves szeretettel figyelmeztette. A jó ember pedig fölemelte őt a földről, és a testvérekkel együtt óvatosan a samár hátára ültette. És folytatták útjukat.

Amint aztán hegymenet a kapaszkodónak körülbelül a feléig jutottak, a tikkasztó hőségtől és a fásasztó úttól a paraszt annyira megszomjazott, hogy Szent Ferenc után kiáltott: – Jaj nekem! Elepedek a szomjúságtól. Ha nem lesz mit innom, menten meghalok! – Szent Ferenc leszállt a samaráról, és imádkozni kezdett. Égre emelt kezekkel addig maradt térden állva, amíg Isten értésére nem adta, hogy meghallgatta őt. Akkor így szólt a paraszthoz: – Fuss ahhoz a sziklához, és ott forrásra találsz, amelyet könyörületből Krisztus most fakasztott. – Szaladt a mi emberünk a Szent Ferenc által mutatott helyre, s friss vizű forrást talált, amely Szent Ferenc imájának erejénél fogva a kemény sziklából csörgedezett. Ivott a paraszt a vízből bőségesen, és fölüdült tőle. Egészen nyilvánvaló volt, hogy azt a forrást Isten Szent Ferenc könyörgésére csodálatos módon fakasztotta, mert azon a helyen, de az egész környéken sem azelőtt, sem azután nem láttak sohasem forrást vagy más élő vizet. Szent Ferenc társaival és a paraszttal együtt hálát adott Istennek a csodatételért. És folytatták útjukat.

Amikor pedig az Alverna csúcsa alá értek, Szent Ferencnek kedve támadt, hogy megpihenjen az útszéli tölgyfa alatt, amely most is ott áll. Árnyékában üdögélve elnézte a hegy és a vidék fekvését. Míg így szemlélődött, egyszer csak különféle madarak nagy csapata jött, s énekükkel és szárnycsattogásukkal vidáman ünnepelték őt. Előbb körülrepülték, majd némelyikük a fejére, a többiek meg a vállára, karjára, ölébe és lábai elé szálltak. Társai és a parasztember álmélkodással nézték a jelenetet, ő pedig vidámsággal lelkében megszólalt: Hiszem, drága testvéreim, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus kedvét leli abban, hogy ezen a magányos helyen lakjunk, mivel jöttünkön ennyire örülnek húgocskáink, a madarak. – E szavak után fölkel, továbbmentek, és végül eljutottak arra a helyre, amelyet társai már előzőleg kiválasztottak.

Így érkezett meg Szent Ferenc Alverna hegyére. Isten és az ő legszentebb nevének dicséretére. Amen.

2. Szent Ferencnek és társainak életmódja Alverna hegyén

Amikor Orlando úr értesült arról, hogy Szent Ferenc három társával felköltözött Alverna hegyére, őszinte öröm töltötte el szívét. Mindjárt másnap várbeli népének jókora csapatával látogatásukra indult; vittek magukkal kenyeret és egyéb élelmet Szent Ferenc és társai ellátására. Fölérve a hegyre, a testvéreket imádságba merülve találták. Orlando a közelükbe ment, és rájuk köszönt, Szent Ferenc erre fölállt, bensőséges szeretettel és szívéllyességgel fogadta Orlando urat és kíséretét. Majd mindnyájan letelepedtek, és beszélgetni kezdtek. Szent Ferenc megköszönte az ajándékba kapott áldott hegyet, valamint a kedves látogatást. Együttal arra kérte Orlando urat, ácsoltasson neki egy egyszerű cellácskát a testvérek hajlékától mintegy kőhajításnyira lévő bükkfa tövében, mert azt a helyet különösen alkalmasnak találja az imádkozásra. Orlando úr nyomban teljesítette kívánságát. Amikor aztán esteledett, és közelgett az indulás ideje, a búcsúzás előtt Szent Ferenc rövid kis prédikációt tartott nekik, majd áldásával útra bocsátotta őket. Indulófélben Orlando úr még félrehívta Szent Ferencet és társait, s így szólt hozzájuk: – Drága testvéreim, nem szeretném, ha ezen a zord hegyen bármi testi nélkülözést szenvednétek, és emiatt kevesebbet tudnátok törődni a lelki dolgokkal. Ezért azt kívánom, és ezt egyszer s mindenkorra kijelentem, hogy minden szükséges dologban forduljatok bizalommal hozzám. Igen rossz néven venném, ha nem így cselekednétek. – Ezzel távozott, és kíséretével együtt visszatért várába.

Miután elmentek, Szent Ferenc maga köré ültette társait, és elmagyarázta, milyen életmódot kell folytatniuk nekik és mindazoknak, akik szerzetesként remeteéletet akarnak élni. Különösképpen a szent szegénység megtartását kötötte lelkükre: – Ne számítsatok Orlando úr szívbeli ajánlatára, nehogy megsértsétek Úrnönket, a szent Szegénységet. Biztosak lehettek abban, minél inkább kerüljük a szegénységet, annál jobban távolodunk tőlünk az emberek, és még sokkal nagyobb szükségletet fogunk szenvedni. Ám ha jó szorosan magunkhoz öleljük a szegénységet, az emberek utánunk jönnek, s bőségesen gondoskodni fognak rólunk. Isten ugyanis az ő üdvösségükért hívott bennünket ebbe a szerzetbe, és olyan szerződést kötött köztünk és a világ között, hogy mi jó példával járjunk a világ előtt, a világ pedig gondoskodjék földi szükségleteinkről. Tartsatok tehát ki állhatatosan a szent szegénységben, mert ez a tökéletességre vezető út, az örök élet záloga és biztosítóka. – Majd így végezte tanítását: – Ez az az életmód, amire magamat kötelezem, és amit nektek is elrendelek. Mivel pedig közeledni érzem halálomat, azért elvonulva, egészen magányosan akarok maradni, hogy Isten színe előtt magamba szállva sirassam bűneimet. Leó testvér, amikor jónak látja, egy kevés kenyeret és egy kis vizet hoz majd nekem. Világiakat pedig semmi okból ne engedjetez hozzám, hanem ti beszéljetez velük helyettem. – Ezek után megáldotta őket, és visszavonult bükkfa alatti cellájába. A testvérek pedig együtt maradtak azzal a szilárd elhatározással, hogy megtartják Szent Ferenc parancsait.

Néhány nap múlva Szent Ferenc elmerengve álldogált cellája mellett, és álmélkodva nézte a hegy alakulatait, a hatalmas sziklatömbök repedéseit és hasadékait. Aztán amikor imádságba merült, Isten kinyilatkoztatta neki, hogy a szakadékok Krisztus halálakor csodálatos módon támadtak, amikor, mint az evangélista mondja, a kősziklák megrepedtek. Isten akarta, hogy ezek Alverna hegyén különösképpen láthatóvá legyenek, mert itt kell Jézus Krisztus kínszenvedésének Szent Ferenc lelkében a szeretet, testében pedig a sebhelyek által megújulnia. Szent Ferenc a kinyilatkoztatás után visszavonult cellájába, és magába mélyedt, hogy fölfogja a kinyilatkoztatott misztérium értelmét. Ettől kezdve szüntelen imádság közben egyre jobban megízlelte az isteni szemlélődés édességét, és mind gyakrabban Istenhez ragadtatott. Társai nem egyszer látták, amint teljes önkívületben teste a levegőbe emelkedik. Ezekben a szemlélődő elragadtatásokban Isten nemcsak a jelenvaló és eljövendő dolgokat,

hanem társainak titkos gondolatait és vágyait is kinyilvánította neki, amint Leó testvér abban az időben önmagán tapasztalta.

Leó testvér kemény lelki harcot vívott az ördög kísértéseivel, s közben az az óhaja támadt, bárcsak volna neki Szent Ferenc kezétől származó valamely szent írás. Azt gondolta ugyanis, hogy segítségével kísértései egészen, de legalább részben megszűnnének. Kívánságát azonban szegyenkezésből és tiszteletből nem merte közölni Szent Ferencel. Ám amit Leó testvér elhallgatott, a Szentlélek kinyilvánította neki. Ezért Szent Ferenc magához hívta, tintát, tollat, papírost hozatott vele, s Leó testvér kívánságának megfelelően saját kezűleg egy dicséretet írt Krisztushoz, a végére odatette a Tau-jegyét, majd e szavakkal adta át neki az írást: – Tessék, drága testvérem, gondosan őrizd meg életed végéig.⁴⁰ Áldjon meg a jó Isten, s őrizzen meg minden kísértéssel szemben. De ne csüggedj el miattuk, mert csak akkor tartalak igazán Isten hű szolgájának és barátjának, és annál jobban szeretlek, minél inkább ostromolnak a kísértések. Bizony mondom neked, senki sem tarthatja magát Isten tökéletes barátjának, amíg számtalan kísértésen és megpróbáltatáson át nem esett. – Ahogy Leó testvér mély áhítattal és őszinte hittel átvette a kézírást, azonnal megszűnt minden kísértése. Boldogan újságolta társainak, milyen nagy kegyelemben részesítette őt Isten Szent Ferenc írása által. Gondosan eltette és megőrizte a kéziratot, s a fráterek később számos csodát műveltek általa.

Ettől kezdve Leó testvér jámbor igyekezettel és odaadó csodálattal figyelte Szent Ferenc életmódját. Angyali ártatlanságáért és tiszta szándékáért abban a kiváltságban volt része, hogy gyakran szemtanúja lehetett Szent Ferenc elragadtatásainak. Látta, amint teste a földről olykor három-négy könyöknyire, olykor egészen a bükkfa ormáig, sőt olyan magasságba emelkedik, és akkora fényesség veszi körül, hogy alakját már-már elveszti szeme elől. S mit tett ez a gyermek lélek, amikor Szent Ferenc csak annyira emelkedett föl a földről, hogy elérhette? Lábujjhegyen odasurrant, átölelte és csókkal borította lábait, s közben könnyeket hullatva fohászkozott: – Istenem, könyörülj rajtam, szegény bűnösön, és e szent ember érdemei által engeddd, hogy megtaláljam kegyelmedet. – Egy másik alkalommal, amikor Szent Ferenc már olyan magasra emelkedett, hogy el nem érhetette, Leó testvér észrevette, hogy az égből arany betűkkel írt papírszelet ereszkedik le egyenesen Szent Ferenc fejére. Ez volt ráírva: Itt van az Isten kegyelme. Miután elolvasta, az írás visszazállt az égbe.

Az isteni kegyelem ajándékaként Szent Ferenc nemcsak Istenhez ragadtatott a szemlélődés útján, hanem némelykor egy-egy angyal látogatásában is részesült. Egyik nap haláláról és rendjének sorsáról tűnődött, s tűnődésének ilyen hangot adott: – Uram Istenem, mi lesz halálom után szegényke családdal, amelyet jóságodban rám, bűnösre bízál? Ki fogja erősíteni? Ki fogja bátorítani? Ki fog imádkozni értük? Ilyen és hasonló szavaira megjelent neki Isten angyala, és így nyugtatta meg: – Isten nevében mondom neked, hogy szerzeted fönmarad az ítélet napjáig. Nem akad akkora bűnös, aki ha szívből szereti rendedet, ne találna irgalmat Istennél. Aki pedig gonosz indulatból támadja családodat, nem lesz hosszú életű a földön. Nagy bűnös, aki nem javítja meg életét, nem maradhat soká a szerzetben. Amiatt pedig ne aggódjál, ha látsz rossz barátokat, akik nem tartják meg a regula előírásait, mert ezért rended nem szenved kárt. Mindig sokan lesznek ugyanis, akik szigorúan

⁴⁰ „Krisztus dicséreté”-t, pontosabb címe szerint „A fölséges Isten dicséreté”-t, magyar fordításban Assisi Szent Ferenc „Hálaéneké”-t, valamint áldását Leó testvérré Szent Ferenc latinul írta. Az eredeti kéziratot Assisiben a Sacro Convento sekrestyéjében őrzik. A pergamenlap egyik oldalán „Hálaéneke”, a másik oldalán az „Áldás Leó testvérré” szövege olvasható. Az áldás végén van, mégpedig Leó testvér nevébe írva (így: „Dominus benedicat f. LeTo te.”) a titokzatos *Tau*, a görög ábécé utolsó betűje, a kereszt szimbóluma, amelyet Szent Ferenc kézjegyül használt. Az áldás szövege fölé Leó testvér piros tintával följegyezte, hogy Szent Ferenc „Hálaéneké”-t a sebhelyek vétele után írta. „Hálaéneke” magyar fordítását kötetünk függelékében találja az olvasó, az „Áldás Leó testvérré” szövegét pedig itt adjuk magyarul: „Az Úr áldjon meg és őrizzen téged. Mutassa meg neked arcát, és könyörüljön rajtad. Fordítsa feléd tekintetét, és adjon neked békét. Az Úr áldjon meg téged, Leó testvér.”

Krisztus evangéliuma szerint fognak élni, és megőrzik a szent szabályok tisztaságát. Ők a földi élet után azonnal az örök élet boldogságába jutnak anélkül, hogy a tisztító tűzben kellene szenvedniük. Akik lazábban kezelik a regula előírásait, mielőtt a paradicsomba mehetnének, vezekelniük kell a purgatóriumban, tisztulásuk idejét azonban rád bízta a jó Isten. Végül akik semmibe veszik a regulát, azokkal ne törődjél, mert Isten sem törődik velük. – Így vigasztalta meg Szent Ferencet, s ezzel el is tűnt az angyal.

Nagyboldogasszony ünnepének közeledtével Szent Ferenc az eddigieknél is félreesőbb és rejtettebb hely után nézett, hogy még magányosabban tölthesse Szent Mihály arkangyal negyvennapos böjtjét, amely tudvalevően Mária mennybemenetelének napjával kezdődik. Magához hívta Leó testvért, és azt mondta neki: – Menj, állj a kápolna ajtajába, s ha szólítlak, gyere hozzám. – Leó testvér elmegy, és az ajtóba áll. Szent Ferenc várakozik egy darabig, aztán hangosan szólítja. Leó testvér meghallja hangját, visszamegy hozzá, Szent Ferenc meg így folytatja: – Fiacskám, keressünk egy távolabbi rejteket, ahonnan hívó szavam nem hallod meg. – Körülnéztek, és találtak is a hegy déli oldalán kívánságának igen megfelelő helyet. Csak az volt a bökkenő, hogy nem lehetett megközelíteni, mert előtte félelmetes és szörnyű mély sziklahasadék tátongott. Ezért vesződséggel és fáradtsággal keresztbe fektettek rajta egy szálfát, s azon aztán, mint egy hídon átmentek. Szent Ferenc odahívatta a többi testvért is, és megmondta nekik, hogy ezen a magányos helyen akarja Szent Mihály tiszteletére a böjtöt megtartani, s kérte őket, hogy állítsanak oda neki egy cellácskát. Amikor elkészült a cella, így szólt hozzájuk: – Menjetek most hajlékotokba, s hagyjatok egészen magamra, mert Isten segítségével teljes zavartalanságban szeretném tölteni a böjt idejét. Egyiktek se jöjjön hozzám, s világít ne engedjete a közelemben. Egyedül te keress föl, Leó testvér, napközben egyszer egy kevés kenyérral és vízzel, és éjjel is egyszer a matutinum idején. Csöndben járj, s amikor a hídhöz érsz, így kezd: *Domine, labia mea aperies*.⁴¹ Ha folytatom a verset, kelj át a hídon, lépj a cellámba, és elmondjuk együtt a hajnali imádságot. Ha nem válaszolok, nyomban fordulj vissza. – Azért adta Szent Ferenc ezt az utasítást, mert amikor elragadtatásba esett, érzéketlenné vált a külvilág számára, s így nem érzett és nem hallott semmit. Ezek után Szent Ferenc elbocsátotta őket áldásával, s ők visszamentek hajlékukba.

Amikor aztán elérkezett Nagyboldogasszony ünnepe, Szent Ferenc megkezdte a negyvennapos böjtöt. Testét kíméletlen önmegtartóztatással és fenyítéssel sanyargatta, lelkét buzgó imádsággal és virrasztással erősítette. Erényről erényre haladva a tökéletesedésben, fölkészítette lelkét az isteni misztérium és az isteni világosság befogadására, és edzette testét az ördögök ádáz ostromának visszaverésére. Ezekkel gyakran és valóságosan birokra kellett kelnie, amint megtörtént e böjt során is. Egyik nap ugyanis lángoló buzgósággal kijött cellájából, hogy a közelben lévő sziklavájtban imádkozzék, amelynek oldalán, le egészen a hegy aljáig borzalmasan mély szakadék nyílt. Ahogy ott imába fogott, fürgeteges robajjal és förtelmes külsővel tüstént megjelent az ördög, és rárontott, hogy a mélybe taszítsa. Szent Ferenc erre, mivel nem volt hova menekülnie, és nem bírta elviselni az ördög csúf ábrázatát, megfordult, kezével, arcával és egész testével a sziklafalhoz lapult, és Istennek ajánlva magát, tapogatózva kereste, hogy valamibe megkapaszkodhassék. Istennek pedig, aki sosem teszi ki szolgálait erejükön felüli kísértéseknek, úgy tetszett, hogy a szikla, amelyhez Szent Ferenc lapult, csodálatosan fölvegye és mintegy magába fogadja teste alakját. Oly módon, mintha puha viaszba nyomta volna, kezei és arca a sziklába nyomódtak, s ekként Isten segítségével megmenekült az ördög cselvetésétől.

⁴¹ *Domine, labia mea aperies: Uram, nyisd megajkaimat, az 50. zsoltár 17. versének első fele. Folytatása így hangzik: Et os meum annuntiabit laudem tuam: És szám hirdetni fogja dicséretedet. Így kezdődik a zsolozsmában a matutinum, a hajnali imádság.*

Az ördögnek tehát nem sikerült Szent Ferencet a szakadékba taszítania, de megtette ezt jóval az ő halála után egy kedves és jámbor fráterrel, aki biztonságosabbá akarván tenni az utat, hogy veszély nélkül lehessen látogatni a Szent Ferenczel történt csoda helyét, szálfákat rakosgatott a szakadék fölé. Egyik nap, amikor éppen egy nagy fatörzset cipelt a fején, az ördög meglökte, és a fával együtt a mélybe taszította. Ám Isten, aki Szent Ferencet megmentette és megóvta a leeséstől, érdemeiért megmentette és megóvta a jámbor frátert is a végzetes szerencsétlenségtől. Estében ugyanis nagyot kiáltva bizakodással Szent Ferencnek ajánlotta magát, aki azonnal megjelent, elkapta őt, és úgy tette le a szakadék mélyére, hogy sem zúzódás, sem sérülés nem érte. Társai viszont, amikor segélykiáltását meghallották, azt hitték, hogy zuhantában az éles sziklákon összetörte magát, és már vége van. Nagy fájdalommal és sírással fogták a Szent Mihály lovát, és a hegy lejtős oldalán érte mentek, hogy megkeressék, testének roncsait összeszedjék és eltemessék. Ám amint leértek a hegy aljába, egyszer csak szembe találták magukat a lezuhant fráterrel: fején a fatörzssel, hangosan énekelve a *Te Deum laudamus*-t, jött elébük. Ámulatukra elmesélte, hogyan esett le, és hogyan mentette meg Szent Ferenc a biztos haláltól. Akkor mindnyájan a kolostorba kísérték, áhítatosan zengve a *Te Deum*-ot, dicsőítve Istent és Szent Ferencet, s hálálkodva a rendkívüli csodáért, amit társukkal művelt.

Szent Ferenc, hogy visszatérjünk hozzá, folytatta a negyvennapos böjtöt, s bár sokat kellett viaskodnia az ördöggel, Isten kárpótlásul bőséges vigasztalásban részesítette, mégpedig nemcsak szent angyalainak, hanem az erdő madarainak látogatásával is. Az egész böjt idején egy sólyom, amelyik cellája közelében fészkel, minden éjjel valamivel a matutinum órája előtt szárnyacsapkodásával zörgetett celláján, s addig nem hagyta abba, amíg Szent Ferenc föl nem kelt, hogy megkezdje a hajnali imádságot. Mikor meg egyszer-másszor Szent Ferenc fáradtabb volt a szokottnál, vagy gyengélkedett, vagy betegeskedett, ez a sólyom, akár egy tapintatos és megértő ember, későbbre halasztotta a zörgetést. Nagy öröme telt Szent Ferencnek ebben a jámbor ébresztőben, mert gondosságával elűzött tőle minden lustaságot és imádságra ösztönözte, ezenfelül olykor napközben is kezesen körülötte sürgött-forgott.

Szent Ferenc a kemény önmegtartóztatás és az ördöggel való viaskodás miatt testileg igen legyöngült. Lelki táplálékul kívánván erősíteni magát, az üdvözültek végtelen dicsőségére és mérhetetlen örömeire gondolt, s arra kérte a jó Istent, hogy ezt az örömet egy kissé megízlelhessen. Szemlélődése közben hirtelen tündöklő fényességben egy angyal jelent meg előtte, bal kezében hegedűt, jobbában vonót tartott. Elbűvölve nézte Szent Ferenc a jelenséget, az angyal pedig végighúzza egyszer a vonót a hegedű húrjain. Nyomban olyan édes dallam töltötte el Szent Ferenc lelkét, hogy mint később elmondta társainak, attól tartott, ha az angyal még egyszer végighúzza a vonót a hegedűn, lelke kirepül testéből.

Így töltötte napjait Szent Ferenc Alverna hegyén.

Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak dicséretére. Amen.

3. Szent Ferenc Alverna hegyén elnyeri a szent sebhelyeket

A szent kereszt fölmagasztalása ünnepének közeledtével egyik éjjel a szokott órában Leó testvér átment Szent Ferenchez, hogy együtt elvégezzék a hajnali imádságot. A hídhöz érve, mint rendesen, rákezdte: *Domine, labia mea aperies*, s jóllehet nem kapott választ, mégsem fordult vissza, ahogy Szent Ferenc meghagyta volt néki, hanem jámbor szándékkal és teljes jóhiszemben átbetorkált a hídon, és észrevétlenül beosont a cellájába. Mivel azonban nem találta ott, mindjárt gondolta, hogy Szent Ferenc valahol az erdőben imádkozik, ezért kijött, s a holdvilágnál szép csöndesen keresni kezdte őt a fák között. Végül is meghallotta hangját. Amint közelebb ment hozzá, látta, hogy Szent Ferenc térden állva, égre emelt arccal és kitárt karokkal, szívének egész hevével ezt mondogatja: – Ki vagy Te, édes Istenem? S ki vagyok én, hitvány féreg és haszontalan szolgád? – Folyvást ezt ismételte, egyebet nem mondott. Leó testvér szerfölött elcsodálkozott ezen, majd tekintetét fölemelte, s az eget kezdte kémlelni. S amint így fürkészve nézegette, egyszer csak látta, hogy egy ragyogóan fényes tűzcsóva száll alá az égből, s Szent Ferenc feje fölött megállapodik. A lángokból szózat hallatszott, amely Szent Ferenchez szólt, de Leó testvér a szavakat nem értette. Mindezek láttán méltatlannak ítélve magát arra, hogy oly közel tartózkodjék a szent jeles színhelyéhez, továbbá attól tartva, hogy megzavarhatja Szent Ferencet a szemlélődésben, nesztelenül visszavonult, és távolabb megállt, hogy ott az esemény végét bevárja. Feszülten figyelve jól látta, hogy Szent Ferenc háromszor a láng felé nyújtja kezét, s utoljára annak is tanúja volt, hogy a tűzcsóva hosszabb idő után visszaszállt az égbe.

Ezek után Leó testvér boldogan, hogy része lehetett a látomásban, megindult és nyugodtan cellája felé tartott. Ám léptei nyomán Szent Ferenc meghallotta a falevelek zörgését, s ráparancsolt, hogy álljon meg és ne mozduljon. Leó testvér ugyan engedelmesen megállt, de ahogy később elmondta társainak, akkora félelemmel várakozott, hogy abban a percben inkább szeretett volna a föld alá süllyedni, mint Szent Ferencsel találkozni, mert azt hitte, haragszik rá. Mindig minden igyekezetével ugyanis arra törekedett, hogy meg ne sértse Szent Ferenc atyai tekintélyét, és valami vétsége folytán el ne veszítse társaságát. Közben odaért hozzá Szent Ferenc, és megkérdezte: – Ki vagy? – Leó testvér egész testében remegve felelte: – Fráter Leó vagyok, Atyám. – Szent Ferenc folytatta: – Miért jöttél ide, báránykám? Hát nem megmondtam neked, hogy ne leselkedj utánam? Most pedig a szent engedelmesre mondd meg, láttál-e, vagy hallottál-e valamit? Leó testvér már nyugodtabban válaszolt: – Atyám, hallottam, hogy többször mondtad: „Ki vagy Te, édes Istenem? S ki vagyok én, hitvány féreg és haszontalan szolgád?” – Ezzel letérdelt Szent Ferenc elé, alázatosan megvallotta, hogy vétett az engedelmeség ellen, és sírva kért bocsánatot. Majd jámborul kérlelni kezdte Szent Ferencet, magyarázza el a szavakat, amiket hallott, és mondja meg neki azokat, amelyeket nem értett.

Szent Ferenc meggyőződésén arról, hogy Isten Leó testvérnek egyszerűsége és jámborsága jutalmául megengedte, hogy lásson és halljon bizonyos dolgokat, teljesítette kívánságát, és így magyarázta meg a történeteket: – Tudd meg tehát, Jézus Krisztus juhocskája, amikor az általad is hallott szavakat mondtam, két fényesség gyúlt föl lelkemben, az egyikben a Teremtő lényét értettem meg, a másikban saját mivoltomat láttam át. Amikor azt mondtam: „Ki vagy Te, édes Istenem?”, akkor a szemlélődés fényében fölfogtam Isten mérhetetlen jóságának, bölcsességének és hatalmának mélységét. Amikor meg azt mondtam: „Ki vagyok én, hitvány féreg és haszontalan szolgád?”, akkor fölmértem hitványságom és nyomorúságom siralmas alacsonyosságát. Azért így folytattam: „Ki vagy Te, végtelen jóság, bölcsesség és hatalom Ura, hogy leereszkedsz hozzám, a hitvány és utálatos féreghez?” Abban a lángcsóvában pedig, amelyet a fejem fölött láttál, maga Isten volt, aki oly módon beszélt velem, miként hajdan Mózesrel. Többek között felszólított, hogy adjak neki három ajándékot,

mire így feleltem: „Uram, egészen a tiéd vagyok. Jól tudod, hogy a rajtam lévő csuhánál, kötélnél és alsóruhánál nincs egyebem, de még ez a három holmi is a tiéd. Mit tudnék tehát följánlani Fölségednek?” Isten így szólt: „Nyúlj be a csuhádba, s amit ott találsz, azt ajánld föl nekem.” Háromszori fölszólítására három aranygolyót találtam ott, és átnyújtottam neki. Azután háromszor térdet hajtottam, hálálkodva Istennek, hogy adott valamit, amit följánlhattam neki. Értésemre adta, hogy a három ajándék a szent engedelmességet, a föltétlen szegénységet és az érintetlen tisztaságot jelenti, amelyeket kegyelméből sikerült oly tökéletesen megtartanom, hogy lelkiismeretem semmivel sem vádolhat. Amikor a három erényt jelképező aranygolyót átnyújtottam, egész szívemből dicsőítettem és magasztaltam őt mindazért a kegyelemért, amit nekem juttatni méltóztatott. Ezt jelentették azok a szavak, amiket hallottál, de nem értettél, amikor háromszor a lángba nyújtottam a kezemet. Ezután azonban, juhocska testvér, ne leselkedj többé utánam. Most Isten áldásával térj meg celládba, és viselj különös gondot rám, mert néhány napon belül Isten olyan nagy dolgokat fog véghez vinni, hogy majdan az egész világ ámulni fog rajtuk. Új dolgokat, amelyet még egyetlen teremtményével sem tett a földön.

Miután ezt elmondta, odahozatta az evangéliumos könyvet, mert Isten értésére adta, hogy az evangélium háromszori fölnyitása által fogja megmutatni, mi a szándéka vele. Amint a könyvet elhozták, Szent Ferenc imádságba mélyedt, majd a Szentháromság nevében Leó testvérrel háromszor fölnyitatta az evangéliumot. Isten rendeléséből mind a három alkalommal Krisztus szenvedéstörténete tárult Szent Ferenc elé. Ebből megértette: miként élete minden cselekedetében Krisztust követte, akként kell, mielőtt e világból eltávoznék, Krisztus megpróbáltatásaiban, fájdalmaiban és szenvedéseiben is osztoznia és hozzá hasonlóvá válnia. Ettől kezdve Szent Ferenc egyre gyakrabban részesült az isteni látogatásokban. Köztük is a következőképpen zajlott le az, amelyik közvetlenül előkészítette őt a szent sebhelyek fogadására. A szent kereszt fölmagasztalásának ünnepe előtt való napon cellájába visszavonulva imádkozott, amikor megjelent neki Isten angyala, és az Úrnak ezt az üzenetét hozta: – Megerősítelek és fölszólítalak, hogy alázatosan készülj föl, és türelemmel tedd alkalmassá magadat arra, amit Isten végre akar hajtani benned. – Szent Ferenc így válaszolt: – Kész vagyok türelmesen elviselni mindazt, amit az én Uram tenni akar velem. – Az angyal ezzel eltűnt.

Másnap, a szent kereszt fölmagasztalásának ünnepén Szent Ferenc kora hajnalban, még napkelte előtt cellája ajtajában, tekintetét kelet felé fordítva, így imádkozott: – Uram Jézus Krisztus, két kegyelmet kérek Tőled, mielőtt meghalnék. Az egyik, hogy érezhessem lelkemben és testemben, amennyire lehetséges, azt a fájdalmat, amit Te, édes Jézus, keserves kínszenvedésed alkalmával elviseltél. A másik az, hogy érezhessem szívemben, amennyire lehetséges, azt a túláradó szeretetet, amely Téged, Isten Fiát arra indított, hogy értünk, bűnösökért oly szörnyű szenvedéseket önként és szívesen magadra vállalj. – Kitartó könyörgését meghallgatta Isten, és tudára adta, hogy amennyire ez egyszerű teremtmény számára lehetséges, az áhított szent érzéseknek átélésében részesíti. Az ígéret birtokában Szent Ferenc mély áhítattal Krisztus kínszenvedésének és végtelen szeretetének szemléletébe merült. A buzgalom heve annyira fokozódott benne, hogy a szeretet és a szájalom egészen Krisztushoz hasonlóvá formálta. Amint így lángolt a lelke, az égből egy szeráfot látott leszállni. A szeráfnak hat ragyogó és tüzes szárnya volt, amelyek közül kettő a feje fölé borult, kettő a testét fődte be, kettő pedig repülésre szolgált. Igen sebesen szállva olyan közel jött hozzá, hogy világosan fölismerte, és jól látta, hogy a keresztre feszített Ember képét foglalja magában. Szent Ferenc a látomástól először igen megijedt, ugyanakkor szívét csodálkozással vegyes öröm és fájdalom járta át. Egyrészt fölötte megörült Krisztus szépséges arcának, aki ilyen szelíden jelent meg neki, és ilyen jóságosan tekintett rá; másrészt mérhetetlen fájdalmat és részvétet érzett, ahogy megfeszítve látta őt. Azonfelül nagyon el is csodálkozott ezen a meglepő és szokatlan alakú látomáson, mert jól tudta, hogy a szenvedés

gyarlósága nem fér össze a szeráfi lélek halhatatlanságával. Álmélkodása közben a jelenés kinyilatkoztatta neki, hogy Isten gondoskodásából a látomás azért jelenik meg neki ebben a formában, hogy megértesse vele: nem testi áldozat révén, hanem a lélek emésztő tüze által kell a felfeszített Krisztus hasonmásává válnia.

A főséges jelenés ideje alatt Alverna hegye olyan volt, mintha vakító lánggal égett volna, s fényével beragyogta a környék hegyeit és völgyeit, akárha a nap szállt volna a földre. A pásztorok, akik azon a vidéken virrasztottak, amikor látták a lángokban álló hegyet és körülötte a nappali világosságot, amint később elbeszélték a frátereknek, igen megrettentek, és hozzátették azt is, hogy a látvány több, mint egy órán át tartott. Ez a ragyogó fény bevilágított a környékbeli fogadók ablakian, s bizonyos Romagnába tartó öszvérhajcsárok fölkeltek, mert azt hitték, hogy már megvirradt. Megnyergelték és fölmálházták barmaikat, útra keltek, s csak később vették észre, hogy az a fény elhalványodik, és utána jön fel a valódi nap az égre.

A szeráfi látomásban megjelenő Krisztus Szent Ferencel magasztos titkokat közölt, amelyeket ő életében nem mondott el senkinek, csak halála után fedte föl őket, amint erről még a továbbiakban szó lesz. Krisztus szavai ugyanis ezek voltak: – Tudod-e, mit tettem veled? Megajándékoztalak sebhelyeimmel, szenvedésem jeleivel, hogy zászlóhordozóm légy. És miként én halálom napján leszállottam a pokol tornácára, hogy az ott várakozó lelkeket kiszabadítsam sebhelyeim ereje által; akként azt a kiváltságot adom néked, hogy minden évben halálod napján leszállhass a purgatóriumba, s mindhárom rendednek, vagyis a kisebb testvéreknek, a klarisszáknak és a terciáriusoknak, ezenfelül még különös tisztelőidnek lelkeit, akiket ott találsz, sebhelyeid erejénél fogva kiszabadítsd, és a paradicsom dicsőségébe vezesd. Azért teszem ezt, hogy halálodban is hasonló légy hozzám, mint ahogy életedben hasonló vagy.

Amikor a hosszabb ideig tartó és szent titkokat közlő beszélgetés után a főséges jelenés eltűnt, Szent Ferenc lelkében az isteni szeretet végtelen izzását, testében pedig Krisztus szenvedésének csodálatos nyomait hagyta. Kezein és lábain azonnal föltűntek a szögek másai azon a módon, ahogy a szeráf alakjában megjelent keresztre feszített Krisztus testén látta. Úgy látszott, hogy kezei és lábai át voltak szögezve: a szögek feje tenyerein és lábfejein dudorodott, hegyük pedig kézfejein és talpain nyúlt ki a húsból, visszahajlítva oly módon, hogy a görbületekbe, mint valami gyűrűbe az ember könnyen bedughatta volna az ujját. A szögek feje kerek és fekete volt. Jobb mellén egy lándzsaverte, be nem forradt, piros és véres seb jelent meg, amelyből utóbb gyakran vér szivárgott, s csuháját és alsóruháját összevérezte. Társai látva, hogy kezeit és lábait mindig takargatja, hogy nem bír talpra állni, s hogy mosásba került csuháján és alsóruháján vérfoltok vannak, mindebből, mielőtt tőle magától megtudták volna, bizonyosra vették, hogy a megfeszített Krisztus sebeinek mását hordja magán.

Bár Szent Ferenc azon iparkodott, hogy elrejtse a szemmel láthatóan testébe nyomódott dicsőséges sebhelyeket, ugyanakkor átlátta, hogy bajosan titkolhatja el őket bizalmas társai előtt. Mindamellet félt az Istentől rábizott misztériumot nyilvánosságra hozni, s ezért kétségek közt hányódott, vajon elmondja-e a szeráf látogatását és a sebhelyek történetét. Végül is lelkiismerete szavára magához hívta néhány legbensőségesebb társát, és anélkül hogy közölte volna velük a tényt, általánosságban tárva eléjük kételyét, tanácsukat kérte. Volt köztük egy Illuminato nevű, igen szent életű testvér, aki nevének megfelelően Istentől valóban megvilágosítva mindjárt fölfogta, hogy Szent Ferencnek valami egészen rendkívüli eseményben volt része, azért így felelt kérdésére: – Ferenc testvér, gondold meg, hogy Isten néked nemcsak magadért, hanem másokért is mutatja szentséges jeleit. Azért okkal tarthatsz attól, hogy szemrehányást érdemelsz, ha elrejtéd, amit Isten néked mások javára mutatott. – Szent Ferenc ezeknek a szavaknak a hallatára, bár igen nagy szorongással, részletesen

elmondta nekik a szeráfi jelenést, hozzátéve azt is, hogy Krisztus a jelenés alkalmával olyan dolgokat is közölt vele, amelyeket életében soha senkinek sem fog elmondani.

Jóllehet a szentséges sebhelyek, mivel Krisztustól kapta őket, végtelen örömmel töltötték el Szent Ferenc szívét, mindazonáltal testének és érzékeinek elviselhetetlen fájdalmát okozták. Ez arra kényszerítette őt, hogy maga mellé vegye Leó testvért, valamennyi társa közül a legegyszerűbb és legártatlanabb lelket, akinek mindent elmondott, és akinek megengedte, hogy lássa és érintse a sebhelyeket, sőt azt is, hogy fájdalma enyhítésére és a szivárgó vér felitatására bekötözze őket. Betegsége idején hagyta, hogy a kötést gyakran, naponként is cserélje, kivéve csütörtök estétől szombat reggelig. A hétnek ebben az időszakában ugyanis, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus értünk elfogatott, keresztre feszített, meghalt és eltemettetett, nem akarta, hogy Krisztus szenvedésének gyötrelmét, amelyet testében hordozott, bármi segítség vagy orvosság csillapítsa. Megtörtént olykor, amikor Leó testvér az oldalsebének kötését váltotta, hogy Szent Ferenc a véres kötés lehúzásakor olyan fájdalmat érzett, hogy kezét önkéntelen Leó testvér mellének támasztotta. Leó testvér a megszentelt kezek érintésére olyan mennyei boldogságot érzett, hogy majdnem ájultan zuhant a földre.

Végül, amikor Szent Ferenc befejezte a Szent Mihály arkangyal tiszteletére tartott negyvennapos böjtöt, isteni sugallatra elhatározta, hogy visszatér az Angyalos Boldogasszony kolostorába. Magához hívta Maseo és Angyal testvért, s jámbor intelmek után gondjukra bízta a szent hegyet és a hegyen a hajlékot azzal, hogy neki Leó testvérral vissza kell mennie az Angyalos Boldogasszonyhoz. Elbúcsúzott tőlük, a megfeszített Krisztus nevében megáldotta őket, majd kérésüknek engedve odanyújtotta nekik a dicsőséges sebhelyekkel ékesített szentséges kezeit, hogy láthassák, érinthessék és megcsókolhassák. Ezzel megvigasztalva őket, elvált tőlük, és elindult a szent hegyről.

Így kapta meg Szent Ferenc az Üdvözítő szentséges sebhelyeit Alverna hegyén. Krisztus és hűség szolgálja, Szent Ferenc dicséretére. Amen.

4. Szent Ferenc Alverna hegyéről visszatér az Angyalos Boldogasszony klostromába, és elköltözik e világból

Szent Mihály ünnepe után tehát Szent Ferenc, Leó testvér és egy jámbor paraszt kíséretében, akinek a szamarán utazott, mert a lábában lévő szögek miatt nem bírt gyalogolni, leereszkedett Alverna hegyéről.

Szentségének híre akkor már messze terjedt azon a vidéken. Hozzájárultak a pásztorok is, akik szélteben beszéltek, hogy Alverna hegyét lángokban látták lobogni, s hogy az bizonyosan valami nagy csodának volt a jele, amit Isten Szent Ferencel tett. Amikor a környék népe megtudta, hogy Szent Ferenc arra megy, látására férfiak és nők, nagyok és kicsinyek mind elé futottak, s áhítattal és sóvárgással azon igyekeztek, hogy ruháját érinthessék, és kezét megcsókolhassák; amit a Szent a jámbor néptől nem tagadhatott meg. Bár keze feje be volt kötve, hogy a sebhelyeket elrejtse, még csuhájának ujját is ráhúzta kezére, úgyhogy csak szabadon maradt ujjait nyújtotta nekik csókra.

Annak ellenére, hogy el akarta titkolni a sebhelyeket, mert minden világi dicsőségre szolgáló alkalmat kerülni kívánt, Istennek úgy tetszett, hogy a szentséges sebhelyek ereje által csodákat tegyen: különösen Szent Ferencnek ezen az útján, amely Alverna hegyétől az Angyalos Boldogasszony kolostoráig vezetett; később pedig mind életében, mind halála után a világ különb-különb részein. Méghozzá azért, hogy a sebhelyek titokzatosan csodálatos ereje, valamint Krisztusnak Szent Ferenc iránt tanúsított végtelen szeretete és irgalma világos és kézzelfogható jelek által nyilvánvalóvá váljék. E csodák közül mondunk el a továbbiakban néhányat.

Amikor Szent Ferenc az arezzói tartomány határán az egyik faluhoz közeledett, egy asszony nyolc éves fiával a karján, sírva járult elé. A gyermek négy éve vízkórságban szenvedett, és oly irtózatosan föl volt puffadva a hasa, hogy amikor fölegyenesedett, nem látta tőle lábait. Az asszony eléje tette fiacskáját, és kérte, hogy segítsen rajta. Szent Ferenc előbb imádkozott, majd szent kezét a gyermek hasára tette, mire a daganat azonnal lelohadt, és a fiúcska teljesen meggyógyult. A Szent visszaadta a gyermeket anyjának, aki boldogan vitte haza, s Istennek és Szent Ferencnek hálálkodva, szívesen mutogatta gyógyult gyermekét a környékbelieknek, akik csodájára jártak.

Ugyanazon a napon Szent Ferenc útja Borgo San Sepolcrón vezetett át. A városka és a környező települések népe messze elébe jött, sokan olajfaágakkal kezükben kísérték, és hangosan kiáltozták: – Itt a Szent! Itt a Szent! – Óriási tolongás és tülekedés támadt körülötte, mert mindenki meg akarta érinteni. Ő pedig Istenben elmerülve, a szemlélődés által elragadtatva, önkívületben haladt át köztük. S noha megtapogatták, föltartóztatták, húzták-vonták, ő mintha teljesen érzéketlen lenne, mit sem vett észre abból, ami körülötte és vele történt, azt sem tudta, hogy a városkát és környékét már jó darabon elhagyta. Ugyanis egy jó mérfölddel túllehetek a városkán, a néptömeg is elmaradozott már, amikor egy bélpoklos-házhoz értek. Ekkor az égiekkel Társalkodó megkérdezte kísérőjétől: – Messze vagyunk még Borgo San Sepolcrótól? – Valóban lelke annyira elmerült a mennyeiek szemléletében, hogy nem észlelte a földieket, és nem törődött sem a vidékek változásával, sem az idő múlásával, sem a körülötte jövő-menő emberekkel. S ez más alkalmakkor is megesett vele, amint erről tapasztalataik alapján társai tanúskodtak.

Aznap este Szent Ferenc a barátok Monte Casale-i kolostorában szállt meg. Volt ott egy testvér, akit annyira gyötört a kórság, hogy nyavalyája inkább az ördög mesterkedésének tűnt, mintsem természetes betegségnek. Néha habzó szájjal és borzalmasan rángatózva földre vetette magát; máskor tagjai hol görcsbe rándultak, hol egészen elernyedtek; olykor kinyúlt a földön, aztán meg úgy összegörnyedt, hogy sarkával a tarkóját verdeste; hol a magasba dobta magát, hol meg hanyatt terült a földön. Szent Ferenc éppen az asztalnál ült, amikor társai a

nyomorult, gyógyíthatatlan testvér kínjait elbeszéltek neki. Megegett a szíve rajta, kenyereből letört egy darabkát, stigmával megszentelt kezével megáldotta, és elküldte a beteg testvérnek. Ahogy az megette, nyomban tökéletesen meggyógyult, és soha többé nem tört ki rajta a nyavalya.

Másnap reggel Szent Ferenc a kolostorból két testvért Alverna hegyére küldött, s velük együtt elbocsátotta a parasztot is, aki kölcsönadta neki szamarát, mert azt akarta, hogy hazatérjen. Elindultak a testvérek a paraszttal meg a szamarával együtt, s amikor Arezzo határába értek, az odaválóiak már messziről meglátták őket, s igen megörültek, mert azt hitték, Szent Ferenc, aki két napja járt arra, visszatért hozzájuk. Egy odaváló asszony ugyanis három napja vajúdott, de nem tudta világra hozni magzatát, s ezért már-már halálán volt. Az emberek abban reménykedtek, ha Szent Ferenc ráteszi szentséges kezeit, az asszony egészségesen megszüli gyermekét. Amikor azonban a barátok közelebb jöttek, s az emberek észrevették, hogy Szent Ferenc nincs köztük, nagy volt a csalódásuk. Ám ahol nem volt személyesen jelen Szent Ferenc, ott lehetett csodatevő ereje, mert szilárdan hitt benne a nép. És halljatok csodát! Az asszony haldoklott, s arcára kiültek már a haláltusa jelei. Az emberek pedig kérdezik a barátoktól, nincs-e náluk valami, amit Szent Ferenc kezeivel érintett. Töprengenek-keresgélnek a barátok, de semmi egyebet nem lelnek, mint a szamar kötőfékjét, amelybe Szent Ferenc utazáskor kapaszkodott. Áhítatosan fogják az emberek a kötőféket, ráteszik az asszony testére, miközben buzgó hittel Szent Ferenchez fohászkodva, oltalmába ajánlják őt. És mi történt? Amint rátették a kötőféket, az asszony azonnal megkönnyebbült, s nemcsak megszabadult minden veszedelemtől, hanem könnyen és szerencsésen egészséges gyermeknek adott életet.

Szent Ferenc pedig még néhány napig a kolostorban maradt, azután Cittá di Castellóba ment. Ott a polgárok egy régtől fogva ördögös asszonyt hoztak eléje. Alázatosan kérték, szabadítsa meg az ördögtől, mert az asszony hol fájdalmas jajgatással, hol kegyetlen ordítással, hol mérges kutyaugatással állandóan háborgatja az egész környéket. Szent Ferenc előbb imába merült, majd keresztet vetett az asszonyra, és megparancsolta az ördögnek, hogy távozzék. Azonnal kiment belőle az ördög, s az asszony testileg-lelkileg meggyógyult. Elterjedvén e csodának híre a nép között, egy édesanya mélységes bizalommal hozta gyógyíthatatlan sebbel kínlódó fiacskáját hozzá, és buzgón kérte, hogy érintse kezével. Szent Ferenc látva az asszony hitét, fogta a fiúcskát, leoldotta róla a kötést, háromszor megjelölte a kereszt jelével a sebet, majd újból bekötözte, és visszaadta őt anyjának. Minthogy este volt, az édesanya rögtön ágyba fektette, és elaltatta gyermekét. Reggel aztán, amikor ki akarta emelni az ágyból, nem találta rajta a kötést, s ahogy jobban megnézte, azt is látta, hogy fiacskája teljesen meggyógyult, mintha soha nem is lett volna baja. A seb helyén a hús piros rózsa alakjában forradt össze, de ez is inkább a csoda jelének, mint a seb helyének látszott, mert a rózsa egész életében megmaradt emlékeztetőül Szent Ferencre, aki meggyógyította őt.

Cittá di Castellóban a polgárok jámbor marasztalására Szent Ferenc ekkor egy hónapot töltött, s ez idő alatt számos más csodát is művelt. Aztán elindult az Angyalos Boldogasszony klostromába Leó testvérrel és egy jó emberrel, aki kölcsönadta szamarát, hogy azon folytathassa útját. Történt, hogy az utak rossz állapota és a nagy hideg miatt, bár egész nap mentek, nem jutottak olyan helyre, ahol szállást kaphattak volna. Így aztán az esti sötétség és a rossz idő arra kényszerítette őket, hogy egy sziklaüregbe húzódjanak éjszakára, ahol legalább a hóeséstől valamennyire védve voltak. A jámbor szamaras gazda nem volt elég melegen öltözve, s ebbe a sanyarú helyzetbe jutva a hidegtől nem tudott elaludni, mert tüzet sem gyújthattak. Azért háborogni és siránkozni kezdett magában, Szent Ferenc ellen morgolódva, hogy ilyen helyre vezette. Szent Ferenc ezt észrevette, nagyon megsajnálta szegényt, és lelke szánalmában rátette kezét. S halljatok csodát! Amint a szeráf tüzetől átizzott és átlukasztott kezével megérintette, a jó ember nem fázott többé, hanem kívül-belül

olyan meleg járta át, mintha tüzes kemence szájánál ült volna. Testében-lelkében így megnyugodva, nyomban elszunnyadt, és maga állítása szerint ott a sziklák és a hó között édesebben aludta át az éjszakát, mintha otthon lett volna a saját ágyában.

Másnap továbbmentek, és elértek az Angyalos Boldogasszonyhoz. Mikor már a közelében voltak, Leó testvér föltekintett, s a kolostor felé nézegetve, az előtte haladó Szent Ferenc előtt egy gyönyörű szép keresztet pillantott meg, amelyen a Megfeszített alakja függött. A feszület lépést tartott Szent Ferencel, mikor ő megállt, az is megállott, mikor ő elindult, az is vele ment. És akkora fényt árasztott, hogy nemcsak Szent Ferenc arcát, hanem körös-körül mindent megvilágított. A jelenés mindaddig tartott, míg Szent Ferenc el nem tűnt az Angyalos Boldogasszony kapuja mögött.

Ahogy Szent Ferenc Leó testvérrel beköszöntött a kolostorba, a testvérek őszinte örömmel és igaz szeretettel fogadták őket. Attól kezdve egészen halála napjáig Szent Ferenc idejének nagy részét ebben a kolostorban töltötte. Szentségének és csodatételeinek híre nemcsak a szerzetben, hanem a világban is napról napra terjedt, jóllehet ő mélységes alázatában amennyire csak tehetette, rejtegette Isten kegyelmét és ajándékait, s magát a legnagyobb bűnösnek nevezte. Leó testvér ezen egyszer igen elcsodálkozott, és balgatagon így tűnődött magában: „Íme, ez nyilvánosan a legnagyobb bűnösnek nevezi magát; ugyanakkor nagy szentnek tartják a szerzetben, és Isten is különlegesen kitüntette; mindazonáltal a gyónásban nem vádolja magát a testiség bűneivel.⁴² Vajon valóban szűz-e?” Nagyon szerette volna megtudni e dologban az igazat, de persze Szent Ferencről nem merte megkérdezni. Azért Istenhez folyamodott, és állhatatosan kérte, nyújtson neki bizonyosságot afelől, amit annyira kíván tudni. Kitaró imádságát Isten meghallgatta, és látomásban biztosította őt, hogy Szent Ferenc megőrizte szűzi ártatlanságát. Látomásában Szent Ferencet kimagasló helyen látta állni, ahová senki sem juthatott el, sőt amelyet senki meg sem közelíthetett. Sugalmazás útján megértette, hogy az a kiváltságos hely jelenti Szent Ferenc kiváló szűzi tisztaságát, amely szükséges volt ahhoz, hogy testét Krisztus sebei ékesíthessék.

Amikor Szent Ferenc látta, hogy testi erejét Krisztus sebhelyei lassan-lassan fölemészlik; hamarosan összehívatta a nagykáptalant. Mikor ez összegyűlt, alázatosan mentegette magát, hogy rendfőnöki tisztében már nem tudja a szerzet gondját viselni. Mivel azonban a pápa tette meg őt rendfőnökké, és a pápa határozott engedelmével hivatalát se le nem teheti, se maga helyett utódot nem állíthat, azért helyettesül rendeli Cattani Péter testvért, s annyi szeretettel ajánlja az ő, valamint a tartományfőnökök gondjába a szerzetet, amennyire csak tőle telik. Ezek után Szent Ferenc lelkében megerősödve szemét és kezét égre emelte, és ezeket mondotta: – Uram Istenem! Néked ajánlom általad eddig rám bízott családot, mert gyöngeségeim miatt, amelyeket Te jól ismersz, édes Uram, tovább nem gondo-zhatom. A tartományfőnökök gondjába is ajánlom, nekik kelljen számot adniuk az ítélet napján, ha hanyagságuk, rossz példájuk vagy túlzott szigorúságuk miatt valamelyik testvér elkárhozik. – Istennek úgy tetszett, hogy amikor gyöngeségeire hivatkozott, a káptalan minden tagja megértse, hogy sebhelyeiről beszél, s a meghatottságtól senki sem tudta visszafojtani sírását. Ettől kezdve a rend kormányzását helyettesére és a tartományfőnökökre bízta, így szólván még hozzájuk: – Mostantól fogva, hogy gyöngeségeim miatt letettem a rend gondját, nincs más teendőm, mint hogy imádkozzam Istenhez szerzetünkért, és jó példát adjak a testvéreknek. Jól tudom ugyanis, ha betegségem engedi, a legnagyobb szolgálat, amit tehetek, ha szüntelenül kérem Istent, hogy oltalmazza, irányítsa és fönntartsa szerzetünket.

Mint már szó esett róla, Szent Ferenc a szentséges sebhelyeket, amennyire csak tehetette, igyekezett elrejteni, s amióta megkapta őket, bekötözött kezekkel járt, és lábán harisnyát hordott. Mégsem akadályozhatta meg, hogy sokan a testvérek közül különféle módokon meg

⁴² Ne felejtjük el, hogy Leó testvér Szent Ferenc gyóntatója volt.

ne lássák és meg ne érintsék, különösen oldalsebét, amit pedig a legnagyobb iparkodással takargatott. Így például a körülötte szolgáló fráter jámbor ügyeskedéssel rávette őt, hogy vegye le csuháját, ő majd kiporolja. Amikor Szent Ferenc csakugyan lehúzta magáról csuháját, ez a fráter nemcsak szabadon látta oldalsebét, hanem gyorsan odanyúlva melléhez, három ujjával ki is tapogatta alakját és terjedelmét. Ám még nyilvánvalóbban megbizonyosodott róla Ruffino testvér, akit Szent Ferenc a világ legszentebb emberének tartott, s ezért bensőségesen szerette, és minden kívánságát teljesítette. Ez a Ruffino testvér háromféleképpen győződött meg, és győzött meg másokat is a sebhelyek, különösen az oldalseb valóságáról. Először is ő mosta Szent Ferenc fehérneműjét. Tudnunk kell ehhez azt is, hogy Szent Ferenc olyan bő, hosszú szárú alsóruhát hordott, hogy jól fölhúzva be tudta vele takarni oldalsebét. Ruffino testvér mosáskor alaposan megvizsgálta alsóruháját, és jobb felén minden alkalommal véresnek találta, amiből biztosra vette, hogy a vér az oldalsebből szivárgott ki. Szent Ferenc meg is pirongatta, amikor észrevette, hogy a fehérneműt kiteretgeti, és a vérfoltot keresgéli rajta. Egy másik alkalommal pedig, amikor Szent Ferenc derekát gyúrogatta, szándékosan előrenyúlt, és ujjait oldalsebébe dugta, mire Szent Ferenc fájdalmában följajdult: – Isten bocsásson meg neked, Ruffino testvér, mit csinálsz velem? – Egy harmadik alkalommal viszont azt a kiváltságot kérte Szent Ferentől, hogy pusztá szeretetből cserélje el vele csuháját. Bár nem nagyon szívesen, Szent Ferenc atyailag teljesítette kívánságát, levetette saját csuháját, odaadta neki, s aztán magára húzta az övét. A csuhaváltás közben pedig Ruffino testvér szépen szemügyre vehette oldalsebét. Leó testvér és több más társa szintén látta Szent Ferenc életében a sebhelyeket. S jóllehet ezek a testvérek életszentségük folytán megbízható emberek voltak, s pusztá szavuknak is hinni lehetett, mégis, hogy a szívekből minden kételyt kiirtsanak, megesküdték a Bibliára, hogy a sebhelyeket saját szemükkel látták. Látta ezenfelül néhány, Szent Ferencel bensőséges viszonyban lévő bíboros, akik aztán himnuszokban, antifónákban és prózai írásokban dicsőítették a szent sebhelyeket. Maga Sándor pápa is egyik prédikációjában, amelyet a nép előtt tartott, és amelyen jelen voltak a bíborosok is, köztük Szent Bonaventúra, határozottan kijelentette, hogy még Szent Ferenc életében szemtanúja volt a sebhelyeknek. Végül elmondjuk még, hogy Settesoli Jacopa, római nemes asszony, hűséges tisztelője Szent Ferencnek, nemcsak látta, hanem meg is csókolta sebhelyeit. Isteni sugallatra ugyanis Rómából Assisibe sietett, hogy jelen lehessen Szent Ferenc halálánál. Ez pedig a következőképpen történt.

Szent Ferenc pár nappal halála előtt betegen feküdt az assisi püspöki palotában. Vele volt néhány társa is. Betegsége ellenére gyakran énekelt Krisztus dicséretére szent énekeket. Egyik nap valamelyik társa azt mondta neki: – Atyám, tudod, hogy a polgárok nagy bizalommal vannak irántad, és szent embernek tartanak. Ezért úgy vélekedhetnek, hogy ha te valóban az vagy, aminek hisznek, betegségedben halálodra kellene gondolnod, s amilyen súlyos állapotban vagy, inkább sírnod illenék, mint énekelned. Azt is tudnod kell, hogy az éneket, amit parancsodra veled együtt zengünk, sokan hallják a palotában és az utcán is, mert miattad fegyveresek őrzik az épületet⁴³ S így megbotránkozhatnak rajtunk. Ezért azt hiszem, jobban tennéd, ha innen távoznál, s együtt visszamennénk az Angyalos Boldogasszony kolostorába, annál is inkább, mert nem jó nekünk itt a világiak között lennünk. Szent Ferenc így válaszolt: – Drága testvérem, emlékszel, most két esztendeje, amikor Folignóban voltunk, Isten kinyilvánította nekem életem végét, nekem pedig kinyilatkoztatta, hogy néhány nap múlva ebben a betegségemben meghalok. Isten ugyanakkor arról is biztosított, hogy elnyerem bűneim bocsánatát és a paradicsom boldogságát. Addig halálomon és bűneimen

⁴³ Az assisi tanács, értesülve a Szent súlyos betegségéről, azért őriztette a püspöki palotát, nehogy holtteste idegen város kezére kerüljön. – A kinyilatkoztatásról, amelyben Isten Szent Ferencnek a paradicsom boldogságát, illetőleg az örök élet kincsének elnyerését biztosította, a „Fioretti” 19. fejezetének elején olvashatunk.

sírtam, de mióta megkaptam ezt a kinyilatkoztatást, annyira eltöltött az öröm, hogy nem tudok többé sírni, hanem énekelek és énekelni fogok Istennek, amiért megajándékozott kegyelmével, és biztosított a paradicsom örömeiről. Innen pedig szívesen távozok, csak találjatok rá módot, hogy elvigyetek, mert gyöngeségem miatt nem tudok járni. – Akkor a testvérek karjukra emelték, és úgy vitték el. Számos polgár is elkísérte őket. Ahogy az úton lévő ispotályhoz értek, megállította őket: – Tegyetek le, és fordítsatok a város felé. Letették, Assisi felé fordították, s akkor ő ezekkel a szavakkal áldotta meg a várost: – Áldjon meg az Úr, szent város, mert általad sok lélek üdvözülni, Istennek sok szolgája fog lakni falaid között, és sokan lesznek benned az örök élet országának választottjai!

Amint az Angyalos Boldogasszony kolostorába értek, a betegszobába vitték, hogy ott pihenjen. A Szent magához hívta egyik társát, és így szólt hozzá: – Drága testvérem, Isten kinyilatkoztatta nekem, hogy ebben a betegségben néhány napon belül meghalok. Tudod, hogy Settesoli Jacopa asszony mennyire tiszteli és szereti rendünket, s nagyon fájna neki, ha nem lehetne jelen halálomnál. Értesítsük tehát, ha életben akar még látni, jöjjön azonnal. – A testvér megerősítette szavait: – Nagyon jól mondasz, Atyám, mert hűséges tisztelőd ő, nem volna hát rendjén, ha nem lehetne jelen halálos ágyadnál. – Menj tehát – folytatta Szent Ferenc – hozz tintát, tollat, papírost, és írd, amit mondasz. – A testvér elhozta az írószerszámokat, Szent Ferenc pedig ezt a levelet diktálta neki:

„Jacopa Asszonynak, Isten szolgálóleányának, fráter Ferenc, Krisztus szegénye, a mi Urunk Jézus Krisztusban üdvöt és a Szentlélek közösségét kívánja! Tudd meg, kedvesem, az áldott Krisztus az ő végtelen kegyelmében kinyilatkoztatta nekem, hogy rövidesen itt lesz életem vége. Ha tehát még élve akarsz látni, e levelem vétele után azonnal indulj el, és jöjj az Angyalos Boldogasszony klostromába, mert ha néhány napon belül nem érkezel ide, már nem találsz életben. Hozz magaddal darócot, amelybe majd testemet belecsavarják, valamint viaszgyertyát, amennyi a temetésemhez szükséges. Kérlek arra is, hozzál abból a süteményből, amit készíteni szoktál, amikor Rómában beteg voltam.”

Am a levélírás közben Isten tudtára adta Szent Ferencnek, hogy Jacopa asszony már útban van, sőt közeledik a kolostorhoz, és magával hozza mindazt, amit a levélben kért tőle. Erre Szent Ferenc odaszólt a testvérnek, hogy hagyja abba az írást, mert nincs már szükség rá, a papírt meg tegye félre. Nagyon meglepődtek a testvérek, vajon miért nem fejezi be, és miért nem akarja elküldeni a levelet. Némi idő elteltével aztán erősen zörögnek, Szent Ferenc küldi a kapust, s amikor az kaput nyit, ott áll Jacopa, római nemes asszony két szenátor fiával és nagy lovas kísérettel. Jacopa asszony egyenest Szent Ferenchez ment a betegszobába. Jöttén Szent Ferenc lelkét nagy öröm és vigasztalás töltötte el, s Jacopa asszony is boldog volt, hogy életben találta, és beszélgethet vele. Akkor aztán elmondta, hogy Rómában imádság közben Isten értésére adta, hogy Szent Ferenc halálán van, érte akar küldeni, és kérni akarja azokat a dolgokat, amiket, mint mondta, magával hozott. Be is hozatta mindjárt Szent Ferenchez, és enni adott neki. Szent Ferenc evett, és ettől megerősödött. Jacopa asszony pedig eléje térdelt, átfogta Krisztus sebeivel ékesített szent lábait, és oly nagy áhítattal csókolta, és öntözte könnyeivel, hogy a körülöttük álló frátereknek úgy tűnt, mintha Magdolnát látnák Krisztus lábainál, és semmi módon nem tudták elszakítani onnan. Hosszú idő után végül mégis fölemelték, félrevonták, és megkérdezték tőle, hogyan jött éppen még idejében és fölszerelve mindazokkal a dolgokkal, amiket Szent Ferenc kérni akart tőle. Elmondta Jacopa asszony, hogy Rómában, amint egyik éjjel imádkozott, hangot hallott az égből, amely ezt mondta neki: „Ha még életben akarod látni Szent Ferencet, késedelem nélkül indulj Assisibe, s vidd magaddal azokat a dolgokat, amiket betegségében szoktál neki adni, és amire a teremtésnél szükség lesz.” Én pedig – fejezte be –, így cselekedtem.

Ott maradt Jacopa asszony mindaddig, mígnem Szent Ferenc elköltözött e világból, és eltemették. A temetésén kíséretével együtt nagy tisztelettel adózott neki, és az összes költségeket vállalta. Azután visszatért Rómába, és rövid idő múlva maga is szentül halt meg.

Szent Ferenc iránt való tiszteletből úgy végrendelkezett, hogy az Angyalos Boldogasszony templomába vigyék, és ott temessék el. Így is történt.

Szent Ferenc halála alkalmával nemcsak Jacopa asszony, fiai és kísérete, hanem számos assisi polgár is látta és megcsókolta a dicsőséges sebhelyeket. Köztük egy Jeromos nevű, híres és tekintélyes lovag, aki, mint Szent Tamás Krisztus sebeiben, kételkedett és hitetlenkedett. Jeromos úr, hogy meggyőződjék és másokat is meggyőzzön, a testvérek és a világiak szeme láttára nagy merészen megmozgatta Szent Ferenc kezén és lábán a szögeket, és megtapintotta az oldalsebet is. Ennélfogva később állhatatos tanúja lett az igazságnak, megesküdött a Bibliára is, hogy ő a sebeket látta, és kezével érintette. A dicsőséges sebhelyeket Szent Klára is látta és megcsókolta apácaival, akik vele együtt Szent Ferenc temetésén jelen voltak.

Krisztus dicsőséges hitvallója, Szent Ferenc Atyánk az Úr 1226. esztendejében október 4-én, szombaton költözött el e világból, és másnap, vasárnap volt a temetése.⁴⁴ Ez volt huszadik esztendeje megtérésének, vagyis amióta megkezdte a vezeklő életet. A szent sebhelyek elnyerése óta két év, születése óta pedig negyvenöt esztendő telt el. Szent Ferencet IX. Gergely pápa 1228-ban iktatta be a szentek sorába, és személyesen ment Assisibe, hogy szentté avassa.

Jézus Krisztus dicséretére. Amen.

⁴⁴ Szent Ferenc valójában október 3-án, mégpedig naplemente után halt meg. Mivel a régiek a naplementétől számították a következő napot, számukra ez október 4-e volt. – *Fráter Éliás* 1230-ban durva vaspántokba foglalt masszív kőszarkofágba helyezte Szent Ferenc földi maradványait. A sír holléte a századok folyamán feledésbe merült, s csak 1818-ban találták meg mélyen a Szent Ferenc-bazilika alatt, s ez után építették ki a sír körül a kápolnát.

A minoriták egyetemes főnökének, P. Vitale Bommarconak kérésére és VI. Pál pápa hozzájárulásával, 1978. január 24-én, a ferences rendek egyetemes főnökeinek jelenlétében felnyitották a sírt és a holttest urnáját. A cél: a sírfalat megújítani s megtudni, milyen állapotban van Szent Ferenc holtteste.

A csontváz az 1818-as állapothoz viszonyítva csak kis mértékben porladt tovább. A szakértők a csontváz méretei alapján megállapították, hogy Szent Ferenc kistermetű és törékeny alkatú volt, ahogy ezt már első életrajzírójától, Celanói Tamástól tudtuk.

1978. március 4-én a csontvázat átlátszó plexi-üveg urnába helyezték, ezt pedig beletették abba a rézurnába, amelyben 1818 óta pihent. A rézurna visszakerült eredeti helyére, vagyis a kőszarkofágba. (Internationale Kapuziner Information, Nr. 41, Juni 1978., 224. o.)

5. Szent Ferenc sebhelyeiről jámbor személyek jelenést látnak, és kinyilatkoztatást kapnak

Első helyen arról kell beszámolnunk, hogy az Úr 1282. esztendejében október 3-án fráter Fülöp, Toscana tartományfőnöke, fráter Bonagrazia rendfőnök utasítására, a szent engedelmesség nevében fölszólította a Castiglione Aretino-i Máté testvért, ezt a jámbor és szent életű férfiút, hogy mondja el, amit arról a napról és óráról tud, amikor a szentséges sebeket Krisztus Szent Ferenc testébe pecsételte. Hallotta ugyanis, hogy erről kinyilatkoztatást kapott. Máté testvér a szent engedelmesség parancsára így adta elő a vele történeteket:

– A múlt év májusában az alvernai szerzetescsalád tagjaként a kolostornak abban a cellájában imádkoztam, ahol a közhit szerint a szeráfi jelenés történt. Imádságomban áhítatosan kértem Istent, nyilatkoztassa ki valakinek a napot, az órát és a helyet, ahol Krisztus a szentséges sebhelyeket Szent Ferenc testébe pecsételte. Miután imádságomban és könyörgésemben jóval az első álom idején túl kitartottam, megjelent nekem nagy fényességben Szent Ferenc, és megkérdezte: „Mit kérsz Istentől, fiacskám?” „Atyám – feleltem – ezt és ezt kérem.” Majd így folytatta: „Én atyád, Ferenc vagyok. Megismersz-e?” Én pedig: „Igen, atyám, megismerlek.” Akkor megmutatta nekem kezeit, lábain és oldalán a szent sebhelyeket, és így szólt: „Eljött az idő, hogy Isten akaratából és az ő dicsőségére nyilvánvalóvá váljék, amit a fráterek eddig nem igyekeztek megismerni. Tudd meg tehát, hogy aki nekem megjelent, nem angyal volt, hanem szeráf alakjában maga Jézus Krisztus, és a szent kereszten kapott sebeit maga kezével adta testembe. Ez pedig a következőképpen történt. A szent kereszt fölmagasztalásának ünnepe előtt való napon egy angyal jött hozzám, s Istentől azt az üzenetet hozta, hogy készüljek föl türelmesen fogadni, amit Isten rám akar küldeni. Azt feleltem, kész vagyok mindenre, ami Istennek tetszésére van. Másnap, vagyis a szent kereszt fölmagasztalásának ünnepén, ami abban az évben péntekre esett, lelkem heves buzgalomban már kora hajnalban kimentem cellámból, s ahogy gyakran szoktam, erre a helyre jöttem imádkozni, ahol most te állsz. Imádságom közben a levegőn át az égből egy keresztre feszített ifjú szállt le szeráf alakjában hat szárnyal és igen sebesen. A csodálatos látványra letérdeltem, és áhítattal a megfeszített Jézus végtelen szeretetén és szenvedésének mérhetetlen gyötrelmein kezdtem elmélkedni. Tekintete olyan szálnalmat keltett bennem, hogy úgy éreztem, fájdalmait teljesen átveszi testem. Jelenlététől az egész hegy úgy ragyogott, mint a nap. Majd egészen közel jött hozzám, és elém állva titkokat közölt velem, amelyeket még senkinek sem mondtam el, de közeledik az idő, amikor ezek is nyilvánosságra kerülnek. Némi idő elteltével a szeráf távozott, és visszazállt a mennyekbe, rajtam pedig a sebek nyomát hagyta. Menj tehát – fejezte be Szent Ferenc – és azzal a bizonyossággal számolj be erről tartományfőnöködnek, hogy ez az Isten műve, nem az emberé.” Végül megáldott, és tündöklő ifjak seregének kíséretében visszatért az égbe. – Máté testvér kijelentette, hogy mindezeket nem álmában, hanem ébren látta és hallotta. Vallomását esküvel is megerősítette, amikor erre tartományfőnöke firenzei cellájában az engedelmesség nevében kötelezte.

Más alkalommal pedig az egyik jámbor és szent életű testvért, aki Szent Ferenc legendájában⁴⁵ a szentséges sebhelyekről szóló fejezetet olvasta, nyugtalan vágyakozás fogta el, hogy megtudja, mik lehettek azok a titokzatos szavak, amelyeket a jelenés alatt a szeráf mondott, és amelyeket Szent Ferenc életében senkivel sem közölt. „Ha azokat a szavakat – így okoskodott a testvér – Szent Ferenc életében nem akarta közölni, most, testi halála után,

⁴⁵ „Szent Ferenc legendája”: Szt. Bonaventúra Szent Ferenc-életrajzáról van szó.

ha ájtatosan kéri, talán mégis elmondja.” Attól kezdve ez a jámbor testvér forrón könyörgött Istenhez és Szent Ferenchez, hogy jelentsék ki neki a titokzatos szavakat. Nyolc éven át állhatatosan kitartott ebben a kérésében, és a nyolcadik évben meghallgatásra talált, mégpedig az alábbi módon.

Valamelyik nap ebéd után, amikor a hálaadás végeztével a templomban maradt, és a szokottnál is buzgóbban fohászkodott Istenhez, egyik társa szólította, hogy a gárdián parancsára a kolostor ügyében kísérje el őt a városba. Mivel nem volt kétséges előtte, hogy az engedelmesség érdemszerzőbb az imádságnál, amint előljárója parancsát meghallotta, tüstént abbahagyta az imádságot, és alázatosan csatlakozott társához. Istennek úgy tetszett, hogy ezzel a készséges engedelmisségével érdemelje ki azt, amit hosszú időn át imádságával nem tudott elnyerni.

Ugyanis alighogy kiléptek a kolostor kapuján, két idegen testvérrel találkoztak össze, akik messze földről látszottak jönni. Egyikük fiatalnak, a másik meg idősek és soványnak tűnt, s a rossz idő miatt mindketten csatakosak és sárosak voltak. Az engedelmes testvér igen megszánta őket, ezért azt mondta társának: – Drága testvérem, nem lehetne-e egy kicsit elhalasztani az ügyet, amiért útra keltünk, mert ezek a fráterek ugyancsak rá vannak szorulva arra, hogy vendégszerető fogadtatásban részesüljenek. Kérlek, engedd meg, hogy előbb megmossam lábukat, különösen ezét az öregét, akinek nagyobb szüksége van rá, te meg megmoshatod a fiatalabbét, s aztán még eljárhatunk a ránk bízott ügyben is. Társa engedett szíves szavának, visszafordultak a kolostorba, nagy szeretettel vették körül a vendég frátereket, a konyhába vezették őket, hogy a tűznél fölmelegedjenek és megszáritkozzanak. A tűz körül már nyolc helybeli testvér fűtőzött. Miután a jövevények kissé fölmelegedtek, a testvérek félrevonták őket, hogy megmossák lábukat. Megegyezésük szerint az engedelmes testvér az idősebb fráter lábait kezdte mosni, s amint megtisztította a sártól, mert nagyon sárosak voltak, egyszer csak megpillantotta rajtuk a sebhelyeket. Ámulatában és örömeiben legott szorosan átölelte lábait, és fölkiáltott: – Te Krisztus, vagy pedig Szent Ferenc vagy! – A kiáltásra a tűz mellől fölugráltak a barátok, odaszaladtak, és félelemmel vegyes tisztelettel csodálták a szentséges sebhelyeket. Kérésükre az idős fráter megengedte, hogy közelebről is megnézzék, megérintsék és megcsókolják. Erre még jobban megörültek és még jobban ámuldoztak, ő pedig így szólt hozzájuk: – Ne kételkedjete és ne féljete, drága testvéreim és fiacskáim! Atyátok, fráter Ferenc vagyok, aki Isten szándéka szerint a három rendet alapítottam. Ez a testvér, aki a lábamat mossa, nyolc éven át kérlett, és ma még a szokásosnál is forróbban könyörgött, hogy jelentsék ki neki azokat a titokzatos szavakat, amelyeket a szeráf mondott, amikor megpecsételt a szent sebhelyekkel, és amelyeket életemben nem akartam közölni. Állhatosságának és készséges engedelmisségének jutalmául, amellyel félbeszakította az imádság édességét, ma azért küldött ide Isten, hogy előttetek kinyilvánítsam neki, amit kért. Ekkor hozzá fordulva, Szent Ferenc így folytatta: – Tudd meg tehát, drága testvérem, hogy amikor Alverna hegyén a szeráfi jelenés alkalmával egészen elmerültem Krisztus kínszenvedésének emlékeztében, Krisztus testembe pecsételte a sebhelyeket, és azután ezeket mondotta: „Tudod-e, mit tettem veled? Megajándékoztalak szenvedésem jeleivel, hogy zászlóhordozóm légy. És miként én halálom napján leszálltam a pokol tornácára, és az ott várakozó lelkeket kiszabadítottam, és a paradicsomba vezettem; akként, hogy halálodban is hasonló légy hozzám, amint hasonló voltál életedben, azt a kiváltságot adom néked, hogy miután elköltöztél e világból, minden évben halálod napján leszállhass a purgatóriumba, és mindhárom szerzetednek, vagyis a kisebb testvéreknek, a klarisszáknak és a harmadrendieknek, ezenfelül még tisztelőidnek lelkeit, akiket ott találsz, az általam adott sebhelyeidnek erejénél fogva kiszabadítsd, és a paradicsomba vezesd.” Ezeket a szavakat senkivel sem közöltem, amíg a földön éltem.

Miután Szent Ferenc ezt elmondta, társával együtt azonnal eltűnt. Az a nyolc testvér aztán, aki jelen volt a látomásnál, sok fráternek tudtára adta a Szent Ferenctől hallottakat.

Alverna hegyén pedig Szent Ferenc a szent életű alvernai János testvérnek jelent meg imádsága közben. Hosszasan tartózkodott nála, és elbeszélgetett vele. Utoljára, mielőtt távozott volna, így szólt hozzá: – Kérj tőlem, amit akarsz. – János testvér ezt felelte: – Atyám, kérlek, mondd meg, mert régóta szeretném tudni, hol voltál és mit csináltál, amikor a szeráf megjelent neked. – Szent Ferencnek ez volt a válasza: – Azon a helyen imádkoztam, ahol most a Battifolle Simon gróf építette kápolna áll, és két kegyelmet kértem az én Uram Jézus Krisztusomtól. Az egyik az volt, hogy engedje még életemben átéreznem lelkileg és testileg, amennyire lehetséges, mindazt a fájdalmat, amit ő maga érzett keserves kínszenvedésekor. A másik, amit kértem, az volt, hogy hasonlóképpen érezhessem szívemben azt a túláradó szeretetet, amely őt arra indította, hogy értünk, bűnösökért oly szörnyű szenvedéseket vállaljon magára. Isten tudtomra adta, hogy mindkét érzést átélhetem. S ez teljességgel be is következett, amikor megajándékozott a sebhelyekkel.

Ezután János testvér afelől érdeklődött, vajon a szeráf által mondott titokzatos szavak valóban úgy hangoztak-e, ahogy a fõnt említett jámbor testvér előadta, aki azt állította, hogy nyolc társa jelenlétében magától Szent Ferencről hallotta. Szent Ferenc megerősítette, hogy úgy igaz, ahogy a testvér elbeszélte. János testvér fölbátorodva Szent Ferenc nagylelkű engedékenységén, most előterjesztette kérését: – Ó, Atyám, esedezve kérlek, engedd látnom és megcsókolnom szentséges sebhelyeidet, nem mintha kételkednék valóságukban, hanem mert régóta vágyakozom erre az öröme. – Szent Ferenc szívesen teljesítette kérését, és így János testvér tisztán láthatta, érinthette és megcsókolhatta a sebhelyeket. Végül fõlsóhajtott: – Ó, Atyám, mekkora örömben lehetett részed, amikor láttad, hogy az áldott Krisztus hozzád közeledik, és megajándékoz szenvedésének jeleivel. Bárcsak engedné Isten, hogy valamit érezhetnék én is abból az örömből! – Szent Ferenc erre így fordult hozzá: – Látod ezeket a szögeket? – János testvér bólintott: – Igen, Atyám. – Érintsd meg – bátorította Szent Ferenc – ezt a szöveget, amely kiáll a kezemből. – János testvér félelemmel és tisztelettel megérintette, s érintésére legott a tömjénéhez hasonló kis füstoszlop módjára illat áradt ki onnan, és amikor János testvér beszippantotta, olyan édes érzés töltötte el testét-lelkét, hogy Istenhez ragadtatott, és teljesen érzéketlenné vált. Ettől az órától, vagyis terciától kezdve vecsernyéig önkívületben maradt. Látomásáról és Szent Ferencsel való bizalmas beszélgetéséről János testvér a gyóntatóján kívül senkinek sem szólt, csak amikor közeledni érezte halálát, akkor mondta el néhány társának a történeteket.

A rend római tartományában egy bizonyos jámbor és szent életű testvér a következő csodás jelenést látta. A dolog azzal kezdődik, hogy valamelyik éjjel meghalt egyik legkedvesebb társa, s reggel eltemették a káptalanterem bejárata előtt. Ebéd után a jámbor testvér a káptalanterem sarkába húzódott vissza, hogy elhunyt társa lelki üdvéért Istenhez és Szent Ferenchez imádkozzék. Imáját délután is folytatta, amikor többi társa ebéd utáni álmát aludta.

Ahogy könnyhullatás között ájtatoskodott, egyszer csak a kolostor folyosójáról sürgésforgás zaja ütötte meg fülét. Szorongással tekintett elhunyt társa sírja felé, amikor a káptalan ajtajában Szent Ferencet pillantja meg és mögötte a sír körül az üdvözült fráterek sokaságát. Távolabb meg, a kolostor közepe táján hatalmas lángokkal lobogó tüzet lát, s a lángok közt elhunyt társának lelkét pillantja meg. Jobban körülnézve a kolostorban, azt is észreveszi, hogy a keresztfolyosón angyalok és szentek serege kíséretében Krisztus jár körbe. S amint mindezen álmélkodva csak áll és áll, látja, hogy amikor Krisztus elhalad a káptalanterem előtt, Szent Ferenc a fráterekkel letérdel, és így szól hozzá: – Szentséges Atyám és Uram, arra a kimondhatatlan szeretetre kérlek, amelyet az emberi nem iránt megtestesüléssel mutatál, könyörülj itt e tűzben égő testvéreimen. – Ám Krisztus továbbmegy, és semmit sem felel. Mikor másodszor is visszatér, és elvonul a káptalanterem előtt, Szent Ferenc, miként előbb, letérdel a fráterekkel, és ilyenformán kérleli: – Irgalmas Atyám és Uram, arra a mérhetetlen szeretetre kérlek, amelyet az emberiség iránt kereszthaláloddal tanúsítottál, könyörülj

testvérem lelkén. Krisztus azonban ez alkalommal is továbbmegy, és most sem hallgatja meg szavát. Körüljárva a kolostort, ismét arra kerül, és harmadszor is elhalad a káptalanterem előtt. Szent Ferenc újra letérdel, odamutatja neki kezét, lábát és oldalát, s így könyörög: – Kegyes Atyám és Uram, arra a mélységes fájdalomra és túlradó öröme kérék, amit akkor éreztem, amikor a stigmákat testembe pecsételted, kegyelmezz tisztító tűzben szenvedő társam lelkének. – S halljatok csodát! Ahogy Szent Ferenc harmadszor, stigmáira hivatkozva, kérlelte az Urat, Krisztus azonnal megállt, rátekintett a sebhelyekre, meghallgatta kérését, és azt mondta: – Átengedem néked, fráter Ferenc, testvéred lelkét.

Mindezzel Krisztus bizonyosan Szent Ferenc sebhelyeinek hitelét akarta megerősíteni és tiszteletét növelni, s egyúttal hangsúlyozni kívánta, hogy a fráterek lelkei legkönnyebben sebhelyeinek ereje által szabadulhatnak ki a purgatóriumból, és juthatnak a paradicsom dicsőségébe, amint ezt a stigmatizáció alkalmával megígérte Szent Ferencnek. Alighogy elhangzottak Krisztus szavai, a tűz kialudt a kolostorban, az elhunyt testvér csatlakozott Szent Ferenchez, és vele és Krisztussal és az egész dicső sereggel a mennyországba ment. A jámbor testvért pedig, aki imádkozott volt érte, nagy öröm töltötte el, amikor tanúja volt annak, hogy kedves társa megszabadult a gyötrelmekről, és a paradicsom felé tart. Aztán rendre elmesélte a látomást a többi testvérnek, s velük együtt dicsérte és áldotta az Urat.

Umbriában Landolfo úr, Massa da San Piero-i nemes lovag, aki Szent Ferencnek hűséges tisztelője volt, és tulajdon kezéből vette magára a harmadrendi ruhát, az alábbi módon győződött meg Szent Ferenc haláláról és dicsőséges sebhelyeiről. Az idő tájt, amikor Szent Ferenc halálához közeledett, az ördög Landolfo úr várában megszállt egy asszonyt, kegyetlenül gyötörte, s emellett latin nyelven beszéltette, méghozzá oly éles elméjűen, hogy a bölcs és tudós férfiakat, akik fölkeresték, hogy vitatkozzanak vele, a vitában mind legyőzte. Történt, hogy a gonosz lélek távozott belőle, és két napig nyugton hagyta, a harmadik napon azonban visszatért, ismét belebújt, és még kegyetlenebbül kínozza, mint előbb. Amikor ezt Landolfo úr meghallotta, elment az asszonyhoz, és megkérdezte a benne lakozó sátánt, miért ment ki belőle két napra, és miért gyöttri még irgalmatlanabban most, hogy visszajött. Az ördög a következőkben adta ennek okát: – Azért hagytam el akkor, mert valamennyi e vidéken tanyázó cimborámmal összegyűltünk, s erős készültséggel a koldus Ferenc halálos ágyához mentünk, hogy viaskodjunk vele, és lelkét megkaparintsuk magunknak. Mivel azonban csapatunknál nagyobb angyalsereg vette körül, védelmezte, és egyenest az égbe vitte őt, mi szégyenszemre elkotródtunk. Most kárpótolom magam, és amit két napon át elmulasztottam, behozom ezen a nyomorult asszonyon. – Ekkor Landolfo úr Isten nevében kényszerítette az ördögöt, hogy mondja meg az igazat Szent Ferenc életszentségéről, aki szerinte meghalt, és Szent Kláraéről, aki még él. Azt felelte az ördög: – Akarva-akaratlan megmondom neked az igazat. Az Atyaisten annyira föl volt háborodva a világ bűnei miatt, hogy úgy tűnt, rövidesen megmásíthatatlan ítéletet hoz a férfiak és nők ellen, hogy elpusztítja őket a föld színéről, ha meg nem térnek. Ám fia, Krisztus közbejárt a bűnösök érdekében, és megígérte neki, hogy a saját életét és szenvedését fölújítja egy emberben, tudniillik a szegény és koldus Ferencben, akinek élete és tanítása által az egész világon sokakat az igazság és bűnbánat útjára fog vezetni. Mármost meg akarván mutatni az embereknek, amit Ferencel cselekedett, úgy intézte, hogy szenvedésének jeleit, amelyeket Ferencnek még életében a testébe nyomott, halálában sokan lássák és érintsék. Hasonlóképpen Krisztus anyja megígérte, hogy szűztisztaságát és alázatát megújítja egy nőben, vagyis Klára nővérben oly módon, hogy példája nyomán a nők ezreit ragadja ki a mi karmainkból. Az ígéretek által megengesztelt Atyaúrsten pedig elhalasztotta ítéletét. – Landolfo úr meg akart győződni arról, hogy az ördög, aki a hazugság atyja, igazat mondott-e ezekről a dolgokról és különösen Szent Ferenc haláláról. Ezért elküldte hűséges apródját Assisibe az Angyalos Boldogasszony kolostorába, hogy megtudja, Szent Ferenc él-e vagy meghalt. Az apród gondosan eljárta a

dologban, és jelentette urának, hogy Szent Ferenc éppen az ördög által mondott napon és órában költözött el e világtól.

Elhagyván most a Szent Ferenc szentséges sebhelyeiről szóló és legendájában olvasható többi csodát, befejezésül azt kell még megemlítenünk, hogy IX. Gergely pápának, aki – mint később maga elbeszélte – valamelyest kételkedett az oldalseb létezésében, megjelent egy éjjel Szent Ferenc, s kissé fölemelve jobbját, föltárta oldalsebét, majd egy üvegkorsót kért, amit a pápa nyomban elhozott. Szent Ferenc ezt vele oldalsebe alá tartatta, s a pápának valóban úgy tűnt, hogy az üveg színültig megtelik vízzel vegyes vérrel, amely a sebből fakadt. A pápának erre minden kételye eloszlott, s aztán bíborosainak tanácsára nyilvánosan elismerte Szent Ferenc sebhelyeit, s erről a barátoknak külön pecsétes levelet adott. Ez Viterbóban, pápaságának tizenegyedik évében történt, majd a tizenkettedikben egy másik, részletesebb levelet is kibocsátott. Ezeket III. Miklós és IV Sándor pápa további kiváltságlevelekkel erősítette meg, amelyeknek értelmében a Szent Ferenc sebhelyeit tagadók ellen tulajdonképpen mint eretnekek ellen lehetne föllépni.

Legyen is elég ennyi Szent Ferenc Atyánk dicsőséges sebhelyeiről. Isten adjon hozzá kegyelmet, hogy példáját követhessük itt a földön, és így dicsőséges sebeinek ereje által kiérdemeljük, hogy a paradicsomban vele örvendezhessünk.

Az áldott Krisztus dicséretére. Amen.

Függelék

Assisi Szent Ferenc Hálaéneke

Te vagy a szentséges, Úristen,
Te vagy Isten minden Istenek fölött, az egyetlen, aki csodákat művelsz.
Te vagy az erős, Te vagy a nagy, Te vagy a felséges.
Te vagy a mindenható, te vagy égnek és földnek Szentséges atyja és királya.
Te vagy a hármas és egy, az Úr, Te vagy Isten minden Istenek fölött.
Te vagy a jóság, Te vagy minden jóság,
Te vagy a legfőbb Jóság; az Úr, az élő és igaz Isten.
Te vagy a szeretet, Te vagy a bölcsesség,
Te vagy az alázatosság, Te vagy a béketűrés.
Te vagy a szépség, Te vagy a biztonság,
Te vagy a békesség, Te vagy az öröm.
Te vagy reménységünk, Te vagy az igazság és a mértékletesség,
Te vagy minden gazdagságunk.
Te vagy a gyengédség, Te vagy a mi védőnk, a mi oltalmazónk
És védőbástyánk. Te vagy a mi Menedékünk és erősségünk.
Te vagy a mi hitünk, reményünk és szeretetünk.
Te vagy a mi lelkünk édessége.
Te vagy a végtelen jóság, a nagy és csodálatos Úristen,
Mindenható, jóságos, irgalmas és a mi Megváltónk.

Assisi Szent Ferenc Naphimnusza

Mindenható, fölséges és jóságos Úr,
Tied a dicséret, dicsőség és imádás
És minden áldás,
Minden egyedül Téged illet, Fölség,
És nem méltó az ember, hogy nevedet kimondja.

Áldott légy Uram s minden alkotásod,
Legfőképpen urunk-bátyánk a nap,
Aki a nappalt adja, és aki ránk deríti a Te világosságodat!
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes:
A Te képed, Fölséges.

Áldjon, Uram, Téged hold nénénk
és minden csillaga az égnek!
Őket az égen alkotta kezéd fényesnek, drága szépnek!
Áldjon, Uram, Tégedet szél öcsénk,
Levegő, felhő, jó és rút idő,
Kik által élteted minden Te alkotásod.

Áldjon, Uram, Tégedet víz hűgünk,
Oly nagyon hasznos ő, oly drága, tiszta és alázatos!
Áldjon, Uram, tűz bátyánk,
Vele gyújtasz világot éjszakán.
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.

Áldjon, Uram, Téged földanya nénénk,
Ki minket hord, és enni ad,
És mindennemű gyümölcsöt terem,
füveket és színes virágokat.

Áldjon Uram, Tégedet minden ember,
ki szerelmedért Másnak megbocsát,
És aki tűr gyötrelmet, nyavalyát,
Boldogok, akik tűrnek békességgel,
Mert Tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.

Áldjon, Uram testvérünk, a testi halál,
Akitől élő ember el nem futhat.
Akik halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak!
És boldogok, kik magukat megadták Te szent
Akaratodnak,
A második halál nem fog fájni azoknak.

Dicsérjétek az Urat és áldjátok,
És mondjátok hálát Neki,
És nagy alázatosan szolgáljatok!